

Forvaltningsplan for verneområdene i Trollheimen

Trollheimen landskapsvernområde

Svartåmoen naturreservat

Innerdalen landskapsvernområde

Minilldalsmyrene naturreservat

Forord

Verneområder skal forvaltes i et langsiktig perspektiv og med tanke på å ivareta verneverdiene i henhold til nasjonale mål og internasjonale konvensjoner.

Verneområdestyret for Trollheimen har forvaltningsansvar for verneområdene:

- **Trollheimen landskapsvernområde**
- **Innerdalen landskapsvernområde**
- **Svartåmoen naturreservat**
- **Minilldalsmyrene naturreservat**

Områdene dekker et samlet areal på 1250 km²

I utarbeidelsen av dagens forvaltningsplan har Verneområdestyret i sin vurdering lagt vekt på eksisterende kunnskap om verneområdene slik de er beskrevet i Verneplan for Trollheimen (Trollheimsutvalet, 1980) og Forvaltningsplan for Trollheimen av 2005 (Rapport Møre og Romsdal fylke 2005:6). Videre er etablert forvaltningspraksis for verneområdene vektlagt, sammen med viktig informasjon hentet fra Naturbase og Artsdatabanken.

Forvaltningsplanen for Trollheimen er ment å være et redskap for den daglige forvaltningen av de overnevnte verneområdene, og gi økt forutsigbarhet for rettighetshavere og brukere i spørsmål knyttet til forvaltning og bruk av verneområdene. Restriksjonsnivå varierer med det enkelte områdes verneformål, verneform, eksisterende bruk og grad av inngrep.

Forvaltningsmålene gir overordnede mål for forvaltningsarbeidet, mens konkrete og målbare bevaringsmål er satt for å kunne vurdere om forvaltningen greier å opprettholde eller fremme verneverdiene over tid.

Forvaltningsplanen gir også oversikt over ønskede tiltak for å nå forvaltningsmålene, og viser hvem som har ansvar for gjennomføring, og aktuelle samarbeidsparter i arbeidet. Tiltakene er knyttet til alle typer forvaltningsoppgaver i verneområdene, som informasjon, kartlegging, skjøtsel og tilrettelegging.

Verneområdestyret for Trollheimen
Fylkesmannen i Møre og Romsdal
6404 Molde
<http://nasjonalparkstyre.no/Trollheimen>

Rapport nr:

2015:1

Dato:

14.07.2015

Tittel:

FORVALTNINGSPLAN FOR VERNEOMRÅDENE I TROLLHEIMEN

Forfatter:

Hege Sæther Moen, miljøvernavdelingen, Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Godkjenningsvedtak:

Forvaltningsplanen er godkjent av Verneområdestyret for Trollheimen den 04.02.2015 og av Miljødirektoratet den 24.04.2015.

Referat:

Forvaltningsplanen for verneområdene i Trollheimen er utarbeidet for Trollheimen og Innerdalen landskapsvernområder og Minilldalsmyrene og Svartåmoen naturreservat.

Forvaltningsplanen samler verneforskrifter for flere nærliggende verneområder, og har til hensikt å gi en forutsigbar og helhetlig oversikt over forvaltningsutfordringer, forvaltningsmål og retningslinjer for ønsket og mulig bruk av verneområdene.

Verneområdestyret for Trollheimen er forvaltningsmyndighet for verneområdene i Trollheimen. Verneområdeforvalteren, som er sekretær for verneområdestyret er ansatt av Fylkesmannen i Møre og Romsdal, men har kontorsted i Rindal.

Forvaltningsplanen er utgitt i Fylkesmannen i Møre og Romsdals rapportserie.

Forvaltningsplanen bør revideres hvert 10. år. Planens vedlegg med bevaringsmål og besøksplan vil utvikles videre i tråd med ny kunnskap og metode før ny revidering av hele forvaltningsplanen.

Emneord:

Naturvern, verneformål, forvaltningsmål, bevaringsmål, skjøtsel

ISBN (Nett-utgåve): 978-82-7430-284-6

ISSN: 1891-876X

Hege Sæther Moen
Verneområdeforvalter Trollheimen

Mons Otnes
Leder Verneområdestyret for Trollheimen

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	5
1 Innledning	7
1.1 Verneområdene i Trollheimen	7
1.2 Naturvern i Norge	8
1.3 Forvaltningsplanen	9
2. Verneområdene i Trollheimen	10
2.1 Trollheimen landskapsvernområde	10
2.2 Innerdalen landskapsvernområde	11
2.3 Svartåmoen naturreservat	12
2.4 Minilldalsmyrene naturreservat	14
2.5 Naturfaglige verdier	15
2.6 Menneskelig bruk av Trollheimen	23
3. Forvaltningsutfordringer, forvaltningsmål og bevaringsmål	25
4. Brukerinteresser	26
4.1 Landbruk – jord og skogbruk	26
4.2 Reindrift	34
4.3 Naturressurser – jakt, fiske og høsting av nyttevekster	37
4.4 Friluftsliv, reiseliv og turisme	40
4.5 Redningstjenesten	46
4.6 Vannkraft	49
4.7 Bygninger og anlegg	52
4.8 Motorferdsel	58
4.9 Veier	66
5. Forvaltningsoppgaver og tiltak	72
5.1 Verneområdestyret for Trollheimen	72
5.2 Statens naturoppsyn	72
5.3 Tilrettelegging, skjøtsel og tiltak	72
5.4 Informasjon	73
6. Saksbehandling	74
6.1 Forvaltningsmyndigheter	74
6.2 Lovverk, føringer og forvaltning	75
Litteratur	77
VEDLEGG	78
Vedlegg 1	Forskrift om vern av Trollheimen landskapsvernområde
<i>Vedlegg 1 A</i>	<i>Forslag til endringer og tilføyelser i vernereglene for Trollheimen landskapsvernområde</i>
Vedlegg 2	Vernebestemmelser for Innerdalen landskapsvernområde
<i>Vedlegg 2 A</i>	<i>Forslag til endringer og tilføyelser i vernereglene for Innerdalen landskapsvernområde</i>
Vedlegg 3	Forskrift om fredning av Svartåmoen som naturreservat
<i>Vedlegg 3 A</i>	<i>Forslag til endringer og tilføyelser i vernereglene for Svartåmoen naturreservat</i>
Vedlegg 4	Forskrift om Minilldalsmyrene naturreservat
Vedlegg 5	Bevaringsmål
Vedlegg 6	Besøksplan
Vedlegg 7	Kart over merkede stier (sommer) og turistforeningshytter
Vedlegg 8	Kart over kvistede vinterruter og oppkjørte skiløyper
Vedlegg 9	Kart over veier i verneområdene i Trollheimen
Vedlegg 10	Kart over vernskog
Vedlegg 11	Kart over reindriftens arealbruk
Vedlegg 12	Kart over inspeksjonspunkt og Snøstrekk Driva og Grana Kraftverk - Trønder Energi
Vedlegg 13	Kart med anlegg og overføringstuneller i Trollheim – Statkraft
Vedlegg 14	Vedtekter for verneområdestyret for Trollheimen
<i>Vedlegg 14 A</i>	<i>Forslag til vedtektsendringer</i>

Sammendrag

Følgende områder i Trollheimen er vernet i medhold av «Lov om naturvern» (Naturvernloven) i perioden 1967 - 1999:

- **Trollheimen landskapsvernområde**
- **Innerdalen landskapsvernområde**
- **Minilldalsmyrene naturreservat**
- **Svartåmoen naturreservat**

Forvaltningsmyndighet for verneområdene i Trollheimen har siden 2011 vært delegert til Verneområdestyret for Trollheimen.

Forvaltningsplanen for Trollheimen er forvaltningens redskap i arbeidet med å ivareta verneområdene i Trollheimen, og skal gi økt forutsigbarhet for rettighetshavere og brukere.

Forvaltningsplanen utdyper verneformålene og bestemmelsene i de enkelte verneforskriftene, og disse rammene utgjør sammen med verneområdestyrets tilrådninger retningslinjene for forvaltningen av verneområdene framover.

Verneforskriftene er utarbeidet for å ivareta tilstanden verneområdene var i ved fredningstidspunktet, samt å fremme verneformålet. Til hjelp ved beslutninger vedrørende tiltak og aktivitet skal miljørettsprinsippene i Naturmangfoldloven §§ 8-12 vurderes ved alle vedtak som gjøres av forvaltningen.

Som et ledd i forvaltningens arbeid med forvaltningsplanen er det satt opp forvaltningsmål knyttet til utvalgte gruppers bruk av verneområdene, samt overordnede forvaltningsmål for å hindre inngrep som kan endre landskapets art eller karakter eller tiltak som påvirker artsmangfold i hele eller deler av verneområdene

Det er utarbeidet en besøksplan som skisserer ønsket tilrettelegging og bruk av verneområdene framover, samt tiltaksplaner som skal sikre ivaretagelse av verneverdiene og bidra til ønsket informasjon og tilrettelegging for bruken av områdene framover.

Det finnes en del undersøkelser og studier utført i Trollheimen, særlig i tiden før områdene ble vernet, men som kunnskapsgrunnlag for å ta beslutninger i 2014 er mye av dette materialet gammelt, delvis utdatert og ufullstendig. For bedre å kunne forvalte verneverdiene bør det i årene framover iverksettes nyere undersøkelser og kartlegginger både på kulturminner og flora / fauna.

Flere av verneforskriftene for verneområdene i Trollheimen har behov for revidering.

Som det framgår av verneformål og verneform er Innerdalen og Trollheimen LVO vernet for å hindre inngrep som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter. I tillegg gis et delvis vern av viktige plantesamfunn. Minilldalsmyrene NR er vernet for å ivareta viktig våtmark med tilhørende fugleliv, mens Svartåmoen NR skal ivareta gammel urskogpreget skog med alt naturlig plante og dyreliv.

Trollheimen ligger i klimaskillet mellom kyst og innland, noe som gir stor variasjon i landskapsformer og naturtyper. Sørlige og nordlige arters utbredelsesområder møtes i

Trollheimen, likeså kyst og innlandsarter. Dette er bakgrunnen til at Trollheimen har uvanlig stor bredde av naturtyper, plante- og dyrearter.

De østlige områdene er preget av runde rolige landskapsformer, mens det i vest er en villere og mer variert natur, med høge fjell og dype skogsdaler. All grunn er privateid, seterdalene er skapt av tidligere tiders setring og beitebruk. Trollheimen har vært tilrettelagt for friluftsliv fra ca. 1890.

Trollheimen er av de fjellområdene som først smeltet fram etter siste istid. Her er mange typer kultur minner fra tidlig fangstkultur, steinalderboplasser, samisk reindrift og bosetting, og et – kulturlandskap som lenge har vært nyttet til beite og utmarksslått.

Verneforskriftene er utformet slik at friluftaktivitet og næringsvirksomhet som var i Trollheimen på vernetidspunktet skal kunne fortsette. Bygninger og anlegg skal kunne vedlikeholdes, og det er åpning for å gi dispensasjoner til nødvendig byggearbeid / tiltak knyttet til tradisjonelt jord- og skogbruk, reindrift og turistforeningsdrift.

Som et resultat av både klimaendring og endringer i utnyttelsen av utmarksressursene, vil vegetasjonen i deler av Trollheimen endres over tid. Verneområdestyret ønsker å synliggjøre muligheten for setring og beitebruk framover. I tillegg er det gjennom kartlegginger valgt ut viktige områder som skjøttes aktivt for å ivareta viktige naturtyper og arter.

Det er et mål å holde omfanget av motorferdsel på et minimum, og unngå motorferdsel i urørte og særlig sårbare områder.

Trollheimen skal kunne oppleves gjennom enkelt, tradisjonelt friluftsliv. Videre skal natur og kulturverdiene i Trollheimen kan utnyttes til lokal og nasjonal verdiskaping når dette skjer på en bærekraftig måte og innenfor rammene av verneforskriftene.

Verneforskriftene har normalt strengere bestemmelser vedrørende bruk og tiltak enn annet lovverk, og derfor skal en søknad først behandles etter verneforskriften og deretter om nødvendig etter annet lovverk. Saksbehandler sørger for nødvendig koordinering med kommunen.

Generelt kan det sies at det vil bli gitt dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneverdier. Tiltak som ikke påvirker verneverdiene, dvs. som verken fremmer eller er i strid med disse vil normalt få dispensasjon om tiltaket vurderes som viktig for søker og ikke til forstyrrelse / konflikt for andre brukere. Tiltak som kan true verneverdiene skal normalt ikke gis dispensasjon.

Det er ønskelig at informasjon om verneområdene i Trollheimen i større grad enn i dag, har forvaltningsmyndighet og SNO som «avsender / utgiver». Dette for å sikre at informasjonen som gis er i tråd med verneformål og ønsket utvikling i verneområdene i Trollheimen.

Trollheimen har behov for en utvidet SNO ressurs med særlig ansvar for naturveiledning og skjøtsel / tilretteleggingstiltak.

1. Innledning

Forvaltningsplanen for verneområdene i Trollheimen er utarbeidet som en felles plan for 4 verneområder som Verneområdestyret for Trollheimen har forvaltningsansvar for. Hensikten er å lage en forutsigbar og helhetlig oversikt over forvaltningsutfordringer, forvaltningsmål og retningslinjer for ønsket og mulig bruk av verneområdene.

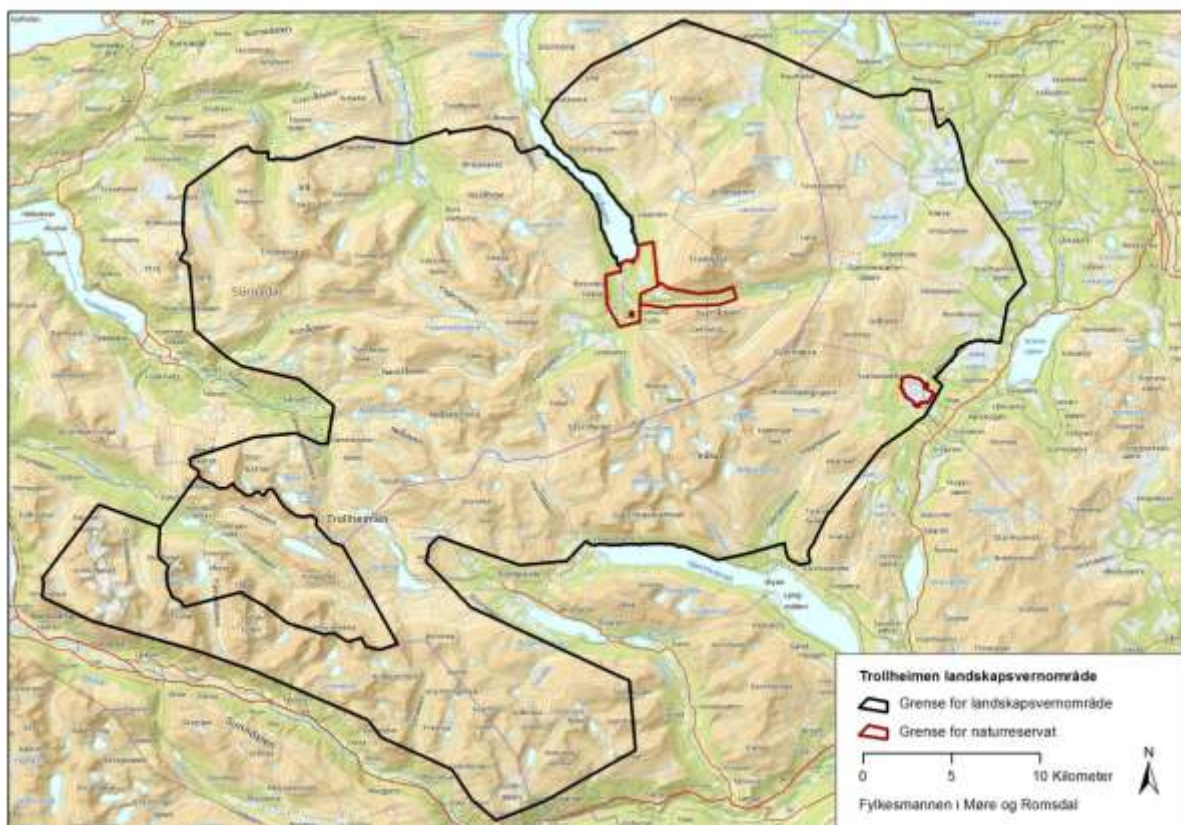
1.1 Verneområdene i Trollheimen

Følgende områder i Trollheimen er vernet i medhold av «Lov om naturvern» (Naturvernloven) i perioden 1967 - 1999:

- **Trollheimen landskapsvernområde**
- **Innerdalen landskapsvernområde**
- **Minilldalsmyrene naturreservat**
- **Svartåmoen naturreservat**

Verneforskriftene finnes som vedlegg 1-4.

Innerdalen og Trollheimen er vernet som landskapsvernområder. Naturreservatene Minilldalsmyrene og Svartåmoen er henholdsvis myr- og barskogreservat. Til sammen er det vernede arealet i Trollheimen på ca 1250 km² – alt på privat grunn, med over 500 grunneiere og rettighetshavere.

Kartet viser verneområdene i Trollheimen

Verneområdene ligger i kommunene Oppdal, Rennebu og Meldal i Sør-Trøndelag fylke og Rindal, Surnadal og Sunndal i Møre og Romsdal fylke. Arealfordelingen på de ulike kommunene er som vist i figur 1.1. Samlet areal i Møre og Romsdal fylke er på 66 %.

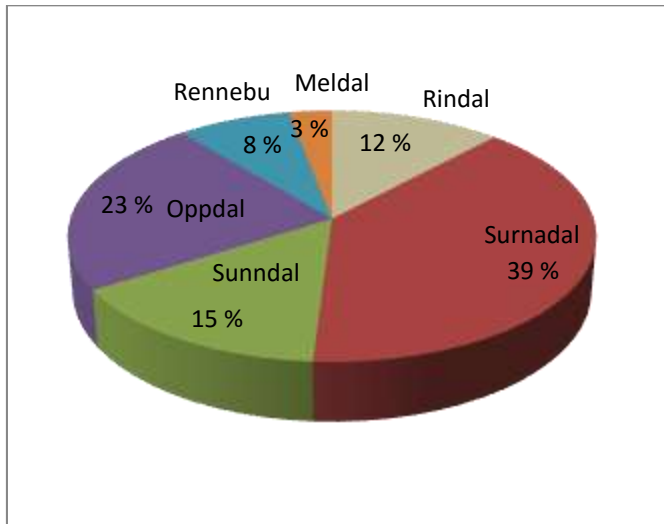

Fig.1.1 Verneområdene i Trollheimen - areal fordelt på kommunene.

Naturvernloven er i dag erstattet av «Lov om forvaltning av naturens mangfold» (Naturmangfoldloven). Det følger av Naturmangfoldloven § 77 at forskrifter opprettet i medhold av naturvernloven fortsatt gjelder. Unntatt er de generelle unntaksbestemmelser i eldre verneforskrifter, som nå erstattes med Naturmangfoldloven § 48.

1.2 Naturvern i Norge

I dag er nær 18 % av Norges landareal vernet, hvorav 10 % som Nasjonalparker. I tillegg finnes en del større landskapsvernområder og mange små naturreservat.

Nasjonalparker er større verneområder, som fram til 2009 da Naturmangfoldloven kom, i hovedsak ble opprettet på statsgrunn. Vern som nasjonalpark innebærer et relativt strengt områdevern der hensikten er å ivareta landskapet med planter, dyr, geologiske forekomster og kulturminner.

Større verneområder på privat grunn, vernet etter Naturvernloven fikk tidligere, som Innerdalen og Trollheimen, vernestatus som Landskapsvernområder. Verneformen omfatter egenartede eller vakre natur- og kulturlandskap, der vernet skal hindre inngrep som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter. Restriksjonsnivået i landskapsvernområder er ofte noe lavere enn for Nasjonalparker og Naturreservat.

Naturreservater både tidligere og i dag er opprettet for å ivareta sjelden, truet eller sårbar natur – ofte med særskilt naturvitenskapelig verdi. I naturreservat er det ofte strenge restriksjoner både på tiltak som kan tillates og på ferdsel.

1.3 Forvaltningsplan

Forvaltningsplanen for verneområdene i Trollheimen er utarbeidet med utgangspunkt i verneforskriftene, sammen med forvaltningsmyndighetenes erfaringer og samarbeidsutvalgets tilrådinger i årene etter at områdene ble fredet. Forvaltningsplanen utdyper verneformålet og de enkelte bestemmelsene i verneforskriftene til verneområdene i Trollheimen.

Verneforskriftene for de ulike områdene har en del spesifiserte dispensasjonsbestemmelser – som er et uttrykk for konkrete avveininger av brukerinteressene i det enkelte verneområde på vernetidspunktet.

I forvaltningsplanen legges retningslinjer for bruk av verneområdene i Trollheimen i et langsiktig perspektiv, og det skisseres behov for tiltak for å ivareta de ulike områdenes verneformål.

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal miljørettsprinsippene i Naturmangfoldloven §§ 8-12 vurderes ved utøving av all offentlig myndighet – også ved utforming av forvaltningsmål, tiltak og retningslinjer i forvaltningsplanen for verneområdene i Trollheimen.

Dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftene bruker begrepet ”*kan gi tillatelse til*”. Dette innebærer ikke at forvaltningsmyndigheten *skal* gi dispensasjon, men at man kan vurdere om en søknad gir grunnlag for en dispensasjon, etter at behov er veid opp mot mulige ulemper og skader. Forvaltningsplanens retningslinjer og søkers dokumenterte behov danner grunnlaget for en dispensasjonsbehandling. I tillegg må informasjon om arter, naturmiljø, naturtyper eller biologisk mangfold vektlegges i vurderingen. Kunnskapskravet (naturmangfoldloven § 8) skal stå i forhold til et eventuelt tiltaks karakter.

Gjennom verneplanprosessen ble mye kunnskap om området registret og dokumentert (Trollheimsutvalet, 1980), kunnskap som fremdeles er viktig, men som må suppleres med nye kartlegginger, innhenting av kunnskap fra nyere forskning og informasjon som er tilgjengelig via databaser som Naturbase og Artsdatabanken.

Dersom det er tvil om et tiltaks negative innvirkning for verneverdiene kommer føre-var-prinsippet i NML § 9 inn. Forvaltningsmyndighetene vurderer tiltaket i forhold til risiko for skade på verneverdiene.

Det følger av prinsippet om samlet belastning i NML § 10 at en påvirkning på et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Forvaltningsmyndigheten må derfor vurdere om et tiltak vil kunne bidra til en gradvis forringelse av verneområdet. I forvaltningsplanen kap. 4 finnes tematisk oversikt over dagens bruk av verneområdene, sammen med retningslinjer for framtidig bruk – der hensynet til samlet belastning er vektlagt.

I alle beslutninger / tillatelser er det viktig å legge vekt på den metode eller lokalisering som gir minst skade eller forstyrrelse, jf. naturmangfoldloven § 12. Dersom et tiltak volder skade på naturmangfoldet kan det i henhold til naturmangfoldloven § 11 pålegges tiltakshaver å bære kostander knyttet til å hindre eller begrense en eventuell skade.

2. Verneområdene i Trollheimen

2.1 Trollheimen landskapsvernområde

Verneformål og utfordringer for forvaltningen

Trollheimen ble vernet som landskapsvernområde ved kgl.res. av 11.12.87. Området på 1165 km² ligger på fylkesgrensen mellom Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal i kommunene Oppdal, Rennebu, Meldal, Rindal, Surnadal og Sunndal.

Av verneforskriften (vedlegg 1) framgår det at:

Formålet med vern av Trollheimen landskapsvernområde er å ta vare på eit særmerket og vakkert fjellområde med skog og seterdaler og eit rikt plante- og dyreliv.

Som både verneformål og verneform (LVO) peker på er området vernet for å hindre inngrep som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter. Trollheimen ligger i klimaskillet mellom kyst og innland, noe som gir stor variasjon i landskapsformer og naturtyper. Sørlige og nordlige arters utbredelsesområder møtes i Trollheimen, likeså kyst og innlandsarter. Dette er bakgrunnen til at Trollheimen har uvanlig stor bredde av naturtyper, plante- og dyrearter.

De østlige områdene er preget av runde rolige landskapsformer, mens det i vest er en villere og mer variert natur, med høge fjell og dype skogsdaler. Trollheimen har vært tilrettelagt for friluftsliv fra ca. 1890. All grunn er privateid, seterdalene er skapt av tidligere tiders setring og beitebruk.

Jøldalen i Trollheimen – foto Hege Sæther Moen

Trollheimen er fremdeles viktig som beiteområde for både sau og storfe, og det er aktiv reindrift i store deler av Trollheimen. For å opprettholde seterdalenes landskap og vegetasjon vil det i årene framover være viktig opprettholde beitetrykket.

Områdene rundt Trollheimen er ettertraktede hytteområder, og framtidige utfordringer vil nok i stor grad være knyttet til hvordan området forvaltes med tanke på ferdsel og tilrettelegging. For friluftsopplevelsen vil det være viktig å sette fokus på omfang av motorferdsel og særlig forsvarrets trening i området.

Verneforskriften for Trollheimen LVO er mangelfull på flere områder og trenger revidering. Blant annet har forvaltningspraksis vist at det er behov for å kunne føre et punkt i verneforskriften for mindre byggearbeid på eksisterende bygninger, slik at behovet for å bruke NML § 48 i slike saker avtar. Likeledes er det ønskelig å innføre et punkt for å kunne regulere organisert ferdsel og konkretisere en laftflygingsgrense. Forslag til endringer og tilføyelser i verneforskriften finnes i vedlegg 1 A.

2.2 Innerdalen landskapsvernområde

Verneformål og utfordringer for forvaltningen

Innerdalen ble vernet som landskapsvernområde allerede i 1967 etter initiativ fra grunneier Øystein Opdøl og Norsk Tindeklubb. Dagens verneregler ble vedtatt ved kgl.res. av 17.6.77. Verneområdet dekker et areal på 73 km² og ligger i Sunndal kommune, Møre og Romsdal Fylke. Av verneforskriften (vedlegg 2) framgår det at:

Formålet med landskapsvernområdet er å bevare et vakkert naturlandskap som på grunn av topografi, vassdrag og vegetasjon har betydelig rekreativ og naturvitenskapelig verdi.

Initiativet til vern oppstod for å sikre dalen fra omfattende vasskraftutbygging. Som det framgår av verneformålet er landskapet, med topografi, vegetasjon og vassdrag sikret for rekreativ og vitenskapelig verdi. Innerdalen har vært spesielt viktig for klatreturistene. Innerdalshytta har vært drevet som turisthytte fra 1890. Renndølsetra drives på tradisjonelt vis som seter - i kombinasjon med turisthytte.

Innerdalen – foto Øyvind Leren

Innerdalen er egnet både for aktivitet / turer av lengre varighet og for dagsturopplevelser, med merkede ruter fra Todalen, Storlidalen, Gjøra, Fahle og fra parkering Nerdalen.

Med vei inn i området er det en viktig forvaltningsmessig balansegang hva veien kan brukes til og av hvem. Motorferdselen bør holdes på et minimum, av hensyn til veistandard og vedlikeholdsbehov, og turgåere / besøkendes opplevelse.

Landskapet i Innerdalen har preg av setring og beitebruk, noe det er viktig å bevare også framover. I årene som kommer vil det være nødvendig å prioritere midler både til skjøtsel og avvirking av granfeltet som bildet viser. I tillegg er det ønskelig at kraft- og telefonledningen til Renndølsetra og Innerdalshytta legges i jordkabel.

Forslag til endringer i vernereglene for Innerdalen LVO finnes i vedlegg 2 A.

2.3 Svartåmoen naturreservat

Verneformål og utfordringer for forvaltningen

Svartåmoen ble vernet som naturreservat i to delprosesser. Den første delen samtidig med at Trollheimen landskapsvernområde ble opprettet i 1987, mens den andre delen ble vernet gjennom arbeidet med verneplan for barskog i 1999. De to naturreservatene på Svartåmoen er i dag sammenslått og følger verneforskriften av kgl.res. 17.12.1999.

Naturreservatet har et samlet areal på 12650 dekar, og ligger i Rindal og Surnadal kommuner i Møre og Romsdal fylke. Av verneforskriften (vedlegg 3) framgår det at:

Formålet med fredinga er å sikre eit skogområde med alt naturleg plante- og dyreliv. Av spesielle kvalitetar kan nemnast at området er eit lite rørt furuskogområde på grusavsetjingar som er typisk for regionen.

Furuskogen i området er stort sett urørt og uskogpreget. Det er registret furutre med alder nær 500 år på Svartåmoen. I flate parti langs elvene er det gråor-heggeskog og lågurt-bjørkeskog. En del av arealet er også myr. Lokaliteten er noe beiteprega, og har innslag av plukkhogst.

Områdene i indre Folldalen utgjør sammen med sentrale fjellparti, som Gjevillvasskammene, kjerneområdet i Trollheimen – med høyest verneverdi. Disse områdene bør derfor gis et særlig fokus i forvaltningssammenheng.

Svartåmoen med Trollhetta og Geithetta – foto Øyvind Leren

Trollheimshytta ligger sentralt i naturreservatet, noe som medfører at området er mye brukt av turister på flerdagers turer i Trollheimen. Ei betjent hytte så langt fra vei, fører til omfattende varetransport. Det er viktig å unngå etablering av ei fast båtrute på Gråsjøen, da det antas å gi for høyt ferdselstrykk i naturreservatet, økt motorferdsel knyttet til varetransport og press for ytterligere utbygging på Trollheimshytta.

Verneforskriften for Svartåmoen er mangelfull på flere områder og trenger en revidering. Forvaltningspraksis har vist at det er behov for dispensasjoner for motorisert transport til setre og hytter innenfor grensen til naturreservatet for transport av tyngre varer og utstyr, og i forbindelse med uttak og framkjøring av ved. Videre bør det finnes åpning i verneforskriften for nødvendig transport gjennom naturreservatet til setre lenger inn i Folldalen, da transport gjennom naturreservatet vinterstid vurderes som en miljømessig (NML § 12) bedre trase enn alternativet over Breiskaret. Også reindriftens rett til å bruke snøscooter i forbindelse med tilsyn og drift må inn i verneforskriften. Søknader om dispensasjon til disse nevnte formålene må i dag behandles etter den generelle unntaksparagrafen - NML § 48.

Forslag til endringer i vernereglene for Svartåmoen naturreservat finnes i vedlegg 3 A.

2.4 Minilldalsmyrene naturreservat

Verneformål og utfordringer for forvaltningen

Minilldalsmyrene ble vernet som naturreservat ved kgl.res. av 21.12.90. Området på 1878 dekar, ligger på grensen mellom Oppdal og Rennebu kommune i Sør-Trøndelag fylke.

Av verneforskriften (vedlegg 4) framgår det at:

Formålet med fredningen er å bevare et stort, uvanlig myrområde i denne naturgeografiske regionen, samt å bevare et vakkert landskap og en rik fuglebiotop.

Naturreservatet dekker et stort, flatt landskap omkring meanderne i elva Minilla, samt gamle setervoller – et landskap som er helt egenartet for Trollheimen.

Minilldalsmyrene med Minilldalssetrene framme til høyre i bildet - foto Øyvind Leren

Området er vierdominert, omgitt av løvskogslier og har et svært rikt fugleliv av ender, vadere og rovfugl. Flatmyr dominerer med bakkemyr i kantene. Minerogen strengmyr, strengblandingsmyr og øyblandingsmyr er vanlig. Fattigmyr er hyppigst.

Et stort antall hytter utenfor verneområdet medfører høy utfart både sommer og vinter. Det er gitt flerårig tillatelse for oppkjøring av skiløype i området.

Forvaltningen har utilstrekkelig kunnskapsgrunnlag knyttet til Minilldalsmyrene naturreservat, og da særlig knyttet til fugl og forstyrrelse fra ferdsel og aktivitet. Med sin beliggenhet nær store hytteområder er det viktig å kunne følge utviklingen i fuglebestanden over tid, og særlig vurdere dette opp mot ferdselen i ulike tider av året. Av hensyn til fuglelivet er det ikke ønskelig at det trenes med fuglehund innenfor reservatgrensen.

2.5 Naturfaglige verdier

Den naturfaglige kunnskapen om verneområdene i Trollheimen er i stor grad hentet fra undersøkelser og rapporter fra tiden forut for vernevedtakene, og utgjør en stor del av dagens kunnskapsgrunnlag. Dette bør suppleres med nyere kartlegginger, forskningsresultater og tilgjengelig informasjon fra databaser som naturbase, artsdatabanken m.fl.

I det videre følger en kort beskrivelse av naturmiljøet i Trollheimen – hentet fra forvaltningsplanen fra 2005 og nyere kulturlandskapskartlegginger (Bioreg 2013, Miljøfaglig Utredning 2012).

Trollheimen danner klimaskille mellom kyst og innland. Her er overlappende utbredelsesområder for østlige / vestlige arter og nordlige / sørlige arter. Klimaskillet, berggrunnen og store høydeforskjeller gjør at Trollheimen har uvanlig stor bredde av naturtyper. Denne variasjonen gjør at tallet på ulike plante- og dyrearter også er svært høyt i Trollheimen.

Hustuffer, seterhus og støler forteller om fast bosetting og seterdrift i fjelldalene. Fangstgraver, beingjemmer og andre kulturminner viser at menneskene i lang tid har utnyttet naturressursene i området. Det er viktig å bevare kulturlandskapet, kulturminnene og naturverdiene som en del av det helhetlige landskapet for fremtiden.

Kårvatn – Foto Øyvind Leren

Nord vest i Trollheimen finner vi Kårvatn, et område som regnes for å være svært lite påvirket av forurensing. Det har vært drevet forskning i over 30 år på Kårvatn – med intensiv overvåkning av luft (NILU), vann (NIVA) og skog (NISK).

Geologi og landformer

Trollheimens østlige områder er preget av runde, rolige landskapsformer, mens den vestlige delen har et alpint relieff med botner og dypt nedskårne elvedaler - en villere og mer variert natur, med høge fjell og dype skogsdaler. De høyeste fjellområdene er preget av sterk forvitring. Blokkhav dominerer i fjellet over 1400-1500 m.o.h.

De vanligste bergartene i Trollheimen er gneis, ulike skiferbergarter og omkrystallisert sandstein (sparagmitt). Kvartsitt, hellesteiner og gneiser har i stor grad bygd fjell som Trollhetta, Snota og Geithetta i de sentrale deler av Trollheimen.

En annen viktig bergartsgruppe i Trollheimen er noen mørke og lett spaltede bergarter som kalles hornblendeskifre. Denne kalkrike bergarten har vært med å gi grobunn for en rekke kravfulle plantearter. De gode skiferfjellene finner vi i første rekke i de østlige deler, og omfatter fjell som Skrikhø, Mellomfjell, Gjevilvasskamman, Høghø, Grønnhø, Svahø, Tyrikvamfjell og Blåhø.

Gjevilvasskamman – Foto Øyvind Leren

Kvartærgeologiske avsetninger synes å kunne belyse hypotesen om eventuelle isfrie områder under siste istid. Botanikere hevder at de har sterke indikasjoner på slike isfrie partier, nunatakker eller refugier i Trollheimen. Dette gjelder særlig på Gjevilvasskammene, men også deler av Snota, Trollhetta og Sunndalsfjella antas å ha vært isfrie.

Landskapet er preget av deltaer og sandurer, eskere (rygger som er avsatt av breelver) og dødisgroper.

Klima

Trollheimen ligger i klimaskillet mellom oseanisk vestland og det kontinentale indre Trøndelag. Dette vises først og fremst på den avtagende nedbørmengden fra vest til øst. Områdene ved Tovatna har over 2000 mm nedbør per år, mens Gjørdøldalen har under 600 mm i året.

Framherskende vindretning er sørvest sammen med vestlige og nordvestlige vinder.

Vassdrag

Trollheimen er avgrenset av tre store vassdrag - Driva, Surna og Orkla. Største naturlige vatn er Gjevilvatnet, mens Gråsjøen er største kunstige vannmagasin.

Det er ca. 270 små og store vatn med et totalt vannareal på ca 90 km². Vatna i Trollheimen er næringsfattige (oligotrofe) og typiske vatn for laksefisk. Bare noen tjønner kan kalles dystrofe, dvs. at de er påvirket av myr.

En finner hovedsakelig ørret i vatna i Trollheimen, mens det i enkelte vatn er satt ut røye og regnbueørret. I vatn som grenser til Trollheimen er det påvist arter som ørekyt (Dalsvatnet) og mysis (Gjevilvatnet), men spredningen er ikke kartlagt.

Det finnes noen naturlig fisketomme tjern i Trollheimen, med registreringer av blant annet "sydlig tusenbeinkreps" *Tanymastix stagnalis*. Dette er en art, som står som kritisk truet (CR) på rødlista, og som her i landet bare er kjent fra noen få lokaliteter i Trollheimen. Det er meget viktig at det ikke blir utsatt fisk i slike lokaliteter, eller at lokalitetene blir påvirket av andre faktorer som kan endre livsbetingelser for denne krepsdyrarten som regnes som en "levende fossil".

Vegetasjon

Trollheimen omfatter områder med lavereliggende skogdaler og høgaltpine fjell opp til 1850 m.o.h.(Trolla). Her finnes både vestlige kystplanter som klokkeling, rome og kystmyrklegg, og østlige arter som dvergtettegras, åkerbær, tyrihjelmskive og tysbast.

På Svartåmoene i Folldalen finner vi gammel, urskogpreget furuskog. Vi finner også furuskog i Vindøldalen, utover dette forekommer furu mer som et innslag i bjørkeskogen.

Trolsk Furskog rundt ei dødisgrop i Svartåmoen naturreservat – Foto Asbjørn Børset

Gråor opptrer langs vassdragene. I Søyådalen finner vi høgstaudeoreskog av urskogskarakter.

Blåbærbjørkeskog er den dominerende skogtypen, og preger liene i Trollheimen. Der det er god tilgang på både næring og fuktighet utvikler det seg høgstaudebjørkeskog, som er Trollheimens mest produktive naturlige plantesamfunn og forekommer over hele området.

Langs elver og vatn, samt over bjørkeskoggrensen der tilgangen på vann er god, møter man ofte et velutviklet vierbelte.

Større myrområder finnes i Trollheimens østre og nordøstre deler, hovedsakelig flatmyrer med fattig vegetasjon, samt en del bakkemyrer. Flekker med rikmyrområder opptrer der jordvannet er baserikt. De fleste dalmyrene er minerogene (har kontakt med jordvannet), mens man finner ombrotrofe myrer (nedbørsmyrer) i Romådalen.

Mesteparten av snaufjellsområdene ligger i det lågalpine beltet. Øvre grense for det lågalpine beltet er på ca. 1350 m.o.h. i de sentrale og østlige deler av området. Lenger vest vil høydegrensen for snaufjell synke på samme måte som skoggrensen. De fleste toppene ligger i det mellomalpine beltet, mens mange av fjellene mellom Innerdalen og Sunndalen ligger i det høyalpine beltet. Her finner vi også Vinnubreen, den største isbreen i området mellom Svartisen og Jostedalsbreen.

Trollheimen er botanisk sett et av de mest interessante fjellområdene i landet vårt. Den botaniske kjernen er fjellene nord for Gjevilvatnet. Fjellfloraen grupperer seg i to adskilte områder i landet vårt, et nordlig og et sørlig. Arter som finnes i begge områdene kalles bisentriske arter, mens arter som bare finnes i nord eller sør kalles nordlig / sørlig unisentriske arter. I Trollheimen er begge sterkt representert. Den mest kjente av de sørlig unisentriske artene er norsk malurt. I tillegg til en lokalitet i indre Ryfylke, finner vi norsk malurt på Dovre, i Sunndalsfjella og i Trollheimen. Utenfor Norge er norsk malurt kjent fra enkelte lokaliteter i Nord-Ural, og fra et voksested i Skottland.

I Trollheimen forekommer også enkelte endemiske arter (arter som bare finnes her). En egen rase av fjellvalmue har sin utbredelse på Gjerdhøa og på Gjevilvasskamman-Blåhø. På Blåhø finnes en løvetannart (*Taraxacum nordhagenii*) som bare er kjent fra denne lokaliteten. Knutshørapp og fjellnøkleblom er andre arter som kan nevnes. Forekomsten av disse eiendommelige artene er med på å understreke Trollheimens plantegeografiske og botaniske verdi.

Gjennom kartlegging av viktige kulturbetingede naturtyper (Bioreg 2013 og Miljøfaglig utredning 2012) er det på enkelte setre gjort funn arter som bl.a. blyttsveve og engbakkesøte, samt viktige beitemarksopper - arter som er avhengig av fortsatt beite / slått. I tiltaksplanen for skjøtsel er de viktigste av disse områdene prioritert.

Fauna

Trollheimens store variasjon i naturtyper er nøkkelen til det rike og mangfoldige dyrelivet vi finner i området.

Her er gode bestander av hjort, elg og rådyr. Av de store rovdyrene er jerv vanlig, mens gaupa forekommer mer sporadisk i Trollheimen. Bjørn og ulv opptrer kun som streifdyr.

Ellers er grevling, mår, oter, mink, røyskatt og snømus alle til stede i Trollheimen. Hare er jevnt over tallrik i området. Av smånagere finner vi lemen, fjellrotte, klatremus, markmus og bjørkemus. Trollheimen ser ut til å være blant de sentrale områder for bjørkemusas utbredelse.

Rødreven er vanlig i lavere strøk av Trollheimen. Det er foreløpig ikke registrert fjellrev i området, men utsetting og foring av fjellrev på Dovrefjell kan gi etablering i Trollheimen på sikt. Det er derfor viktig å ta hensyn til egnede for fjellrevområder også i Trollheimen.

Fugler

I den høgalpine regionen finner vi fjellrype og snøspurv, mens det i den mellomalpine regionen finnes heipiplerke, steinskvett og vadefugler som boltit og fjæreplytt, samt heilo og lappspurv. I den lågalpine sonen, i områder med mye vierkratt, finner vi lirype, blåstrupe, sivspurv og løvsanger.

Fjellbjørkeskogen domineres av løvsanger og bjørkefink. I den høyereliggende furuskogen er rødstjert, tretåspett, svartspett og storfugl typiske arter. Ved åpne vannspeil og våtmarker er rødstilken den vanligste av vaderne.

Rødstilk – Foto Gøran Bolme

Ellers finnes arter som; gråsisik, rødvingetrost, gråtrost, trepiplerke, måltrost, jernspurv, svartkvit fluesnapper og granneis.

Av truede, sårbare og sjeldne fuglearter er det registrert både kongeørn, havørn, jaktfalk, hubro, hvitryggspett og gråspett i Trollheimen.

Krypdyr og amfibier

Hoggorm er funnet i de sentrale deler av Trollheimen, men er i hovedsak utbredt i de lavereliggende dalfører. Firfisle og frosk er vanlige. Liten salamander er observert i området ved Lauvåsen i Rennebu, og i nærheten av Heldalen.

Kulturminner og kulturlandskap

Trollheimen er av de fjellområdene som først smeltet fram etter siste istid. Her er mange typer kulturminner fra tidlig fangstkultur, steinalderboplasser, samisk reindrift og bosetting, og et – kulturlandskap som lenge har vært nyttet til beite og utmarksslått. Her har vært aktiv seterdrift, og i perioder fast bosetning ved enkelte utmarksgarder.

Kulturminner fra tiden før 1537 (middelalder og eldre) samt samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk freda. Videre er byggverk fra tiden før 1650 fredet. Også kulturlandskap og kulturmiljø omkring setre er verdifulle, sammen med mange nyere tids kulturminner.

Fangstfolk tilhørende Fosnakulturen fulgte ved slutten av siste istid brefronten for å jakte rein. Funn av diverse flintredskaper ved boplasser nær Gjevilvatnet, Skarvatnet og Sprikletjørnin indikerer at de eldste bosetningene i Trollheimen trolig er fra eldre steinalder, rundt 9000 år gamle.

Som i flere andre fjellstrøk, finner vi også i Trollheimen rester etter gamle fangstanlegg med dyregraver, ledegjerder og bueskytterstillinger.

Dyregrav ved stien i **Volladalen** – Foto Hege Sæther Moen

Murte dyregraver finnes i høyere fjellområder både på Blåhø og Gjevilvasskamman, men i enda større grad i området fra Tovatna og vestover. På Grinaren og nordvest på Slangelifjellet finnes det et anlegg med flere bueskytterstillinger.

Dyregraver, utgravd i jord eller andre løsmasser, finner vi i nordøst og i lavereliggende strøk. Disse representerer de mest omfattende anleggene i Trollheimen. Særlig er det mange av dem omkring Resvatnet, langs Resa og sørover langs Jøla. Også i området mellom Resvatnet og Gravurdjfellet er det mange slike fangstgraver. Likedan finnes det en mengde fangstgraver sørover fra Resvatnet til Nerskogen og Skarvatnet, i Jøldalen mot Gjevilvatnet og i Svartådalen.

Opp gjennom årene er det gjort en rekke funn av pilspisser i snøfonner som er med og understreker Trollheimens betydning som viltområde gjennom lang tid. Det forventes flere slike funn i årene framover, og kan være behov for å sikre slike funn særskilt.

Navnet Falkfangarhøa viser til en annen gammel form for fangst. Det ble i 1988 funnet rester etter ei spesiellagget rund hytte, som ble brukt ved fangst av falker. Falker ble fanget og solgt til fyrster og andre storfolk i Europa som drev jakt med dresserte falker. Norge var en viktig leverandør, ulike kilder forteller om fangst av falk helt tilbake til 1500-tallet.

Enkelte steder er det funnet slagglumper etter tidligere tiders jernutvinning. Både i Resdalen, ved Gråsjøen og i Gjevilvassdalen finnes anlegg for jernutvinning som trolig stammer fra 0-500 e.Kr. Ved anleggene i Resdalen er det også funnet spor av en mulig røsteplass for jern.

Det er ikke funnet rester av bosetting i Trollheimen før Svartedauden (1349), om vi ser bort fra de få funnene som kan indikere bosetting i steinalderen.

Tidligste bekreftet bosettinger finner vi fra 1600-, 1700- og 1800-tallet på Storlihalsen, Garden, Liagarden og Haugsgarden i Folldalen, Garden i Kvenndalen og Holtasetra, Kontrabakken og Kjerringengen i Vindøldalen. På Liagarden bodde det folk helt fram til 1919 og på Kontrabakken til omkring 1860. Garden i Kvenndalen ble fraflyttet først på 1700 tallet, mens Garden i Folldalen trolig ble fraflyttet i 1730-40 årene

Seterdrift og utmarksslått har hatt lange tradisjoner i Trollheimen i tiden fra 1600- og 1700-tallet og fram til midt på 1900-tallet. I dag drives kun et fåtall setre. Trollheimen er likevel viktig som beiteområde for sau, storfe og rein.

Mange setre er i dag svært forfalne eller ombygd til fritidsboliger. Men flere steder finnes fortsatt godt bevarte seterhus og bygninger. Harald Egil Folden gir en omfattende og god beskrivelse av setrene i Trollheimen, gjennom 3 bind utgitt i 1997- 1999.

Seterbygninger på **Jølhaugen** – Foto Hege Sæther Moen

Rester av det gamle kulturlandskapet som seterdrift og utmarkslått har skapt er viktige deler av landskapsbildet i Trollheimen. Det kan være behov for å iverksette skjøtselstiltak på noen av disse ut fra behovet for å ivareta både landskap og bygninger som en helhet.

Kunnskapen om kulturminnene i Trollheimen er ennå mangelfull, og bør kartlegges bedre. Blant annet bør større miljø med steinformasjoner på Såtbakkollen, og enkelte steiner i området mot Bjøråskaret i Innerdalen undersøkes mer.

I årene 2011 – 2013 har det vært gjort en del registreringer av samiske kulturminner i Trollheimen, som vil gi ytterligere kunnskap om samisk bruk av området gjennom tidene.

Teorier om at deler av Trollheimen var isfritt under siste istid knyttes til enkelte istidsrelikter, artsutbredelse og jordsmonn i en del høyere fjellområder, preget av sterk forvitring. Kanskje kan framtidige undersøkelser av steinformasjoner, gamle boplasser, beingjemmer og offersteder utdype kunnskapsbasen ytterligere.

Naturfaglige verdier – kort oppsummert

Trollheimen har med årsak i områdets geografiske beliggenhet, geologi og historie stor variasjon av naturtyper og arter. Det er siden tidlig 1900-tallet gjort en del studier, men som kunnskapsgrunnlag for å ta beslutninger i 2014 er mye av dette materialet gammelt, delvis utdatert og ufullstendig.

For bedre å kunne forvalte verneverdiene bør det i årene framover iverksettes nyere undersøkelser og kartlegginger både på kulturminner og flora / fauna. Det kan være aktuelt med naturtypekartlegginger etter NIN systemet, kartlegging av forekomst og utbredelse av sjelden fjellflora, kartlegging av fugl knyttet til utvalgte våtmarksområder, og generelle registreringer av vilt, amfibier og vannfauna. Med tanke på fjellrevens etablering i nabofjellområder bør også mulige gamle fjellrevhi kartlegges.

Kartleggingene vil gjøre det lettere differensiere forvaltning innenfor verneområdene i Trollheimen, og gi mulighet for å skjerme noen områder mer og legge til rette for bruk der dette ikke er til skade for verneverdiene.

2.6 Menneskelig bruk av Trollheimen

Rester av fangstanlegg vitner om utnyttelse av naturressursene knyttet til jakt og fiske langt tilbake i tid.

Hustufter, seterhus og støler forteller om bosetting, seterdrift og utmarksslått i Trollheimens fjelldaler.

Det er i dag registrert nær 400 bygninger og anlegg innenfor verneområdene i Trollheimen. Mange av bygningene har opprinnelig hatt funksjon i tilknytning til tidligere tiders seterdrift og utnyttelse av utmarksressurser, mens det i nyere tid er bygd en del fritidshytter.

Jordbruk

Jordbruksarealene er marginale. Det er noe dyrket mark i tilknytning til Svartdalssetrin, Minillkroken og Heldalssetrin. Det er i 2014 aktiv seterdrift med mjølkekyr på Svartdalssetra, Jelsetra og Renndølsetra.

Trollheimen har gode beiter, som i hovedsakelig utnyttes av sau og rein. Tidligere var andelen av storfe og geit større, og for artsmangfoldet er det ønskelig at disse artene utgjør en større del av beitedyrene i Trollheimen.

Skogbruk

Trollheimen LVO er først og fremst et fjellområde. Arealet under skoggrensen utgjør bare omlag 10 % av områdets totale areal. Blåbærbjørkeskog er den dominerende skogtypen. Naturlig forekomst av gran er svært begrenset, derfor går furua på bedre boniteter enn i områder der gran har naturlig utbredelse.

Skogen innenfor verneområdet er hovedsakelig fjellskog, og er av marginal næringsmessig betydning for skogbruket. Det har vært noe uttak i form av plukkhogst både i Folldalen og Vindøldalen. Det har vært et viss uttak av løvskog for ved, men stort sett har skogsdriften vært begrenset til det som var nødvendig for seterhus (tømmer) og seterdrift (ved) i området.

Gadd har tidligere vært brukt til ved på setrene og turisthyttene. Dette har ført til stedvis stor avvirkning og tap av dekorative landskapselement og viktige hekkelokaliteter. Det er aktuelt å overvåke utvalgte områder med hensyn på utviklingen for gadden.

Reindrift

Trollheimen brukes som beiteområde for tamrein.

Konsesjonen for tamreindrift i Trollheimen gjelder for familiene Renander og Kant, og gir 1600 rein pluss årskalver tilgang til Trollheimen som beiteområde.

Friluftsliv og turisme

Navnet Trollheimen er et turistnavn lansert av redaktør Haakon Løken på 1880-tallet samtidig med at fotturistene begynte å bruke fjellet.

Trollheimen er kjent for svært varierte og spennende muligheter for friluftsliv. Trondhjems Turistforening (TT) er eiere av tre store turisthytter i Trollheimen, og har et stort antall merkede stier som brukes både sommer og vinter. Kristiansund og Nordmøre Turistforening

(KNT) driver tilrettelegging i de vestre deler av området, og har flere ubetjent turisthytter i og nært opp til verneområdet.

Ferdselen er størst i sommersesongen, men det er også stor påskeutfart og populært med vårskitur i området. Selv om ferdselen i perioder av året er stor, er det fremdeles ikke til hinder for å kunne oppleve ro, stillhet og urørt natur i deler av området.

De gode mulighetene til rekreasjon og friluftsliv har medført en omfattende utbygging av fritidshytter i randområdene, og noe mer tilrettelegging i disse områdene.

Vannkraftutbygging

75 % av vannkraftpotensialet i Trollheimen er utbygd, og de regulerte magasinene utgjør over halvparten av vannoverflaten i området. De største regulerte innsjøene som Follsjø, Gråsjø, og Gjevilvatnet ligger utenfor vernegrensen, men vi har også regulerte vatn som Tovatna og Langvatnet i Innerdalen innenfor vernegrensene. I tillegg er en del mindre elver og bekker ført i tunell til de oppdemte magasinene, slik at bekkefar og elveløp enkelte steder har mindre vassføring enn det som er naturlig.

Tovatna – Foto Øyvind Leren

Forskning og undervisning

Trollheimen er et svært interessant område for forskning og undervisning. Her er funnet steinalderboplasser og mange spor etter tidligere tiders fangstkultur.

Det foreligger en hypotese om at deler av Trollheimen var isfri under siste istid, istidsrelikter av krepsdyr og plantearter av spesiell vitenskapelig interesse.

På Kårvatn har det i lang tid vært foretatt målinger av forurensning i luft og nedbør, resultatene viser at Kårvatn er av de minst forurensede områdene i Nord-Europa, og har fått status som en viktig referansestasjon.

3. Forvaltningsutfordringer, forvaltningsmål og bevaringsmål

Forvaltningens oppgave er å ivareta verneområdenes verneverdier over tid. Som et ledd i dette arbeidet er det i kap. 4 for flere delkapittel, satt opp forvaltningsmål knyttet til utvalgte grupper bruk av verneområdene – disse er å se på som forvaltningsmyndighetens mål og retning i eget arbeid. I tillegg er det nødvendig å sette opp overordnede forvaltningsmål knyttet til ivaretagelsen av verneverdiene i lys av områdenes forvaltningsutfordringer.

Overordnet forvaltningsutfordring for verneområdene i Trollheimen er å hindre inngrep som kan endre landskapets art eller karakter, eller tiltak som påvirker arts mangfold i hele eller deler av verneområdene. Særlig viktig er det å bevare utvalgte naturtyper og arter av nasjonal og internasjonal betydning.

Forvaltningsmål for verneområdene i Trollheimen:

1. Bevare fjell- og seterdalenes landskap og vegetasjon.
2. Bevare det artsrike, naturlige rike plante- og dyreliv i Trollheimen.
3. Bevare særlig viktige naturtyper og arter i Trollheimen.
4. Bevare utvalgte slåtteeenger, beitemarker og hagemarker.
5. Bevare viktige kulturminner og kulturmiljø.
6. Legge til rette for et bærekraftig friluftsliv.
7. Hindre nye større tekniske inngrep og utbygginger.
8. Hindre at eksisterende bygninger og tekniske inngrep endres vesentlig i areal og antall.
9. Holde omfanget av motorferdsel på et minimum, og unngå motorferdsel i urørte og særlig sårbare områder.

Som redskap i arbeidet for å nå forvaltningsmålene for verneområdene i Trollheimen er det satt opp utvalgte bevaringsmål. Gjennom bevaringsmålene, defineres den tilstanden vi ønsker at en naturkvalitet i verneområdet skal ha. Bevaringsmålene skal være målbare og kan for eksempel presiseres gjennom forekomst av en naturtype eller forekomst av bestemte arter.

For å definere naturkvaliteter og bevaringsmål kreves det at forvaltningen har god oversikt over naturtilstanden i området og utviklingstendenser. Bruk av bevaringsmål og metodikk for å kunne måle ulike naturkvaliteters tilstandsvariabler over tid er i stadig utvikling. Etter hvert som ny kunnskap kommer til, kan det være aktuelt å supplere og revidere bevaringsmålene med tilhørende overvåkingsprogram og registreringsmetodikk, oftere enn selve forvaltningsplanen.

For verneområdene i Trollheimen er bevaringsmål med tilstandsvariabler, metode og aktuelle program for overvåking satt opp i en egen oversikt, se vedlegg 5.

4. Brukerinteresser

Verneforskriftene danner rammene for hva som er tillatt innenfor verneområdene i Trollheimen. En del tiltak og aktivitet kan skje i medhold av verneforskriftene, noe krever dispensasjon, mens noe ikke kan tillates.

I tillegg vil endel aktivitet, drift og tiltak knyttet til ulike brukerinteresser også reguleres av særlovverk som jordlov, skogbrukslov, reindriftslov og Trollheimsloven, kulturminnelov, lov om motorferdsel, plan og bygningslov osv. Ved behov for dispensasjoner etter særlovverkene må dette innhentes i tillegg til eventuelle dispensasjoner etter verneforskriftene.

Kapittel 4 viser hvordan verneforskriftene regulerer de ulike brukerinteressene innenfor verneområdene i Trollheimen. For hvert delkapittel pekes det på forvaltningsmål knyttet til de ulike brukerinteressene, uthevet i røde tekstbokser. Utdrag fra verneforskriftene vises i blå tekstbokser og eventuelle forslag til tiltak for å nå forvaltningsmålene og fremme verneverdiene vises i grønne tekstbokser.

4.1 Landbruk – jord og skogbruk

Begrepet landbruksnæring defineres ut fra forståelsen av begrepet på vernetidspunktet, det vil si jord- og skogbruk. En utvidet tolkning av begrepet ”landbruksnæring” der turisme og utnyttelse av jakt og fiskerettigheter er med, defineres ikke som landbruk her, men behandles under tema reiseliv / turisme (kap 4.4) og naturressurser (kap 4.3).

4.1.1 Status

Jordbruksarealene innenfor verneområdene i Trollheimen er marginale og vi finner stort sett dyrka mark i tilknytning til enkelte av setrene i området. Trollheimen har gode beiteområder som i dag utnyttes av sau og noe storfe i tillegg til rein (reindrift omtales i kap 4.2).

Sau under Snota – Foto Gøran Bolmel

Det er fremdeles aktiv seterdrift på Renndølsetra i Innerdalen, Jelsetra i Jøldalen og Svartdalsetra på Nerskogen. De aktive setrene er viktige både ved at de ivaretar kulturlandskapet og ved sin rolle som kulturformidler til besøkende i områdene.

Det finnes drivverdig skog i flere deler av Trollheimen. I Gammelseterdalen i Todalen finnes innslag av det en kan kalle rikskog av lavlandstype. Med unntak furuskogen i indre Folldalen og i Vindøldalen, forekommer furu mer som et innslag i bjørkeskogen. Skogen i de lavere delene av Vindøldalen og Folldalen ligger delvis innenfor dagens vernskoggrense.

Gran forekommer ikke naturlig i området, med unntak av enkelte steder i Jøldalen. Det er derimot plantede granfelt flere steder. Forvaltningen mangler oversikt over utbredelsen av fremmede treslag, alder og eventuell spredning innenfor verneområdene.

Plantefelt av gran i Søyådalen – Foto Lars Olav Lund

Trollheimen er først og fremst et fjellområde, bare 10 % av arealet ligger under skoggrensen. Det meste av skogen innenfor verneområdene er fjellskog, det vil si skog der de klimatiske forhold, særlig temperatur og vind, er sterkt begrensende faktorer for frøsetting, frømodning, spiring, foryngelse og produksjon. Fjellskogen er av marginal skogbruksmessig betydning, men representerer ofte store, sammenhengende areal som er preget av relativt få tekniske inngrep, og med et stort innslag av relativt urørt gammel naturskog.

I økologisk sammenheng er fjellskogen med gammel urørt skog og død ved, svært viktige leveområder for planter, insekter og dyr. Gammel urørt skog er dessuten viktig som naturdokument, som inspirasjonskilde og rekreasjonsområde.

4.1.2 Rammer og mål

Landbruksnæringas tradisjonelle bruk av verneområdet til beite bidrar direkte til ivaretagelse av kulturlandskapet i seterdalene i Trollheimen.

Verneforskriftene inneholder et generelt forbud mot bygg / inngrep og motorisert ferdsel. Mens de har unntak for en del formål knyttet til jord- og skogbruk.

Forvaltningsmål

Bevare de aktive setrene i Trollheimen – synliggjøre muligheten for flere til å starte opp med setring.

Opprettholde og om mulig, øke antall sau, storfe og geit i seterdalene i Trollheimen.

Kartlegge og avvirke eksisterende plantefelt av gran og innslag av fremmede treslag.

Sikre viktige nøkkelbiotoper i skogsområder, ikke felle særmerkte og dekorative trær eller gadd.

I verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV finner vi følgende av betydning for jord og skogbruk:

1.1 Alle inngrep som vesentleg kan endra karakteren til landskapet er forbodne. Dette gjeld til dømes:

a) Oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, framføring av luftleidningar, jordkablar og kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering og anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, lausbryting og fjerning av stein, mineral eller fossilar, bergverksdrift, vassdragsregulering og sprøyting med kjemiske midlar mot lauvtreoppslag. Opplistinga er ikkje fullstendig.

b) Oppdyrking eller endring i samansetnaden av treslag ved skogkultur.

c) Snauhogst dersom kvar hogstflate er større enn 5 daa. Ny skog skal kome naturleg, men furu kan likevel plantast.

d) Felling av særmerkte og dekorative tre, gaddar og daue tre ellers som er med på å prega landskapet.

Når tiltakene ikke er i strid med verneformålet kan det i medhold av verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV gis dispensasjon til:

1.3

a) Nydyrking og oppføring av nye seteranlegg og framføring av jordbruksveg, kraftline og teleline/telekabel der det er naudsynt.

b) Snauhogst av flater større enn 5 daa, bygging av vegar for skogsdrift og andre tiltak i samband med skogbruksverksemd når dette er naudsynt og det kan skje utan vesentlege terrenginngrep.

5.3

a) Transport som trengs i samband med jordbruk og beitebruk, td. frakting av fôr, gjødsel, ved eller hogstvirke, og til framkjøring av felt storvilt.

Av verneforskriften for Innerdalen LVO kap. IV framgår følgende av betydning for jord og skogbruk:

3. Vedhogst til bebyggelsen i landskapsvernområdet er tillatt. Hogst skal for øvrig bare foretas til husbehov og bare etter utvisning av forvaltningsmyndigheten. De granplantinger som finnes skal kunne skjøttes, men nye granplantinger eller andre skogkulturtiltak må ikke foretas. Kjemisk bekjempelse av lauvskog, høy stubbing ved hogst og rydding, ringbarking av trær på rot og liknende metoder som virker landskapsskjemmende er ikke tillatt. Hule og tørre trær som er egnet boplass for fugler skal ikke felles.

4. Med de unntak som følger av punkt 3 skal plantelivet være fredet mot all skade og ødeleggelse som ikke skyldes vanlig ferdse, beite, seterdrift eller gardsdrift. ...

*7. Det er ikke tillatt å føre opp eller utvide bygninger av noe slag. Unntatt herfra er:
- Nybygg og utvidelse av grunneierens eller andre rettighetshaveres bebyggelse på Renndølsetra. ...*

11. Trafikk med motoriserte kjøretøyer til lands og til vanns og landing med luftfartøy er forbudt. Unntatt er nødvendig transport i forbindelse med bosettingen, seterbrukene,

I forskrift om fredning av Svartåmoen som naturreservat finner vi følgende av betydning for jord og skogbruk:

Reglane i kap. IV er ikkje til hinder for:

5. Beiting på eit nivå som ikkje er til skade for fredingsformålet.

6. Vedlikehald av anlegg som er i bruk på fredingstidspunktet.

VI Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gje løyve til:

1. Naudsynt motorferdsel i samband med tiltak under kap. V pkt. 3 (jakt) og 6.

3. Avverking av plantefelt og uttak av framande treslag.

6. Hogst av ved for bruk på Trollheimshytta.

8. Uttak av ved til hytter og stølar innafør verneområdet.

I verneforskriften for Minilldalsmyrene naturreservat finner vi følgende av betydning for jord og skogbruk:

IV

For reservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er fredet mot enhver skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter eller plantedeler fra reservatet. Nye plantearter må ikke innføres, herunder treslagskifte.

3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, bygging av veger, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempingsmidler.

Det framgår av verneforskriften for Minildalsmyrene kap V, at bestemmelsene i forskriftens kap. IV ikke er til hinder for:

- 2. Nødvendig bruk av snøscooter på snødekt, frossen mark i forbindelse med jordbruks-, skogbruks- og reindriftsnæring. Jakt, fangst og fiske regnes ikke som næring.*
- 3. Tømmertransport med jordbrukstraktor eller hest på frossen, snødekt myr og oppkjøring av fast spor for slik transport.*
- 6. Tradisjonell beiting.*
- 7. Plukkhogst av ved til grunneiers eget bruk.*

Forvaltningsmyndigheten kan jf. verneforskriften for Minildalsmyrene kap. VI gi dispensasjon til:

- 1. Hogst og andre skogshygieniske tiltak i området etter en plan godkjent av forvaltningsmyndigheten*

Verneforskriftene samlet viser at vernet generelt ikke skal være til hinder for vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg, herunder tolkes seterstøler også å være en del av anleggene. Det er videre åpning for å kunne gi dispensasjoner til nødvendige byggearbeid / tiltak knyttet til tradisjonell landbruksdrift.

Skogsdriften innenfor verneområdene i Trollheimen reguleres både av verneforskriftene og skogbruksloven med tilhørende forskrifter, deriblant forskrift om bærekraftig skogbruk som gir regler for miljøhensyn ved skogsbrukstiltak.

I medhold av skogbruksloven § 12 er det lagt ut vernskog - med særlige restriksjoner for skogsdriften. Vernskog tjener som vern mot annen skog, beskytter utsatte områder mot naturskader og beskytter skogen i område opp mot fjellet der skogen er sårbar og kan bli øydelagt ved feil skogbehandling.

Det er viktig å være oppmerksom på at det innenfor vernskoggrensene (se kart vedlegg 10) er ekstra krav til meldeplikt og hensynsfull drift av skogen.

4.1.3 Retningslinjer for forvaltningen

Bruk av utmark til slått og beite for husdyr har lang tradisjon i det norske landbruket. Utmarksslåtten og seterdriften har skapt et vakkert og artsrikt landskap som vi ønsker å bevare for fremtiden. Dette kan vi best gjøre ved å opprettholde beitet og bruken av setrene på tradisjonelt vis.

Tradisjonell beitebruk og seterdrift som drives innenfor landskapsvernområdet bør holde fram, og om mulig øke i omfang. Om det er nødvendig for utøvelse av seterdrift og beitebruk, kan det etter søknad gis dispensasjon både for nybygging og ombygging av seteranlegg. Ved intensivering eller nye driftsformer bør det avklares med forvaltningsmyndighetene at driften ikke er i konflikt med verneformålet. Dersom jord- og husdyrbruket viser seg å ha negativ innvirkning på verneverdiene bør det gripes regulerende inn.

Etter søknad kan det gis dispensasjon til enkel jordbearbeiding (også maskinell) som fjerning av tuer og drenering av fuktig mark på seterstølene.

I Svartåmoen naturreservat er det nødvendig med dispensasjon for slått og rydding av seterstølen til Langlisetra / Alvstusetra. Når slikt arbeid skjer i tråd med godkjent plan anbefales det at det gis flerårig dispensasjon. Seterstølen med bygninger er viktige både som kulturminner og som landskapselement selv om de befinner seg innenfor grensene til et skogreservat.

Det er viktig at setre, høyløer og annen seterbebyggelse tas vare på som en del av kulturlandskapet. Restaurering må skje etter tradisjonell byggeskikk, bygningene skal holdes ubehandlet eller gis en mørk farge, taket skal være mørkt eller av torv. Videre er det viktig at bygningene beholdes i sin opprinnelige bruksform.

God tilgjengelighet som følge av veibygging og kraftutbygging (båt), sammen med eksisterende bebyggelse, gjør behovet for nye gjeter-/ skogsbuer mindre. Ved et reelt behov vil det likevel kunne åpnes for oppføring av nye gjeterbuer, men det vil settes som vilkår at bua kan benyttes av flere i samme beiteområde.

Gjerder kan komme i konflikt med verneverdiene og andre brukerinteresser. Når behovet for gjerder er knyttet til beitedyr / husdyrbruk bør det utvises en positiv holdning, sett i lys av beitedyrenes viktige rolle i kulturlandskapet. Oppsett av nye gjerder og anlegg må vurderes i forhold til planer for næringa, virkning på verneverdiene og ulempen for utøvelsen av friluftslivet. I enkelte områder kan det være behov for gjerdeklyvere / grunder for at stier skal kunne benyttes gjennom inngjerdede områder. Gjerder som ikke er i bruk bør fjernes.

Når det gjelder skogbruksdrift innenfor verneområdene anbefales plukkhogst eller en kombinasjon av plukkhogst og småflatehogst. Størrelsen på hogstflaten må være tilpasset de klimatiske forholdene på stedet, og utvidelse av hogstflaten må ikke skje før ny foryngelse er etablert og utviklingsdyktig.

All hogst i vernskog, skal meldes til forvaltningsmyndighet og skogbrukssjefen i kommunen 14 dager før hogst iverksettes. Meldingen skal inneholde opplysninger om hvor og når hogsten skal foregå, planlagt driftskvantumet og driftsmåte. Forvaltningsmyndighet / skogbrukssjefen plikter straks å gi svar tilbake om hogsten er tillatt og hvilke vilkår som gjelder.

Meldeplikten gjelder ikke for ved til husbehov – det vil si «ved til eget bruk knyttet til eiendommens bygninger og eventuelle seterhus. Vedhogst for salg, herunder salg til eiere av fritidshytter regnes ikke som ved til husbehov».

For all hogst gjelder vanlige regler for flerbrukstilpasset skogbruk, men det skal tas ekstra hensyn til spesielle forhold som finnes i fjellskogen. Dette kan være å bevare nøkkelbiotoper

og kantskog som er viktig som leveområder for planter og dyr, og gamle store furuer og gadd som nærmest kan oppfattes som uerstattelige i et menneskelig tidsperspektiv (60-80 år). Slike trær og kraggfuruer, tørre og vridde trær, hekketrær til rovfugler, samt leik og dagområder for storfugl må spares ved hogst.

Generelle retningslinjer for hogst innenfor vernegrensene:

Hogstflater.

Driftsformen skal tilpasses de klimatiske forholdene på stedet. Det skal tas hensyn til skogens produksjonsevne, muligheten for foryngelse og miljøverdier. Søknader om å legge ut større snauflater enn 5 daa skal vurderes av forvaltningsmyndighetene i hvert enkelt tilfelle og på bakgrunn av natur- og driftsforhold.

Planting

Ny skog skal komme naturlig, men vanlig norsk furu (lokal proveniens) kan plantes hvis det ikke medfører treslagskifte. Det vil ikke bli gitt tillatelse til planting av nye viltvoksende arter som f.eks. gran og contortafuru. Dette gjelder også suppleringsplanting i eksisterende felt. Spredning fra eksisterende plantefelt skal hindres.

Treslagskifte

Det vil ikke bli gitt tillatelse til treslagskifte fra ensartet lauvskog til barskog, eller omvendt. Det kan åpnes for en endring av tresammensetningen i blandingsskog hvor dette ikke medfører ensarta plantefelt som vil dominere skog- og landskapsbildet.

Forvaltningsmyndighetene vil vurdere dette i hvert enkelt tilfelle på bakgrunn av følgende kriterier:

- ved treslagskifte fra lauv til furu må andelen furu være minst 40%.
- ved treslagskifte fra furu til bjørk må andelen bjørk være minst 40%.
- ett treslagskifte skal skje over tid, f.eks. ved at planting av furu skjer under skjerm av gjenstående lauvtrær.
- et treslagskifte må vurderes i forhold til snauhogst og hogstflatestørrelse.

Sprøyting og skogkultivering

I følge verneforskriften er det forbud mot sprøyting med kjemiske midler mot løvtreoppslag, og det vil ikke være aktuelt å gi dispensasjon fra dette forbudet. Forbudet omfatter også skoggjødsling. Systematisk grøfting og oppdyrking av større arealer vil medføre betydelige naturinngrep. Det vil derfor ikke bli gitt dispensasjon til slike tiltak som ett ledd i skogkultivering og treslagskifte. Dette gjelder også avskjæringsgrøfter og maskinell markberedning.

Særmerkte og dekorative tre

Det vil ikke bli gitt dispensasjon for felling av særmerkte og dekorative trær, gadd og døde tre som er med på å prege landskapet. Forbudet gjelder også fjerning av vindfall.

Driftsveier/motorferdsel

Forvaltningsmyndighetene vil legge opp til en restriktiv dispensasjonspraksis ved søknad om bygging av driftsveier og andre varige inngrep i forbindelse med skogsdrift. Det vil ikke bli åpnet for bygging av helårsveier. Det kan være aktuelt å tillate bygging av enkle vinter-traktorveier når dette er nødvendig for å utnytte produktiv skog på eiendommen. Dette gjelder enkle driftsveier hvor det ikke er nødvendig med grøfting eller andre inngrep på flatt og myrlendt terreng.

All transport i forbindelse med skogsdrift skal foregå på tele og snødekt mark.

4.1.4 Tiltak

For å ivareta kulturlandskapet i seterdalene er det viktig å legge til rette for at det fortsatt kan drives tradisjonelt jordbruk / beitebruk i Trollheimen. I tillegg vil det være behov for å utføre skjøtsel i naturbeitemark, hagemark og slåttemark i en del områder, som etter kartlegging er kategorisert som nasjonalt eller regionalt viktige kulturlandskap (A og B områder).

Tiltak:

- Synliggjøre muligheten for å drive setring og aktiv beitebruk i verneområdene.
- Utarbeide helhetlige planer for de ulike seterdalene med bygninger og kulturlandskap.
- Inngå flerårige skjøtelsavtaler for setre i aktiv drift og for viktige kulturlandskap som bør ivaretas ved slått eller beiting.
- Overvåke utvalgte kulturlandskap (A og B områder) for å følge med tilstandsutviklingen over tid.
- Kartlegge og stimulere til avvirking / uttak av fremmede treslag.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med SNO / kommuner / fylkeskommuner og grunneiere/organisasjoner som vil påta seg skjøtelsoppgaver og registreringsarbeid.

Svartdalssetra – Foto Hege Sæther Moen

4.2 Reindrift

4.2.1 Status

Reindriften i Trollheimen er Norges sør-vestligste sør-samiske tamreindrift, og drives av familiene Kant og Renander.

Reindriften i Trollheimen drives etter driftsplanen av 1985. Vinterflokkene er på 1.600 dyr fordelt på fem sijte-andeler. Reindriften har behov for å utvide dyretallet.

Tamrein i **Trollheimen** – Foto Maja Britt Renander

Trollheimen brukes som sommerbeite i perioden medio april til medio november. Det kan være behov for å strekke denne perioden noe lengre utover høst / vinter.

Reindriftnas bruk av områdene i Trollheimen vises i kart - vedlegg 11. Områder for kalving og tidlig vårbeite er mest sårbare for forstyrrelse, og utgjør det viktigste arealene, sammen med flytteleier – som er spesielt viktige for å kunne utnytte de ulike beiteområdene optimalt.

Presset reindriftna møter utenfor verneområdene øker stadig, på grunn av arealdisponeringer som er i konflikt med reindriftnas interesser. Dette fører til at tilgjengelige areal egnet for reindriftnutøvelse utenfor verneområdene minker, noe som gjør arealet i verneområdene ennå viktigere for reindriftnnæringa i årene framover.

Reindriftna benytter snøscooter ved tilsyn og driving av dyrene vinterstid. På barmark benyttes helikopter ved samling til kalvemerking.

For å lette reindriftnas tilsyn sommerstid kan det etter søknad åpnes for at de kan bruke alle tilgjengelige veier inn i verneområdet på linje med grunneiere / rettighetshavere.

4.2.2 Rammer og mål

Reindriftnas beiterett gjelder for store deler av verneområdene i Trollheimen, med unntak av deler av områdene i Surnadal og fjellområdene i Sunndals del av Trollheimen og Innerdalen LVO. Trollheimsloven, Lov om reindrift med forskrifter og verneforskriftene regulerer reindriftna i Trollheimen – både områdebruk og hva som kan tillates av aktivitet og tiltak innenfor verneområdene i Trollheimen.

Forvaltningsmål:

Sikre naturgrunnet innenfor verneområdene i Trollheimen som grunnlag for samisk kultur og næringsutnyttelse, uten at dette forringer verneverdiene eller hindrer annen utnyttelse og bruk av områdene i tråd med verneformålet.

For Trollheimen LVO, Svartåmoen og Minilldalsmyrene NR gjelder et generelt forbud mot bygging og tekniske inngrep, samt forbud mot motorferdsel. For reindriften er det gjort en del unntak som det går fram av utdrag fra de ulike verneforskriftene under.

Av verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV punkt 1.1 heter det at alle inngrep som vesentlig kan endre landskapet er forbudt. Videre framgår det i punkt 1.2 at reglene i punkt 1.1 ikke er til hinder for:

a) Vedlikehold av bygninger, vegar og anlegg ...

Her forstår en også vedlikehold av eksisterende samlegjerder.

Etter søknad kan det i medhold av verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV punkt 1.3 gis dispensasjon til:

c) Oppføring av bygninger, gjerde og andre anlegg i samband med reindrift.

Når det gjelder motorferdsel framgår følgende av verneforskriften for Trollheimen LVO:

5.2 Unntak fra forbud mot motorferdsel er:

d) Bruk av snøscooter, merka med skilt utstedt av reindriftingsagronomen i Sør-Trøndelag/Hedmark, på vinterføre for utøving av reindrift.

5.3 Forvaltningsstyresmakta kan gi løyve til:

b) Transport på berr mark for frakting av material av oppføring og vedlikehold av anlegg som er naudsynte i reindriftnæringa.

I forskrift om Minilldalsmyrene NR kap. V punkt 2 framgår det at bestemmelsene ikke er til hinder for:

Nødvendig bruk av snøscooter på snødekt, frossen mark i forbindelse med jordbruks-, skogbruks og reindriftnæring. Jakt, fangst og fiske regnes ikke som næring.

I forskrift om fredning av Svartåmoen som naturreservat kap V mangler punkt som omhandler reindriften bruk av snøscooter. Reindriften bør gis flerårig tillatelse til bruk av snøscooter innenfor Svartåmoen naturreservat ved bruk av NML § 48.

Av utdragene i verneforskriftene ser en at det åpnes for nødvendig motorferdsel på vinterføre, samt vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg knyttet til reindriften. Etter søknad kan

det åpnes for transport på barmark, og det er det åpning for å kunne gi dispensasjon til nødvendig gjerdning /byggearbeid / andre nødvendige tiltak til reindriften.

4.2.3 Retningslinjer for forvaltningen

Reindriften er i stor grad styrt av vær og klima, og reinens reaksjon på dette. Det er derfor store variasjoner mellom år i hvor flokkene befinner seg til gitte tider. I kalvingsperioden er dyrene spesielt sårbare. Reinen påvirkes av ferdsel og forstyrrelse. Dersom flokkene sprer seg eller flytter seg til andre områder som følge av forstyrrelse fører dette til ekstra forbruk av energi og mordyr og kalver kan komme bort fra hverandre. For næringa medfører det økonomisk tap / økte kostnader og ekstra arbeid. Forvaltningen bør derfor ta hensyn til reindriften ved behandling av søknader om ny tilrettelegging og tiltak i Trollheimen. Det samme gjelder ved valg av transportmetode og tidspunkt for transport til turistforeningens hytter, fritidshytter og i forbindelse med snømålinger og tilsyn ved kraftanlegg.

Ved behov for motorisert transport på barmark vurderes kjøretøy som motorsykkel, traktor og ATV, som setter spor i terrenget, ikke å være beste metode vurdert i lys av NML § 12. Driving av dyrene til samlegjerdet på Skrikhøa for kalvemerking, og andre transportbehov knyttet til reindriften i sommersesongen bør derfor skje med helikopter.

Nødvendige dispensasjoner for bruk av helikopter til samling av rein til kalvemerking bør gis for perioder på inntil 4 år, med hjemmel i verneforskriften for Trollheimen kap IV punkt 5.3 f). Tilsvarende også for nødvendig bruk av snøscooter innenfor Svartåmoen naturreservat, med hjemmel i NML § 48.

4.2.4 Tiltak

Det er viktig å legge til rette for reindriften i Trollheimen, og sikre at antall dyr og beiteperiode er tilpasset ressursgrunnlaget. For å redusere konfliktnivået mellom reindriften og annen bruk av verneområdene er informasjonsarbeid viktig. Informasjon både om reindriften generelt, og om hvordan andre brukere kan vise hensyn i sin bruk av området.

Tiltak:

- Informasjonsarbeid og møter med viktige brukergrupper.
- Foredrag og opplegg for undervisning av skoleklasser.
- Produsere og distribuere informasjonsbrosjyrer og plakater.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med Trollheimen Sijte

Begrepet naturressurser omhandler her sanking av sopp, bær og nyttevekster – ikke utnyttelse av vasskraft og geologiske ressurser.

4.3.1 Status

Det er til dels gode bestander av fisk og jaktbart vilt i Trollheimen. Jakt og fiske retten tilhører grunneier. På www.inatur.no finnes en god oversikt over tilgjengelige vatn, mulighet for fiske og priser for fiske / kortsalg i Trollheimen.

Fiske i Fagerlidalen – Foto Janne Bøklepp

Høsting av nyttevekster, plukking av bær og sopp skjer i begrenset omfang og av privatpersoner - ikke i noen organisert form.

4.3.2 Rammer og mål

Forvaltningsmål

Ivareta Trollheimens rike plante- og dyreliv og særlig sikre sjeldne planter og plantesamfunn over skoggrensa mot skade og ødeleggelse.

Jakt, fiske og høsting av nyttevekster kan skje, men uten fysisk tilrettelegging og i en form som ikke setter spor.

Av verneforskriften for Trollheimen framgår følgende som vedrører plante og dyrelivet:

2. Plantelivet

Planter og plantesamfunn over skoggrensa som er sjeldne i den norske fjellheimen er freda mot all slag skade og øydelegging som ikkje følgjer av landbruk, reindrift eller vanleg aktsam ferdsel.

Nye viltveksande planteartar må ikkje innførast.

3. Dyrelivet

Dyrelivet i landskapsvernområdet vert regulert av viltlova og lov om laksefiske og innlandsfiske, med forskrifter. Jakt og fiske kan drivast i samsvar med dei lover og reglar som til ei kvar tid gjeld.

I verneforskriftene for Svartåmoen naturreservat kap IV punkt 2 framgår det at:

Dyrelivet, medrekna reirplassar og hiområde, er freda mot skade og øydelegging. Det er forbode å føre inn nye dyrearter.

Videre at reglene ikke er til hinder for sanking av bær og matsopp, jakt og fiske.

Fra verneforskriften for Minilldalsmyrene naturreservat kap IV punkt 2:

For dyrelivet gjelder viltlovens bestemmelser og forskrifter.

I Minildalsmyrene kan utkjøring av felt elg skje uten særskilt søknad (kap V punkt 5) dersom det skjer med lett beltekjøretøy som ikke skader myroverflaten. Det vil si at spor av transporten ikke skal kunne sees neste vår når ny vegetasjon spirer igjen.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon for nødvendig motorferdsel i knyttet til jakt i Svartåmoen (kap VI punkt 1) og utkjøring av felt storvilt i Trollheimen (kap V punkt 4).

4.3.3 Retningslinjer for forvaltningen

Jakt og fiske reguleres ikke av verneforskriften.

Vurdert i lys av NML § 12 vil det for de fleste steder innenfor verneområdene i Trollheimen være bedre å planlegge drivjakt på storvilt slik at fellingssted blir liggende mer tilgjengelig, og slik unngå behov for motorisert ferdsel til uttransport av felt storvilt.

Ved behov for motorisert transport av felt storvilt bør det vurderes i lys av NML § 12 gis løyve til å bruke helikopter framfor barmarktransport med ATV eller traktor - så lenge marka ikke er snødekt og frossen.

I særlige tilfeller kan det i områder med lite sårbar vegetasjon åpnes opp for bruk av ATV med belter / lett beltekjøretøy for utkjøring av felt storvilt, etter egnede traseer på fast og tørr grunn når det forventes at motorferdselen ikke vil sette vesentlige spor.

4.4 Friluftsliv, reiseliv og turisme

Friluftslivet spenner fra det enkle, uorganiserte i områder uten tilrettelegging, til turer på tilrettelagte stier, i kvistede og oppkjørte løyper og mer organisert i form med tilrettelagt opplevelseshet. Turistforeningene er inkludert i begrepet reiseliv / turisme selv om graden av økonomisk utbytte skiller seg noe fra det vi ellers forbinder med kommersielt reiseliv og opplevelseshet. Fellesnevneren er bruken av verneområdenes storslåtte naturressurser og allemannsretten.

Retten til fri ferdsel i utmark (*allemannsretten*) er nedfelt i friluftsløven og gjelder også innenfor verneområder, dersom ikke annet framgår av vernebestemmelsene. Friluftsløven stiller krav til alle om hensynsfull adferd i naturen og på annen matts grunn. Når en ferdes i vernede områder er det av og til særlige krav knyttet til hensynsfull og sporløs ferdsel.

Natur og kulturarv er grunnlag for mye av dagens reiselivsatsning i Norge. Både regjering og reiselivsnæring mener natur og kulturlandskapet er viktige ressurser og «*fellesgoder*», som kan bidra til verdiskaping både nasjonalt og lokalt. I regjeringens reiselivstrategi «*Destinasjon Norge*» pekes det på at regjeringen vil legge til rette for utvikling av reiselivsprodukter i tilknytning til de store verneområdene, slik at verneområdene kan være en arena for opplevelse og aktivitet innenfor rammen av vernet i det enkelte område. For Trollheimen er det viktig å vurdere eventuell tilrettelegging og aktivitet i lys av verneforskriftene og det faktum at området er i privat eie og viktig for landbruk og reindrift.

4.4.1 Status

Trollheimen er privateid og selv om bare en del av grunneierne selv satser på turisme, er det et ønske fra alle «eierkommunene» om å bruke den storslåtte naturen som trekkplaster for utvikling lokalt. Den gode muligheten til utøvelse av friluftsliv og naturbaserte opplevelser brukes både til å trekke arbeidskraft til distriktet, friste turister på gjennomreise for kortere opphold og hytteboere til å etablere seg.

Trondhjems Turistforening (TT) og Kristiansund og Nordmøre Turistforening (KNT) har begge Trollheimen som viktige aktivitetsområder. Turistforeningene har flere betjente og ubetjente hytter i Trollheimen og Innerdalen, og har i tillegg kvarteravtaler med flere privateide overnattingstilbud. Vedlegg 7 gir oversikt over turisthytter og merkede stier i Trollheimen

Innerdalshytta (Gammelhytta) – Foto Asbjørn Børset

Det er flere reiselivsbedrifter som tilbyr overnatting og servering tilknyttet verneområdene i Trollheimen, men da hovedsakelig i randsonen av verneområdene. Turistforeningene, Renndølsetra og Innerdalshytta har overnatting og servering inne i Trollheimen og Innerdalen landskapsvernområder. Det leies også ut en del private hytter.

Det er ei etablert båtrute på Gjevilvatnet, som frakter turister / besøkende til Vassendsetra.

Det finnes enkeltbedrifter som tilbyr opplevelsesaktiviteter i Trollheimen, men det er få aktører. Potensialet er til stede for flere aktører og mer organisert kommersiell aktivitet framover, særlig for produkter basert på natur og kulturopplevelser - seterbesøk med servering av lokal mat, fisketurer, tindebestigning og kunnskapsbaserte opplevelsesaktiviteter knyttet til flora, fauna, samisk kultur, kulturminner m.m.

4.4.2 Rammer og mål

Forvaltningsmål:

Forvaltningsmyndigheten ønsker å fremme friluftsliv og naturopplevelse i folkehelse perspektiv. Trollheimens urørte natur skal kunne oppleves gjennom enkelt, tradisjonelt friluftsliv.

Natur og kulturverdiene i Trollheimen kan utnyttes til lokal og nasjonal verdiskaping når dette skjer på en bærekraftig måte og innenfor rammene av verneforskriftene.

Når det gjelder ferdsel har verneforskriften for Svartåmoen naturreservat kap IV punktene 5 - 7, følgende føringer som er viktig å merke seg for reiseliv og turisme:

- 5. Idrettsarrangement, jaktprøver og annen organisert bruk av reservatet er forbode.*
- 6. Bruk av sykkel, hest og kjerre og riding utanom eksisterande vegar er forbode.*
- 7. Direktoratet for naturforvaltning kan av omsyn til fredingsformålet forby eller regulere ferdsel i heile eller delar av reservatet ved forskrift.*

I de øvrige verneforskriftene er det ingen særlige punkt som regulerer organisert ferdsel, eller ferdselsformer i Trollheimen. Det betyr at ferdsel skjer innenfor de samme rammer som ellers i norsk natur.

Verneområdestyret har vedtatt en besøksplan for verneområdene i Trollheimen (vedlegg 6). Denne legger føringer for framtidig tilrettelegging og bruk av verneområdene i Trollheimen - med fokus på å opprettholde områdenes verneformål i et langsiktig perspektiv. Planen viser at det er ønsket om noe mer tilrettelegging på enkelte innfallspor i randsonen. Øvrig områdebruk og nivå på tilrettelegging ønskes videreført etter dagens mønster.

Verneforskriftene har ulike føringer som styrer muligheter for tilrettelegging knyttet til turisme / reiseliv.

I verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV finner vi følgende:

1.1 Alle inngrep som vesentleg kan endra karakteren til landskapet er forbodne. Dette gjeld til dømes:

- a) Oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, framføring av luftleidningar, jordkablar og kloakkleidningar, bygging av vegar, ...*

Reglene i verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV punkt 1.1 er ikke til hinder for:

1.2a) Vedlikehald av bygningar, vegar og anlegg...

Med bygninger og anlegg forstår en her både turistforeningshytter, setre, hytter, merkede stier og eksisterende veier i verneområdene. All oppgradering, utbygging eller endring kan kun skje dersom forvaltningsmyndigheten har gitt nødvendig tillatelse i medhold av verneforskriften.

Når tiltakene ikke er i strid med verneformålet kan det i medhold av verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV gis dispensasjon til:

1.3 Unntak etter søknad

- d) Bygging og fornying av turisthytter og anlegg for friluftslivet.*
- e) Opparbeiding av nye turistleier og løyper.*

Tilsvarende framgår det av verneforskriften for Innerdalen LVO kap. VI:

6. Oppmerking av nye turistruter, bygging av klopper og oppsetting av vegvisere og oppslag skal være godkjent på forhånd av forvaltningsmyndigheten.

7. Det er ikke tillatt å føre opp eller utvide bygninger av noe slag. Unntatt herfra er:

- Nybygg og utvidelse av grunneierens eller andre rettighetshaveres bebyggelse på Renndølsetra. Nybygg skal være begrenset til området for nåværende bebyggelse d.v.s. innmarka på Renndølsetra mellom de to armene av Renndøla.

- Nybygg og utvidelser av bebyggelse på Innerdalshytta. Nybygg skal være begrenset til området for nåværende bebyggelse, d.v.s. selve Innerdalen gård.

- Plassering og utforming av utvidelser og nybygg skal skje under hensyntaken til landskap og naturmiljø og skal godkjennes av departementet.

I verneforskriftene for både Svartåmoen og Minilldalsmyrene NR kap IV framgår følgende:

3. Det må ikkje setjast i verk tiltak som kan endre naturmiljøet, som t.d. oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar

Forvaltningsmyndigheten kan gi i henhold til verneforskriften for Svartåmoen NR kap VI gi dispensasjon til:

2. Merking, rydding og vedlikehald av eksisterande stiar, løyper og gamle ferdselsveggar....

6. Hogst av ved for bruk på Trollheimshytta.

7. Tiltak som fører til miljøvennlege tekniske forbetringar ved Trollheimshytta.

Når det gjelder motorferdsel knyttet til turisme / reiseliv framgår det av verneforskriften for Trollheimen LVO at det kan gis dispensasjon til:

c) Transport av varer til turisthyttene og naudsynt transport i samband med bygging og fornying av turisthytter og anlegg for friluftslivet.

I tillegg vil en del nyttetransport av bagasje og tyngre utstyr kunne skje både til privat bruk og utleie av setre og hytter. Se mer i kapittel 4. 8 Motorferdsel.

For Innerdalen LVO:

11. Trafikk med motoriserte kjøretøyer til lands og til vanns og landing med luftfartøy er forbudt. Unntatt er nødvendig transport i forbindelse med bosettingen, seterbrukene, driften av de to turisthyttene.

Fra verneforskriften for Minildalsmyrene NR kap V går det fram at bestemmelsene ikke er til hinder for:

4. Oppkjøring/preparering av tradisjonelt viktige løypetraseer avmerket på kan som oppbevares hos forvaltningsmyndigheten og kommunen.

4.4.3 Retningslinjer for forvaltningen

Det er i dag et godt utbygd nett av merkede stier, kvistede vinterløyper og oppkjørte skiløyper i Trollheimen – se vedlegg 7 og 8, samtidig som det også er områder som ikke er tilrettelagt - for de som ønsker å ferdes i mer urørte områder.

Vedlikehold av dagens rutenett med tilhørende klopper og bruer kan fortsette, men ved behov for omlegging av sti, ny klopplegging eller nye bruer må det søkes om tillatelse for dette. Det samme gjelder for etablering av nye stier, vinterkvistede løyper eller ved ønske om å kjøre opp skispor.

Ved ferdsel med sykkel og hest anbefales en del av veiene innover i verneområdene (se vedlegg 9) som tåler den ekstra slitasjen denne aktiviteten medfører – særlig når den skjer av grupper sammen. Selv om ridning / sykling er lov i store deler av verneområdene i Trollheimen, gjelder kravet om at ferdselen skal være hensynsfull – det vil si ikke sette spor som vil vises over tid. Tråkk, som ødelegger toppdekket i den sårbare fjellvegetasjonen eller fører til utvasking (hjulspor) i perioder med mye regn, vil bli visende over tid og bør unngås. På denne bakgrunnen anbefales ikke faste og organiserte ride- og sykkelturner i Trollheimen, men enkeltvis og på en hensynsfull måte er ridning og sykling tillatt. Innenfor Svartåmoen NR er ridning og sykling forbudt - unntatt etter eksisterende veier. Her tolkes veier å være gamle kløv- og seterstier i området, som tradisjonelt har vært benyttet med hest og tåler slitasjen bedre.

Det er ikke ønskelig at det tilrettelegges for aktiviteter som medfører økt behov for motorferdsel innenfor verneområdene i Trollheimen.

Det er ikke ønskelig med etablering av en fast båt rute på Gråsjøen, tilsvarende den som finnes på Gjevilvatnet, da dette vil øke tilgjengeligheten og trafikken til de indre deler av Trollheimen LVO og Svartåmoen NR. Større trafikk i disse områdene vil medføre større behov for transport av varer til Trollheimshytta og økt belastning (NML § 10) i sårbare områder.

Bygninger er ofte en viktig del av infrastrukturen tilknyttet reiselivet. Det er et generelt byggeforbud i verneområdene i Trollheimen – med unntak av i tilknytning til tradisjonell landbruksdrift og i turistforenings sammenheng. For reiselivsbedrifter betyr dette at aktiviteten som skal foregå inne i verneområdene må baseres på eksisterende infrastruktur.

Utvikling av reiselivsprodukter som medfører behov for nye bygg, utvidelse av eksisterende bygninger, bruksendring eller etablering av faste telt- og lavvoplasser er ikke ønskelig.

Tiltak som er nødvendig av sikkerhetshensyn, eller som gir miljømessig gevinst kan lettere imøtekommes enn øvrige søknader om tiltak.

Aktivitet som baserer seg på å oppleve naturen slik den er uten særskilt tilrettelegging kan skje innenfor rammene av verneforskriftene, men kan i enkelte tilfeller kreve grunneiers tillatelse.

Stier og tilrettelegging for ferdsel er viktige deler av reiselivets infrastruktur i utmark. For å gi lettere adgang for enkelte brukergrupper og verdiskaping for reiselivsbedrifter i randsonen til verneområdene i Trollheimen er det åpnet for noe mer tilrettelegging i randsonen og på innfallsportene.

Nauståfossen på Kårvatn - barnevennlig, kort og lett tilgjengelig tur i randsonen av Trollheimen - Foto Janne Bøklepp

Det anbefales at noen av innfallsportene prioriteres med noe mer tilrettelegging, informasjon og markedsføring.

Tiltak: Velge ut hovedinnfallspporter for ekstra tilrettelegging, informasjon og markedsføring.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndighet i samarbeid med kommunene, reiselivsnæringen, turistforeningene og aktuelle grunneiere.

4.5 Redningstjenesten

Verneområdene i Trollheimen er viktige rekreasjonsområder for lokalbefolkning, hytteboere og tilreisende fotturister. Lokal redningstjeneste er en viktig ressurs i forbindelse med leteaksjoner og bistand når noen er skadd i fjellet.

4.5.1 Status

Redningstjenesten i Trollheimen består av 6 ulike hjelpekorps; Meldal, Rennebu, Oppdal, Rindal, Surnadal og Sunndal - hver med sin kommune som primærrområde. De fleste av korpene utfører transporttjenester ved å være leiekjørere, eller ved at de kjører opp skiløyper, frakter varer til Turisthyttene eller vintermerker / kvister viktige strekninger, som den mye brukte Trekanten mellom de store turisthyttene til TT. Dette er viktig nyttetransport som gir hjelpekorpsene nødvendig erfaring i transport med snøscooter, samt kunnskap om naturmiljø og snøforhold i verneområdene.

Rindal og Meldal Røde Kors Hjelpekorps under kvisting av trekanten i Trollheimen. Foto Richard Halgunset.

Utkalling til operativt arbeid iverksatt av politi (112) eller AMK (113), skjer ved henteoppdrag eller leteaksjoner. Ved operativt redningsarbeid blir ofte flere korps sendt ut samtidig og i samme område – også utenfor sitt primærrområde.

4.5.2 Rammer og mål

Redningstjenestens oppgave er å forestå øyeblikkelig innsats for å redde mennesker fra død og skader som følge av ulykkes- eller faresituasjoner.

Forvaltningsmål

God dialog, erfaringsutveksling og samarbeid mellom forvaltningsmyndigheten, SNO og redningstjenesten, skal gi lokal redningstjeneste best mulige forutsetninger for å lykkes ved lete- / redningsaksjoner i Trollheimen.

Ved operativt redningsarbeid iverksatt gjennom hovedredningsentralen / lokal redningsentral eller AMK kan motorferdsel skje uten hinder av motorferdsellov eller de ulike verneforskriftene, slik det framgår av det følgende.

Trollheimen LVO kap. IV punkt 4:

Vernereglane er ikkje til hinder for gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i samband med ambulanse, politi-, brannvern-, sikrings-, oppsyns-, skjotsels- og forvaltningsverksemd.

Innerdalen LVO kap. IV punkt 11:

*Trafikk med motoriserte kjøretøyer til lands og til vanns og landing med luftfartøy er forbudt. Unntatt er nødvendig transport i forbindelse.....politi- og ambulansetjeneste
....*

Svartåmoen NR kap. V punkt 1:

Gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak som gjeld ambulanse, politi, brannvern, redning, oppsyn, skjøtsel og forvaltning. Motorferdsel i samband med øving krev særskilt løyve.

Minilldalsmyrene NR kap V punkt 1:

Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, sikrings og forvaltningsøyemed. Slik virksomhet innenfor reservatet bør reduseres til et minimum og gjøres mest mulig skånsomt

I brev fra MD av 31.01.2013 «Retningslinjer for redningstjenestenes bruk av snøscooter i utmark og i vernede områder», går det fram at øvelser og forberedende redningsarbeid så langt det er mulig skal skje utenfor verneområdene. Når det foreligger godkjent øvelsesplan kan det etter søknad åpnes for nødvendig kjentmanskjøring i områder det kan forventes mulige redningsaksjoner. En eventuell dispensasjon skal vurderes etter naturmangfoldloven (NML) §§ 8-12 og gis i medhold av NML § 48. Dersom øvelseskjøringen ikke er forankret i godkjent øvelsesplan krever behandling også etter motorferdselloven § 6.

4.5.3 Retningslinjer for forvaltningen

Det er viktig med god kontakt mellom hjelpekorpsene og forvaltningsmyndigheten for verneområdene ved utforming av øvelsesplaner, og når det gjennomføres øvelser / aksjoner innenfor verneområdene i Trollheimen.

Det er et overordnet mål i verneområder å redusere motorisert ferdsel til et minimum, derfor skal slik ferdsel begrenses til det som er strengt nødvendig, og skje på en måte som ivaretar hensynet til naturmangfold, friluftsliv og naturopplevelser. All øvingsvirksomhet som kan legges utenfor et verneområde, skal derfor foregå utenfor verneområdet.

Dersom redningstjenestens øvingsplan er forankret sentralt (på nasjonalt nivå) hos Røde Kors Hjelpekorps, Norsk Folkehjelp, Norske redningshunder eller andre lignende større redningsorganisasjoner, og planen er i samsvar med vurderinger fra lokal redningssentral, skal forvaltningsmyndigheten normalt gi dispensasjon til kjøring som omsøkt i planen, herunder gi dispensasjon for flere år av gangen, såfremt dette ikke vil stride mot vernevedtakets formål og ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig.

4.5.4 Tiltak

Behovet for å gjøre seg kjent innenfor eget ansvarsområde i Trollheimen vil variere mellom de ulike hjelpekorpsene og over tid, avhengig av hjelpekorpsenes rekruttering og tilgjengelig personell.

For å få best mulig resultat av kjentmannsturer og skape godt samarbeid med lokale kjentmenn og mellom hjelpekorpsene, SNO, politi og forvaltningsmyndighet anbefales det at det arrangeres en årlig felles kjentmannstur. Forvaltningsmyndighet avgjør i samarbeid med SNO, D-råd og de lokale hjelpekorpsene hvor turen legges det enkelte år, og hvilke korps som bør delta. D-rådet kan stå som søker på slike felles turer.

Tiltak: Tillate en årlig felles kjentmannstur i Trollheimen for Sør-Trøndelag Røde kors ved D-råd og lokale hjelpekorps med ansvarsområde innenfor verneområdene i Trollheimen, sammen med SNO og lokalt politi.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndighet i samarbeid med SNO, lokal politi, Sør-Trøndelag Røde kors ved D-råd og lokale hjelpekorps med Trollheimen som ansvarsområde.

4.6 Vannkraft

4.6.1 Status

75 % av vannkraftpotensialet i Trollheimen er utbygd, og selv om de største regulerte vatna ligger utenfor verneområdene, utgjør berørte vatn og elver / bekker fremdeles en stor del av vannoverflaten i landskapsvernområdene i Trollheimen og Innerdalen. Samtidig utgjør kraftselskapenes aktivitet ved tilsyn, drift og vedlikehold av anleggene en betydelig del av motorferdselen i området.

Trollheimsutbyggingen (Statkraft) førte til at 15 km² av Follaldalen ble satt under vann. Follsjø og Gråsjø er reguleringsmagasin - med svært store reguleringshøyder (Gråsjøen 53 m og Follsjøen 45 m). Vedlegg 13 viser bekkeinntak og overføringstuneller tilhørende Trollheimen kraftverk, samt snømålestrekk.

Driva utbygging har Gjevilvatnet som reguleringsmagasin (reg.høyde 15 m). Vann fra Dalsvatnet (reg.høyde 1,5 m areal) og Ångardsvatnet (reg.høyde 1,5 m, areal 3,45 km²) blir pumpet opp i Gjevilvatnet, mens vatnet fra Tovatna, som nå danner et sammenhengende vatn, og føres inn i overføringstunnelen på vei til kraftverket ved Otta. Flere bekker og elver er også ført inn i de regulerte vatna.

Trønder Energi eier Driva Kraftverk sammen med Istad Kraft, og har søkt NVE om konsesjonsfritak for bygging av Tovatna kraftverk, for å utnytte eksisterende fall i vatnet som overføres fra Gjevilvatnet via Tovatna til Otta. Vedlegg 12 viser inntak og snømålestrekk knyttet til dette området.

Figuren viser Driva kraftverk med reguleringsmagasin og overføringstunneller.. Torbjørn Aadal.

På østsiden av Trollheimen er Granasjøen reguleringsmagasin for Orkla Kraftverk, som også eies og drives av Trønder Energi. Her er elvene Hela, Jøla, Bekkedalsbekken og Fjellbekken regulert via overføringstunneler, mens elva Minilla og Jølvatnet ble spart av hensyn til naturvern og friluftsliv. Vedlegg 12 viser inntak og snømålestrekk knyttet til dette området.

Både Statkraft og Trønder Energi Kraft As utfører snømålinger (se vedlegg 12 og 13) for å planlegge driften sin både med hensyn til mest økonomisk drift, og for å overholde krav til minste og høyeste vannstand i konsesjonskravene sine.

I Innerdalen er langvatnet regulert, og NEAS er ansvarlig for drift og tilsyn. Neas foretar ikke snømålinger i området.

Søya, Ulvåa og Todalsvassdraget er varig vernet mot kraftutbygging.

Olje og Energidepartementet gav i 2013 konsesjon for utbygging av Småvoll kraftverk. En utbygging vil berøre mindre deler av Trollheimen LVO i Sunndal kommune.

4.6.2 Rammer og forvaltningsmål

Forvaltningsmål:

Forhindre ytterligere inngrep knyttet til vannkraftutbygging i verneområdene i Trollheimen.

Minske de uheldige effektene ved reguleringene i verneområdene har på landskapsverdier, naturmiljø og friluftsliv.

Av verneforskriften for Trollheimen framgår følgende som vedrører vasskraft og kraftselskapene i Trollheimen:

1. Landskapet

1.1 Alle inngrep som vesentleg kan endra karakteren til landskapet er forbodne. Dette gjeld til dømes:

a) Oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, vassdragsregulering ,.....

1.2 Reglane i 1.1 er ikkje til hinder for:

a) Vedlikehald av bygningar, vegar og anlegg.også slike som trengst til drifta av kraftverk.

c) Utbygging av Småvoll kraftverk utan regulering av Kråkvatnet (Småvoll alt B, jf. St.meld. nr 53 1986-87).

Av verneforskriften for Innerdalen framgår følgende:

9. Vassdragene må ikke reguleres eller utbygges utover den regulering som Langvatnet allerede har.

I medhold av verneforskriften for Trollheimen LVO kan det gis dispensasjon for følgende motorferdsel av betydning for kraftselskapene:

5.3 d) Transport som trengst ved tilsyn av kraftanlegg.

Av verneforskriften for Innerdalen framgår følgende:

11. Trafikk med motoriserte kjøretøyer til lands og til vanns og landing med luftfartøy er forbudt. Unntatt er nødvendig transport i forbindelse med bosettingen, seterbrukene, driften av de to turisthyttene, politi- og ambulansetjeneste, oppsynet med landskapsvernområdet og vannkraftanlegget ved Langvatnet.

4.6.3 Retningslinjer for forvaltningen

Kraftselskapene trenger dispensasjoner til motorferdsel for å kunne utføre nødvendig tilsyn, vedlikehold og drift av sine installasjoner. Slike dispensasjoner kan gis i medhold av verneforskriftene for Trollheimen punkt 5.3 d) og Innerdalen punkt 11.

Snømålinger, som trenger dispensasjoner for bruk av motorkjøretøy bør behandles etter verneforskriften for Trollheimen punkt 5.3 f) *i særlige tilfeller*. Her heter det at før en tillatelse gis skal behovet vurderes opp mot mulige skader og ulemper og med mål om å holde motorferdselen på et minimum. Det er derfor et mål at kraftselskapene og forvaltningsmyndigheten e sammen finner en forenelig løsning med tanke på hvor stort omfang snømålingene behøver å ha innenfor verneområdene, og om det finnes aktuelle målepunkt utenfor som kan erstatte ønskelige punkt i verneområdene jf. NML § 12. Videre at kraftselskapenes motorferdsel vurderes sammen med annen motorferdsel i verneområdene med hensyn til samlet belastning (NML § 10).

4.6.4 Tiltak

Tiltak:

- Årlige kontaktmøter med kraftselskapene for å ha god dialog omkring deres aktivitet i verneområdene.
- Arbeide for å rydde opp etter tidligere inngrep, og minske effekten inngrepene har på landskapet, naturmiljø og friluftsliv.
- Følge opp konsesjonsvilkår og ny konsesjonsbehandlinger.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med kraftselskapene

4.7 Bygninger og anlegg

For verneområdene i Trollheimen gjelder et generelt byggeforbud, men verneforskriftene har hjemler for å kunne gi dispensasjoner til endel tiltak. Hovedmålet er å hindre inngrep som påvirker landskapets karakter enkeltvis eller samlet, jf. NML§ 10.

4.7.1 Status

I henhold til verneforskriftene kan eksisterende bygninger og anlegg vedlikeholdes, men tiltak som medfører endringer i byggets utseende, størrelse eller bruk – herunder også riving og / eller flytting, krever tillatelse i medhold av verneforskrift og eventuelt plan- og bygningslov (PBL).

Innenfor grensen til verneområdene i Trollheimen finner vi ca 90 setre, 60 enkle overnattingsbuer og 150 fritidshytter. TT og KNT har flere turisthytter innenfor verneområdene. I tillegg finner vi bruer, anlegg knyttet til reindrift og anlegg knyttet til vasskraftproduksjon. Totalt er det nær 400 ulike anlegg / bygninger i Trollheimen. Oppsynet har i årrekke tatt bilder og systematisert alle eksisterende anlegg. For å være oppdatert på utviklingen er det nødvendig å holde dette fotoarkivet vedlike gjennom jevnlig besøk og gjenfotografering.

Det er store variasjoner i de ulike bygningenes størrelse, funksjon og beliggenhet, noe som har vært vektlagt ved tidligere behandling av søknader om dispensasjoner.

Det har vært vanskelig å sette noen faste mål for bygningsstørrelser, men i forvaltningspraksis har det vært lagt vekt på at både nye og eksisterende bygninger skal passe i de naturlige omgivelser, ha en begrenset størrelse og ha en mest mulig ensartet og enkel form.

Hytter av en slik størrelse at arealet dekker de funksjoner og behov en fritidsbolig er ment å fylle, har ikke kunne påregne dispensasjon for tilbygg/nybygg. Det har vært åpnet for oppsett av nye bygninger når disse har erstattet eksisterende bygg. I svært få tilfeller har det vært gitt dispensasjoner for oppsett av nybygg når behovet har vært vurdert å være særskilt og tiltaket ikke har medført skade på verneverdiene.

Uthus har vært holdt på en beskjeden størrelse, med funksjon som utedo, lagerplass for redskap, ved m.m. I dispensasjoner har det vært stilt krav om at uthus ikke skulle være innredet for opphold og overnatting.

Det har ikke vært åpnet for ombygging av fjøs til boligformål, med unntak av fjøset ved Vollasetra og Innerdalshytta som fikk tillatelse i forbindelse med at det ble gitt dispensasjon for utvidelse av turisthyttenes kapasitet.

Etter råd fra Fylkeskonservatoren har det med unntak av Øya bua på Vollasetra, ikke vært gitt tillatelse til å oppføre nye bygninger på gamle tufter. Et slikt bygg vil være å betrakte som en helt ny bygning, ikke som et kulturminne. Det samme gjelder for ombygging eller restaurering» av høyløer eller andre bygninger der bygget får en annen funksjon enn opprinnelig.

Tilrådninger fra det tidligere samarbeidsutvalget til forvaltningsmyndigheten har vært å ikke åpne for bygging av gjeterhytter, fiskebuer, oppsynshytter, nødbuer eller naust.

4.7.2 Rammer og forvaltningsmål

Forvaltningsmål:

- Holde antall boenheter på samme nivå som ved vernetidspunktet.
- Tilpasse eksisterende bygninger og inngrep til de naturlige omgivelser.
- Beholde bygningenes begrensede størrelse og ensartede og enkle form.
- Bevare seterbygningene som setre, men med tilpasninger som muliggjør drift.

Alle verneområdene i Trollheimen har et generelt byggeforbud.

Av verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV punkt 1.2 går det fram at dette ikke er til hinder for:

- a) Vedlikehold av bygningar, vegar og anlegg, også slike som trengst til drifta av kraftverk.*
- b) Oppattnying av bygningar som er gått tapt ved brann eller naturskade. Bygningsrådet skal i slike høve gje forvaltningsstyresmakta melding om søknad om byggeløyve. Forvaltningsstyresmakta kan setja vilkår for utforminga av bygningane.*
- c) Utbygging av Småvoll kraftverk utan regulering av Kråkvatnet (Småvol alt B, jf. St.meld. nr 53 1986-87).*

Etter søknad kan det i medhold av Verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV punkt 1.3 gis dispensasjon til:

- a) Nydyrking og oppføring av nye seteranlegg og framføring av jordbruksveg, kraftline og teleline/telekabel der det er naudsynt.*
- c) Oppføring av bygningar, gjerde og andre anlegg i samband med reindrift.*
- d) Bygging og fornying av turisthytter og anlegg for friluftslivet.*

I forskrift om fredning av Svartåmoen som naturreservat kap V framgår at reglene ikke er til hinder for:

- 6. Vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet.*

Videre at det etter søknad kan gis dispensasjon til:

7. Tiltak som fører til miljøvennlige tekniske forbedringer ved Trollheimshytta.

Av verneforskriften for Innerdalen LVO kap. IV framgår følgende:

7. Det er ikke tillatt å føre opp eller utvide bygninger av noe slag. Unntatt herfra er:

- Nybygg og utvidelse av grunneierens eller andre rettighetshaveres bebyggelse på Renndølsetra. Nybygg skal være begrenset til området for nåværende bebyggelse d.v.s. innmarka på Renndølsetra mellom de to armene av Renndøla.

- Nybygg og utvidelser av bebyggelse på Innerdalshytta. Nybygg skal være begrenset til området for nåværende bebyggelse, d.v.s. selve Innerdalen gård.

- Plassering og utforming av utvidelser og nybygg skal skje under hensyntaken til landskap og naturmiljø og skal godkjennes av departementet.

10. Telegraf-, kraft- og telefonledninger må ikke anlegges, unntatt kraft- og telefonledninger til Renndølsetra og Innerdalshytta etter departementets anvisning.

Samlet sett framgår det av verneforskriftene at vernet ikke skal være til hinder for vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg. Videre er det gitt åpning for å kunne gi dispensasjoner til nødvendige byggearbeid / tiltak knyttet til tradisjonelt jordbruks-, reindrifts- og turistforeningsdrift.

4.7.3 Retningslinjer for forvaltningen

Faste innretninger som bygninger, plattinger, levegger, gjerder, master, demninger, bruer, klopper, skilt osv. kan ikke oppføres eller endres uten nødvendig dispensasjon fra verneforskriften.

Generelt gjelder det at eksisterende bygninger / anlegg som var oppført da vernet ble innført kan vedlikeholdes, men vedlikehold som medfører visuelle eller bruksmessige endringer krever behandling etter verneforskriftene for de ulike verneområdene, og ofte også etter plan og bygningsloven (PBL).

Søknad skal være skriftlige og ta utgangspunkt i standard byggesøknadsskjema etter PBL, og skal inneholde tegninger, situasjonsplan, kart og kvittering av nabovarsel. Videre skal søknaden inneholde en begrunnelse for hvorfor tiltaket ønskes gjennomført, opplysninger om andre bygninger i området, samt en beskrivelse av eiendomsforholdene.

Søknaden sendes den enkelte kommune, som oversender saken til behandling etter verneforskriften før en eventuell endelig behandling skjer etter PBL.

Etablert forvaltningspraksis videreføres i stor grad, men med mer presise mål med hensyn på mulige bygningsmessige utvidelser. Tiltak av miljømessig gevinst eller som har sitt behov begrunnet i sikkerhetsmessig årsaker skal lettere kunne imøtekommes. Bygningenes beliggenhet og bruk skal vektlegges ved vurdering av eventuelle dispensasjoner.

For bygninger skilles det mellom vedlikehold, nybygg, utvidelser, ombygging og riving. Med vedlikehold forstås mindre tiltak som opprusting av teknisk og funksjonell standard slik som taktekking, etter-isolering, skifte av vinduer og kledning med mer. Vedlikehold kan skje i medhold av verneforskriftene. Tiltak som innebærer fasadeendring defineres ikke som vedlikehold og krever behandling etter verneforskriften.

Nybygging er etablering av nye bygninger, eller gjenoppbygging / restaurering av bygninger der byggets forfall er kommet så lang at det meste av opprinnelige bygning må erstattes. Generelt åpnes det ikke for nybygg, men det kan gis tillatelse til gjenoppbygging av bygninger og anlegg som er ødelagt av brann eller naturskade. Slike nye bygg skal i utgangspunktet være lik den gamle med hensyn til areal og størrelse. Det kan også etter vurdering åpnes for oppsett av nye bygg til erstatning for eksisterende bygg ved renovering.

Forfalt seterfjøs på Kontrabakken, Vindøldalen i Surnadal – Foto Hege Sæther Moen.

Ved særskilte behov knyttet til tradisjonell landbruk / reindrift og turistforeningsdrift kan det åpnes for nybygg.

Etter råd fra Fylkeskonservatoren gis det ikke dispensasjon for oppføring av nye bygninger på gamle tufter. All nybygg krever behandling etter verneforskrift.

Med utvidelse menes endring av en bygningenes grunnflate målt utvendig. Alt bebygd areal teller. Dersom det kan dokumenteres et behov for utvidelser i forbindelse med renovering av bygninger som fantes på vernetidspunktet, kan det åpnes for utvidelser på inntil 30 % av bygningens opprinnelige størrelse. Samlet bebygd areal skal ikke overskride 60 m² per boenhet inkludert uthus. Alle utvidelser krever behandling etter verneforskrift.

Ombygging er endringer som medfører fasade- og / eller bruksendring, og krever behandling etter verneforskriftene. Ombygging som medfører bruksendring på høyløer, uthus og fjøs er ikke ønskelig i verneområdene i Trollheimen.

Riving av bygninger og flytting av bygg krever også behandling etter verneforskriftene og PBL.

All bygging skal tilpasses eksisterende bebyggelse og landskapet. Bygningene skal være ubehandlet eller gis en mørk farge, taket skal være mørkt eller av torv – torv skal være tatt i området for å unngå spredning av fremmede plantearter.

Renndølsetra – helhetlig setermiljø i Innerdalen, Sunndal. Foto Eystein Opdøl.

Eksisterende terreng og vegetasjon rundt bygningene skal bevares i størst mulig grad. Tilrettelegging av uteareal ved bygging av plattinger / terrasser, inngjerding, planering, oppfylling av masse og etablering av plen / hage rundt eksisterende bygninger er ikke ønskelig. Det kan etter søknad åpnes for mindre plattinger på bakkenivå.

I tilknytning til aktivt jordbruk, beitebruk og reindrift kan det etter søknad tillates oppsett av nye gjerder, men det må stilles vilkår i tillatelsen om at gjerder som ikke er i bruk rives og fjernes. I forbindelse med ønskede skjøtselstiltak kan det også tillates bruk av gjerder for å øke beitetrykk på et område eller skjermes en vegetasjonstype mot beiting.

Inngjerding av hytter / buer og setre for øvrig er i hovedsak ikke ønskelig, og kan bare skje med særskilt tillatelse. Årsaken er at gjerder gir uheldig forstyrrelse av landskapsbildet og medfører en fare for at vegetasjonen over tid endres både som følge av manglende beiting og / eller ved etablering av «hage» med plen / beplantning. Når det etter søknad eventuelt gis dispensasjon for inngjerding ved fritidshytter bør tillatelse kun gis for et svært begrenset areal. Den samlede belastning ved at mange ønsker å gjerde inn eiendommene sine er viktig å legge til grunn ved vurdering av søknader om dispensasjon for inngjerding - jf. NML § 10.

Vedlikehold av skilt, bruer, klopper m.m., som ikke medfører noen vesentlig oppgradering, kan skje uten særskilt søknad. Ved behov for ny klopplegging eller omlegging av merkede turstier, skal dette bare skje etter dispensasjon fra verneforskrift og tillatelse fra grunneier.

4.7.4 Tiltak

Tiltak:

- Stimulere til ivaretagelse av helhetlige seteranlegg.
- Fornye fotoarkivet over bygninger og inngrep innenfor verneområdene i Trollheimen.
- Følge opp vilkår i tidligere gitte tillatelser, f.eks om riving, fargebruk, opprydding m.m.
- Fjerne gjerder som ikke benyttes til aktivt beitebruk eller skjøtselsformål.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med SNO / kommunene / fylkeskommunene.

4.8 Motorferdsel

Motorferdsel i verneområdene i Trollheimen er regulert av de ulike verneforskriftene og lov om motorferdsel. I tillegg kan den enkelte grunneier jf. motorferdsellovens § 10, forby eller begrense motorferdsel på egen eiendom.

Motoriserte transportmidler gjør det mulig å ferdes over store områder på kort tid, forstyrrer lanskapsopplevelsen ved å sette spor i tilnærmet urørte områder, og fører med seg støy og forurensing. Det er et mål å holde motorferdselen i Trollheimen på et absolutt minimum.

Nødvendig motorferdsel som tjener anerkjente nyttebehov skal kunne holde fram, men unødvendig og fornøylespreget motorferdsel skal ikke gis dispensasjoner.

4.8.1 Status – forvaltningspraksis

Motorferdselen i Trollheimen er i hovedsak knyttet til transport av materialer, ved, varer og tyngre utstyr til drift og vedlikehold av turisthytter, private hytter / buer og setre. I tillegg bruker reindrifta, SNO, redningstjenesten og kraftselskapene motorkjøretøy i deler av sitt arbeid innenfor verneområdene.

Valg av transportmetode / kjøretøy varierer og avgjøres i stor grad av det enkelte områdes topografi og tilgjengelighet til ulike årstider.

For å holde oversikt over faktisk transportomfang stilles det er det stilt krav om kjørebok. Ved alle dispensasjoner for bruk av helikopter stilles det vilkår om melding til SNO / forvaltningsmyndighet to dager før gjennomføring av planlagt transport.

Det er lite barmarkstransport i verneområdene i Trollheimen, og bruken av veiene i verneområdene er godt regulert. De ulike veiene omtales i kap 4.9.

Til fritidshytter i området har det ved dokumentert transportbehov vært åpnet for bruk av leiekjører (godkjent i den enkelte kommune) for inntil 3 tur/retur per år. Ved større transportbehov har det vært åpnet for flere turer, men konsentrert i tid – f.eks. i løpet av en kjøredag. Dispensasjonene har vært gitt for en sesong om gangen.

For varig bevegelseshemmede med tilknytning til området har det vært åpnet for persontransport. I forbindelse med nyttetransport har det vært akseptert å tillate persontransport når dette ikke har medført ekstra motorferdsel.

Ved næringsaktivitet knyttet til jord og skogbruk har det vært gitt flerårige dispensasjoner for nødvendig transport med snøscooter vinterstid og med traktor etter eksisterende veitraseer i sommer sesongen, og det har vært åpnet for at grunneier eller en ansatt utfører transporten.

Turistforeningen har flerårige dispensasjoner for nødvendig transport knyttet til drift og vedlikehold av sine hytter og sitt løypenett. Transportmiddel er både snøscooter, bandvogn, traktor og helikopter. Praksis har vært å stille vilkår om å bruke leiekjører eller lokalt røde kors for å utføre transporten.

For framkjøring av ved i forbindelse med hogst i verneområdene har det vært åpnet for at turistforeningene og eventuelle hytteeiere selv kan stå for transporten.

Ved behov for håndverkere der det må medbringes en del tungt utstyr til arbeidet, har det vært åpnet for at håndverker selv kan benytte snøscooter vinterstid eller bil etter eksisterende vei sommerstid til transporten.

Reindriften benytter snøscooter for tilsyn og driving av reinen i Trollheimen, samt helikopter for samling av rein til kalvemerking. For helikoptertransport og bruk av snøscooter i Svartåmoen naturreservat er det nødvendig med behandling etter verneforskriftene, mens den øvrige transporten kan skje i medhold av verneforskriftene.

Statens naturoppsyn benytter snøscooter og helikopter ved tilsyn og registreringsoppgaver i verneområdene i Trollheimen. Transporten skje i medhold av verneforskriftene.

Kraftselskapene benytter motorisert transport for tilsyn og vedlikehold av sine anlegg, samt i forbindelse med snømåling. Anlegg og snømålingsstrek er kartfestet - se vedlegg 12 og 13. Med unntak av for helikopter, gis det flerårige tillatelser og det er etablert gode rutiner for melding av planlagt motorferdsel – både til SNO / forvaltningsmyndighet og grunneiere.

I områder med stor konsentrasjon av hytter i randsonen til verneområdet, og for å kanalisere ferdsele på en ønsket måte i sårbare områder, har det vært åpnet for oppkjøring av skiløyper. Praksis har vært enkel tilrettelegging – liten løypemaskin og eller snøscooter med sporlegger, i perioden fra vinterferie til påske. På Nerskogen og i deler av traseen i Storlidalen har det vært noe høyere tilretteleggingsgrad, større løypemaskin og oppkjøring fra sesongstart.

Verneforskriftene inneholder forbud mot landing med fly og helikopter. For Trollheimen LVO er det også et forbud mot lavflyging, men det angis ingen konkret grense for lavflyging. Forvaltningsmyndighetene vil arbeide for å få inn i verneforskriften en grense for lavflyging på 600 m (2000 fot) for å sikre naturopplevelsen folk søker i slike viktige friluftsområder. Dette vil da også gjelde for forsvarets øvelsesflyging, bl.a med jagerfly.

Flyelskap som utfører oppdrag innenfor Trollheimen LVO, har selv ansvar for at dispensasjon til lavflyging og landing er innhentet. Turflyging over verneområdene er ikke nødvendig motorferdsel, og vil i mange tilfeller være generende for naturopplevelsen og følelsen av å være i «villmarka». Forvaltningsmyndighetene bør arbeide for at denne type flyging ikke foregår over verneområdene.

4.8.2 Rammer og mål for motorferdsel

Naturens egne lyder, «stillhet» og fravær av motordur er en viktig kvalitet ved urørt natur. I utgangspunktet er all motorisert ferdsele innenfor verneområdene i Trollheimen forbudt.

I naturvernområder er det vanligvis strengere regler for motorisert ferdsele enn det som følger av Lov om motorferdsel. Når det søkes om dispensasjon for motorferdsel innenfor verneområdene i Trollheimen skal derfor søknaden først behandles etter verneforskriftene. I

tillegg kan det for en del søknader være behov for behandling etter motorferdselloven i den enkelte kommune.

Motorferdselloven regulerer motorferdsel med sikte på å verne naturmiljøet og fremme trivsel. Motorferdsel knyttet til landbruks-, skogsbruks- og reindriftsnæring, tilsyn og vedlikehold av kraftanlegg og drift og vedlikehold av turistforeningens hytter krever normalt dispensasjon fra verneforskriften men kan skje i medhold av motorferdselloven. Transport til fritidsbruk av hytter / buer og setre krever dispensasjon fra verneforskriften og behandling etter motorferdselloven, dersom dispensasjonen ikke er knyttet til bruk av leiekjører for å utføre transporten.

Godkjente leiekjørere og fly- / helikopterselskap kan ikke ta på seg oppdrag innenfor verneområdene i Trollheimen uten at nødvendig dispensasjon etter verneforskrift foreligger.

Øvelsesaktivitet i regi av redningstjenesten skal kun skje etter at søknad med utgangspunkt i godkjent øvelsesplan har fått dispensasjon fra verneforskriftene.

Forvaltningsmål:

Motorferdselen i Trollheimen skal holdes på et så lavt nivå som mulig.

Valg av transportmiddel skal vurderes utfra hva som gir minst skade og forstyrrelse for både dyre og planteliv og utøvelsen av friluftsliv.

Motorferdselen skal styres bort fra urørte og sårbare naturområder.

Av verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV punkt 5.2 går det fram at følgende kan skje uten særskilt dispensasjon:

a) Motorferdsel i samband med militær operativ verksemd.

b) Motorferdsel i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, sikrings-, oppsyns-, skjotsels- og forvaltningsverksemd.

c) Køyning på Heldals- og Jøldalsvegane inn til Heldalen og parkeringsplassen på Jølhaugen (Kleva).

d) Bruk av snøscooter, merka med skilt utstedt av reindriftsagronomen i Sør-Trøndelag/

For Innerdalen LVO kap. IV punkt 11 er følgende unntatt:

...nødvendig transport i forbindelse med bosettingen, seterbrukene, driften av de to turitshyttene, politi- og ambulansetjeneste, oppsynet med landskapsvernområdet og vannkraftanlegget ved Langvatnet.

Gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak som gjeld ambulanse, politi, brannvern, redning, oppsyn, skjøtsel og forvaltning. Motorferdsel i samband med øving krev særskilt løyve.

For Minildalsmyrene NR kap. V punkt 1 - 5 framgår det at vernereglene ikke er til hinder for:

- 1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, sikrings og forvaltningsøyemed. Slik virksomhet innenfor reservatet bør reduseres til et minimum og gjøres mest mulig skånsomt.*
- 2. Nødvendig bruk av snøscooter på snødekt, frossen mark i forbindelse med jordbruks-, Skogbruks og reindriftsnæring. Jakt, fangst og fiske regnes ikke som næring.*
- 3. Tømmertransport med jordbrukstraktor eller hest på frossen, snødekt myr og oppkjøring av fastspor for slik transport.*
- 4. Oppkjøring/preparering av tradisjonelt viktige løypetraseer avmerket på kart som oppbevares hos forvaltningsmyndigheten og kommunen.*
- 5. Utkjøring av felt elg med lett beltekjøretøy som ikke skader myroverflaten.*

Etter søknad kan det jf. verneforskriften for Trollheimen kap. IV punkt 5.3 gis dispensasjon for:

- a) Transport som trengs i samband med jordbruk og beitebruk, td. frakting av fôr, gjødsel, ved eller hogstvirke, og til framkjøring av felt storvilt.*
- b) Transport på berr mark for frakting av material av oppføring og vedlikehald av anlegg som er naudsynte i reindriftsnæringa.*
- c) Transport av varer til turisthyttene og naudsynt transport i samband med bygging og fornying av turisthytter og anlegg for friluftslivet.*
- d) Transport som trengst ved tilsyn av kraftanlegg.*
- e) Frakting av materialer og tyngre utstyr (båtar e.a) til fritidshus, buer og naust.*
- f) Motorferdsel når andre særlege grunnar ligg føre. Før eit løyve i tilfelle vert gjeve, skal trongen haldast opp mot moglege skadar og ulemper og vurderast i høve til eit mål om å redusere motorferdsla til eit minimum.*

For Svartåmoen NR kap. VI punkt 1 går det fram at det kan gis dispensasjon for:

Naudsynt motorferdsel i samband med tiltak under kap. V pkt. 3 (jakt) og 6 (vedlikehald av anlegg som er i bruk på fredingstidspunktet).

For Minildalsmyrene NR kap. VI punkt 2 og 3 går det fram at det etter søknad kan gis dispensasjon til:

2. Ferdsel med hest eller jordbrukstraktor i reservatets ytterkanter etter plan godkjent av forvaltningsmyndigheten.

3. Motorisert ferdsel på snødekt, frossen mark i forbindelse med nødvendig transport til og fra hytter og setrer i og utenfor området.

Vernereglene viser at det skal være rom for motorferdsel knyttet til jordbruks-, reindrifts- og turistforeningsdrift, og at tilsyn med eksisterende kraftanlegg og transport av materialer og tyngre utstyr til fritidshytter skal kunne gis dispensasjon. For Minildalsmyrene er det i tillegg tatt med at oppkjøring av skispor på tradisjonelt viktige løypetraseer skal kunne fortsette. Dette ligger til grunn både for etablert og foreslått framtidig praksis knyttet til motorferdsel innenfor verneområdene i Trollheimen.

4.8.3 Retningslinjer for forvaltningen

Etablert forvaltningspraksis videreføres i stor grad. Faktisk transportbehov må dokumenteres i en søknad. Det er et mål å begrense motorferdselen både i antall turer og i tidsrom for å holde den samlede belastningen på akseptabelt nivå, jf. NML § 10. Valg av transportmetode, trase` og hvem som utfører transporten (NML §§ 11 og 12) skal vurderes utfra hva som gir minst omfang og forstyrrelse.

Dispensasjoner for motorferdsel skal ha kart som viser tillatt trase`. Det skal settes begrensninger på antall turer, antall kjøretøy, hva og hvem dispensasjonen gjelder for, varighet og tidsrom. Det skal det stilles krav om rapportering.

Det skilles ikke mellom fritidsbruk av setre, hytter og buer. Hver seter / hytte / bu behandles som en enhet uavhengig av antall eiere.

Med motorferdsel knyttet til jordbruk menes nødvendig transport i forbindelse med aktivt beitebruk og seterdrift (saltstein, skadde beitedyr, for og produkter). Transport av personell i forbindelse med generelt tilsyn av dyr på beite er ikke regnet som nødvendig transport i denne sammenheng. For skogbruk er framkjøring av ved og hogstvirke nødvendig motorferdsel.

Hva kan det gis dispensasjon for å transportere

Ved nødvendig transport knyttet til landbruk / skogbruk / reindrift, ved bygge- / vedlikeholdsarbeid utført med innleid firma, samt turistforeningsdrift, kan det gis dispensasjon for transport både av personell og nødvendig utstyr og materiell.

Til setre / hytter / buer som brukes i fritidsøyemed, kan det gis dispensasjon for transport av materialer, bagasje og tyngre utstyr – ikke alminnelig persontransport. Ved ledig kapasitet er det adgang til å la personer sitte på.

Ved dokumentasjon fra lege på varig funksjonshemming kan det gis dispensasjon for ren persontransport – søkers tilknytning til området skal vektlegges ved vurderingen. Det skal være en strengere dispensasjonspraksis når persontransport skyldes bevegelses hemming med årsak i alder eller forbigående sykdom / helseplager.

Kjøretøy / transportmetode

Når det åpnes for bruk av motorkjøretøy skal valg av kjøretøy / transportmetode (NML§12) gjøres slik at motorferdselen minimeres og potensiell skade og forstyrrelse ved transporten blir minst mulig.

Det åpnes ikke for barmarktransport – annet enn etter vei og på innmark / setervoller i forbindelse med utøvelse av jord / skogbruk og reindrift.

I forbindelse med samling av rein og tilsyn / sanking av sau kan det åpnes for begrenset bruk av helikopter. I områder der dette er regelmessige behov knyttet til aktiv beitebruk / reindrift bør dispensasjonen gis for flere år.

Der det er bilvei skal transporten skje etter denne når veien er åpen. På veier registret som traktorveier åpnes det i hovedsak for transport med traktor og ikke for bil eller ATV. I særskilte tilfeller, og ved akutte behov (frakt av skadde beitedyr) kan det åpnes for å benytte bil, ATV eller annet egnet kjøretøy. Dette gjelder ikke motorferdsel i forbindelse med generelt tilsyn av dyr på beite.

Traktorslep / kjørespor er ikke å regne som vei, men er blitt til gjennom tidligere bruk. Hovedregelen er at det ikke gis dispensasjon for noen form for motorferdsel på slike slep / spor i barmarksesongen.

I områder som er tilgjengelig ved traktorvei / vei i barmarksesongen, vil det være vanskeligere å få dispensasjon for snøscootertransport vinterstid. Det samme gjelder for områder der det åpnes for helikoptertransport. Det kan da bare åpnes for begrenset motorferdsel vinterstid.

Kjøretid

For å minimere forstyrrelsen for andre brukere gjelder følgende kjøretidsbegrensninger innenfor verneområdene i Trollheimen:

- hverdager mellom 21.00 og 08.00
- helg mellom 12.00 lørdag og 15.00 søndag
- påsken mellom 12.00 skjærtorsdag og 08.00 påskeaften og fra 12.00 påskeaften til 15.00 2. påskedag

Den enkelte kommune har i tillegg egne kjøretidsbestemmelser.

Av hensyn til reindrift, dyreliv og skade på vegetasjon ved bruk av snøscooter på vårføre skal det ikke gis tillatelse til motorferdsel etter 20. april. Unntatt er motorferdsel som kan skje i medhold av verneforskriftene og lov om motorferdsel.

I tilknytning til jord-/skogbruk og reindrift kan det unnvikes fra kjøretidsbestemmelsene. Tilsvarende for redningstjenestens transport i tilknytning til kjentmannsturer og ved kvisting av trekanten. Generelt gjelder at avvik meldes/avklares med forvaltningsmyndigheten.

Veiene skal kunne brukes for traktor og bil (der det er åpnet for dette) fra de blir bare for snø. Etter søknad kan en vei brøytes opp dersom særlige behov tilsier det.

Hvem kan utføre transporten

Motorferdsel knyttet til landbruks-, skogbruks eller reindriftnæring kan næringsutøver eller en ansatt utføre. Det samme gjelder for transport av materialer og arbeidsfolk knyttet til vedlikehold av anlegg i de nevnte næringene.

Ved tilsyn og vedlikehold av kraftanlegg og snømålinger er det kraftselskapenes ansatte som utfører transporten. Sjåfør og snøscooter skal kunne identifiseres som ansatt i kraftselskapet.

Ved dokumentasjon på avtalt et næringsoppdrag knyttet til vedlikeholdsarbeid kan det åpnes for at innleid firma kan utføre transport av personell og utstyr. Dette gjelder til alle typer bygg og anlegg innenfor verneområdene. Det kreves da i tillegg dispensasjon i medhold av lov om motorferdsel.

For nyttetransport vinterstid til fritidshytter / buer / setre som brukes til fritidsformål, samt til turistforeningens hytter er hovedregelen at dette skal skje ved bruk av leiekjører.

Etter Nasjonal forskrift kan kommunene gi dispensasjon til hytteeier for transport av bagasje og utstyr mellom bilveg og hytte, når hytta ligger minst 2,5 km fra brøytet bilveg og det i området ikke er mulighet for leiekjøring. De fleste av kommunene i Trollheimen praktiserer denne åpningen til å la hytteeier utføre transporten.

Når det gis dispensasjon for nyttetransport knyttet til fritidsbruk av hytte / bu eller seter innenfor verneområdene i Trollheimen, og det kan synliggjøres at transportomfanget blir mindre ved at transporten utføres med annen sjåfør enn leiekjører, kan det åpnes for at eier (bruker) selv utfører transporten. Det samme gjelder for tilsyn /driver av turistforeningens hytter. Når det åpnes for å bruke annen sjåfør enn leiekjører kreves i tillegg kommunal behandling etter motorferdselloven. Det forventes en samordning mellom kommunes og forvaltningsmyndighetens praksis med hensyn til antall turer per sesong når det åpnes for at hytteeier selv kan utføre transporten.

Transportomfang og varighet på tillatelser

Hovedhensikten er at omfanget av motorferdselen skal holdes så lavt som mulig. I dette ligger et ansvar om at den enkelte tiltakshaver / hytteeier / næringsutøver planlegger sin transport gjennom året.

Omfanget av transport som en direkte del av landbruks- skogbruks eller reindriftnæringens virksomhet, er ikke regulert. Det kan gis flerårige dispensasjoner.

For transport av ved, proviant og tyngre utstyr til hytter / buer og setre kan det gis dispensasjon for inntil 3 tur/retur per vintersesong. For framkjøring av ved som hogges innenfor verneområdene og for materialtransport knyttet til vedlikehold på hytter / buer kan det åpnes for flere turer i et konsentrert tidsrom. Det kan åpnes for flerårige dispensasjoner.

Transport knyttet til løypekjøring kan gis flerårig dispensasjoner.

Det kan gis flerårige dispensasjoner til turistforeningshyttene innenfor Trollheimen. Det samme gjelder for drift og vedlikehold av kraftanlegg.

- Holde rovviltbestandene på et nivå som muliggjør aktivt beitebruk.

4.8.4 Tiltak

Tiltak:

- Rapportere omfang av faktisk motorferdsel fra brukerne til forvaltningen.
- Samordne behandling av motorferdselsaker med kommunene.
- Overvåke og kontrollere motorferdselen i verneområdene, for å unngå en økning av motorferdselen i Trollheimen.
- Arbeide for lavtflygingsgrense på minimum 600 m over verneområdene i Trollheimen.
- Dialog med forsvaret for å begrense lavtflyging og øvelsesflyging over Trollheimen, spesielt i sårbare perioder for rein / vilt og utøvelse av friluftsliv.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten i samarbeid med løyvehavere / SNO / kommunene

4.9 Veier

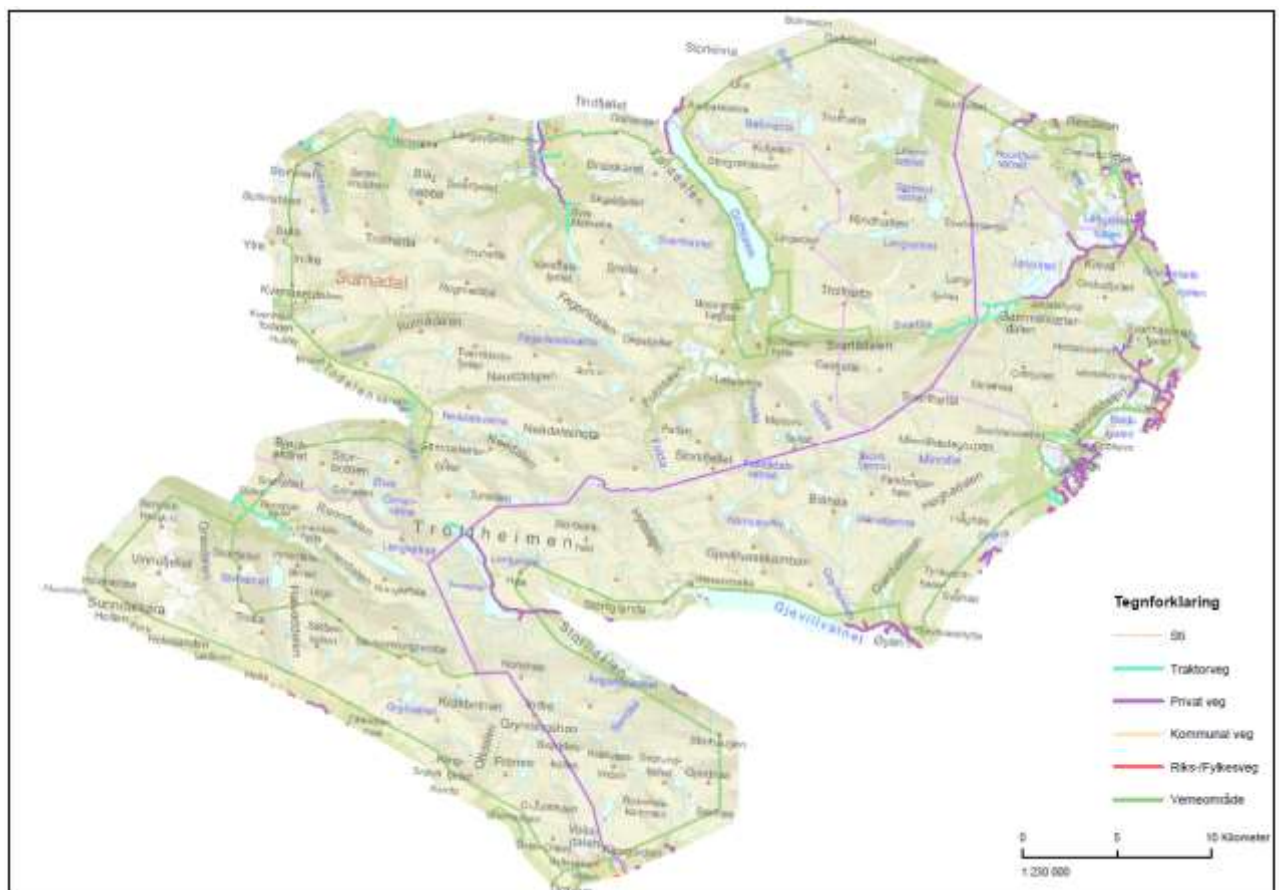
Det er flere veier som strekker seg inn i Trollheimen. De fleste veiene i Trollheimen er bygd som landbruksveier eller som anleggsveier i forbindelse med kraftutbygging.

4.9.1 Status

Veier som ikke er opparbeidet for bil regnes som utmark i lov om motorferdsel. Derfor er mange av veiene i Trollheimen ikke åpnet for annen transport enn den som er gitt ved dispensasjon fra verneforskriftenes motorferdselsforbud.

På veier som er åpne for kjøring med bil øker omfanget av motorferdsel innenfor vernegrensene. På veier som krever dispensasjoner er det en utvikling med press for mulighet til å kjøre for flere brukergrupper og med mer komfortable kjøretøy enn det veien i utgangspunktet var beregnet på. Generelt handler dette om å flytte grensen fra traktor til bil eller ATV, og åpne for transport for andre formål enn landbruksnæring.

Kartet under (finnes også som eget vedlegg 9) viser veier i Trollheimen:

De ulike veiene har egne reguleringer / retningslinjer for bruk:

Heldalsveien

Kjøring på Heldalsveien er tillatt (når veien er brøytet) i medhold av verneforskriften for Trollheimen LVO kap IV punkt 5.2 c).

Kjøring på Heldalsveien er av grunneierne regulert med veiavgift.

Seterveien i Jøldalen/Svartådalen

Seterveien i Jøldalen / Svartådalen (heretter kalt Jøldalsveien) går fra Grindal inn til Jøldalen / Svartådalen – en strekning på ca 25 km.

I tiden før 1979/80 var veien bygd som skogsbilvei inn til Åsetra, ca 13 km fra Grindal. I forbindelse med Orkla / Grana-utbyggingen forlenget Kraftverkene i Orkla (KVO) veien med 2 km, inn til P-plassen på Kleva. Kraftverket bygde også stikkveier som er innenfor vernegrensen til inntaket ved Fjellbekken (300 meter) og Jøla (1,5 km). Fra P-plassen på Kleva og inn til Svartåa ved Reitåsetra går det i dag en traktorvei (ca. 10 km). Fra Reitåsetra og inn til Søstuggusetra og Bruholtsetra går det et dårlig traktorslep (1,5 km). Historikken omkring Jøldalsveien legger sammen med verneforskriftene føringer for dagens bruk av veien.

Kjøring på Jøldalsveien fram til parkeringsplass Kleva er tillatt (når veien er brøytet) i medhold av verneforskriften for Trollheimen LVO kap IV punkt 5.2 c). Kjøring etter Jøldalsveien innenfor p-lass Kleva krever særskilt dispensasjon fra verneforskriften. Transporten skal da i all hovedsak skje med traktor.

Stikkveien opp til Åsetra er stengt med bom. Anleggsveien ned til Jøla er stengt med kjetting. Stikkveiene til Hela og Fjellbekken er åpne. Ved P-plassen på Kleva er det oppsatt låst grind, informasjonstavle og et «*Motorferdsel forbudt*»-skilt ved seterveien som går innover mot Jøldalen/ Svartådalen.

Kjøring på Jøldalsveien er i tillegg til regulering ved verneforskriften, regulert av Jøldalen Veglags egne bestemmelser og vegavgift.

Anleggsveien til Tovatna

Anleggsveien går fra Storli Gård innover til demningen ved nordenden av Tovatna. Veien er ca. 10 km lang med en stikkvei på ca. 600 meter bort til et luke- og betjeningshus på sørsiden av Tovatna. Ca. 6,5 km av anleggsveien ligger innenfor Trollheimen landskapsvernområde. Anleggsveien, som ligger på eiendommene til gnr 155, bnr 1 i Oppdal kommune og gnr 140, bnr 1 og 2 i Surnadal kommune, er bygd av Driva Kraftverk (DK) i forbindelse med Drivautbyggingen i 1973. Trønder Energi står i dag for driften DK.

Anleggsveien er stengt for allmenn motorferdsel. Dette er kunngjort med et skilt på grinda ved Storli Gård og en stengt bom på brua over Lona. Trønder Energi og grunneierne har en gjensidig avtale om bruksrett til veien. For kraftselskapet gjelder dette for ferdsel i forbindelse med tilsyn og drift. For grunneiernes er ikke bruksretten definert, forvaltningsmyndighetene oppfatter at bruksretten er begrenset til motorferdsel i forbindelse med næringsvirksomhet, tilsyn og utnytting av eiendommene. Det kreves dispensasjon fra verneforskriften for Trollheimen landskapsvernområde for motorferdsel regulert av bruksretten. Det framgår av den enkelte dispensasjon hvem som har tillatelse til å benytte motorkjøretøy på anleggsveien. Ingen av de bruksberettigede har hjemmel til å gi tillatelse til andre personer eller for transport som ikke hører inn under egen bruksrett og er beskrevet i dispensasjonen fra verneforskriften. De bruksberettigede kan bruke både traktor og bil etter veien. Veien brøytes normalt ikke.

Da motorferdselen på anleggsveien i utgangspunktet er begrenset til nødvendig næring- og nyttekjøring for tre bruksberettigede, finner forvaltningsmyndighetene det ikke naturlig å åpne

for motorferdsel i medhold av verneforskriftene for andre enn de som etter innbyrdes avtale har bruksrett på veien.

Vindøldalsveien

I Vindøldalen er det bilvei fra Skarvkleiva til snuplass ved Kløftsetrene, en strekning på ca 16 km, hvor ca 4 km ligger innenfor landskapsvernområdet. Veien ble opparbeidet før Trollheimen ble vernet.

Veien i Vindøldalen er delt i tre ulike bruksordninger:

- Vindøldalsveien som går mellom Skarvkleiva og Pebua er en ca 9 km lang veistrekning som er regulert med veiavgift. Veistrekningen er brøytet om vinteren og ligger utenfor verneområdet.

- Indre Vindøldalsveien mellom Pebua og Breiskarbekken er en ca 5 km lang veistrekning hvor ferdsele er regulert ved hjelp av en låst bom ved Pebua. Ca 2 km av veistrekningen (Stølseterbekken-Breiskarbekken) ligger innenfor verneområdet. Det er et nøkkelsystem med totalt 350 nøkler til bommen. Veien brøytes normalt ikke. Dersom Indre Vindøldalsveien ønskes brøytet er det ikke ønskelig å åpne for brøyting innenfor vernegrensen ved Stølseterbekken.

- Kløftseterveien - fra Breiskarbekken og inn til Kløftsetrene er det bygd privat skogsbilvei på ca 1,7 km. Denne veien ble forlenget med ca 1,8 km opp mot Vassdalsvatnet (708 m.o.h.) like før vernevedtaket.

Etter råd fra Samarbeidsutvalget for Trollheimen, har forvaltningspraksis vært at ferdsel med motorkjøretøy kan foregå uten særskilt dispensasjon til Breiskarbekken når veien er åpen.

Ved en eventuell økning i antall nøkler til Indre Vindøldalsveien eller annen endring av eksisterende bomordning med den følge at belastningen på verneområdet øker, vil forvaltningsmyndigheten ta forvaltningspraksisen for bruken av veien innenfor grensen til verneområdet opp til ny vurdering.

Kjøring etter Kløftseterveien kan bare skje med dispensasjon fra verneforskriften for Trollheimen LVO og etter avtale med grunneierne. Det er ikke aktuelt å åpne for motorferdsel etter traktorveien opp mot Vassdalsvatnet.

Vindøldalsveien kan vedlikeholdes, men ikke oppgraderes. Det kan ikke tas ut grus fra elva, lages elveforbygning eller endre elveløpet. Ved vedlikeholdsarbeid / grusing skal stedegen masse (fra grustak lenger ut i dalen) benyttes.

Innerdalsveien

Jeepvegen fra Nerdalen til Innerdalshytta kan brukes (bil og traktor) i forbindelse med bosettingen på Innerdalshytta, seterdriften på Renndølsetra og driften av de to turisthyttene Innerdalshytta og Renndølsetra. Det stilles ikke krav om kjørebok for denne transporten.

Øvrig motorferdsel krever dispensasjon fra verneforskriften for Innerdalen LVO.

Persontransport av turister / besøkende er ikke regnet som innenfor driften av turisthyttene.

Veien kan vedlikeholdes, men standarden skal ikke økes.

Svardalsveien

All bruk av Svartdalsveien krever dispensasjon fra verneforskriften for Trollheimen. Veien brukes i hovedsak av setereierne og reindriftutøvere. Det stilles ikke krav om kjørebok for transport knyttet til næringsutøvelsen på Svartdalsetra og reindriften.

Andre mindre veier

Til Holtasetra i Søyådalen, Minilla hyttefelt og Minnildalsetrene på Nerskogen og Altogejnoveien i Resdalen er det kortere strekninger med vei / slep av ulik standard og opprinnelse. Disse kan bare benyttes med dispensasjon fra verneforskriften for Trollheimen LVO.

4.9.2 Rammer og forvaltningsmål

Forvaltningsmål

Videreføre eksisterende praksis for bruk av bruk av veiene innenfor verneområdene i Trollheimen. Beholde dagens veistandard.

Av verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV framgår følgende:

1.1 Alle inngrep som vesentleg kan endra karakteren til landskapet er forbodne. Dette gjeld til dømes:

a) Oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, framføring av luftleidningar, jordkablar og kloakkleidningar, bygging av vegar,

Videre i verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV:

1.2 Reglane i 1.1 er ikkje til hinder for:

a) Vedlikehald av bygningar, vegar og anlegg.

Etter søknad kan i henhold til verneforskriften for Trollheimen LVO kap. IV det åpnes for:

1.3 Unntak etter søknad.

Når verksemda kan skje utan at det strir mot føremålet med vernet, kan forvaltningsstyresmakta på nærare vilkår gje løyve til:

*a) Nydyrking og oppføring av nye seteranlegg og framføring av jordbruksveg, kraftline og teleline/telekabel der det er naudsynt.
b) Snauhogst av flater større enn 5 daa, bygging av vegar for skogsdrift*

Av verneforskriften for Innerdalen LVO kap. IV framgår følgende:

5. Bygging av bilveg eller andre anlegg for motorisert trafikk herunder skiheis, taubane o.l. må ikke foretas. Nødvendig vedlikehold av jeepvegen fra Nerdal til Innerdalshytta er tillatt.

8. Gruvedrift, steinbrott, grustak, sandtak o. l. er ikke tillatt. Mindre uttak av sand og grus til vedlikehold av vegen kan foretas etter anvisning av forvaltningsmyndigheten.

11. Trafikk med motoriserte kjøretøyer til lands og til vanns og landing med luftfartøy er forbudt. Unntatt er nødvendig transport i forbindelse med bosettingen, seterbrukene, driften av de to turisthyttene, politi- og ambulansetjeneste, oppsynet med landskapsvernområdet og vannkraftanlegget ved Langvatnet.

Eksisterende forvaltningspraksis for bruk av veiene innenfor verneområdene i Trollheimen skal videreføres.

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for vedlikehold av eksisterende veier, men det vedlikehold skal ikke føre til utbedring som øker veistandarden slik at bruken av veien og presset på verneområdet øker.

Både tilførsel av masse og eventuelt uttak av masse til vedlikehold av vei må ha dispensasjon fra forvaltningsmyndighetene. Gis slik dispensasjon må man være oppmerksom på faren for å tilføre fremmede arter i jordsmonn, skape sår i landskapet ved grusuttak eller gjøre veier mer synlige.

Verneforskriften for Trollheimen landskapsvernområde har mulighet for å kunne gi dispensasjon til bygging av jordbruksvei når dette er nødvendig og kan skje uten å skade verneformålet. Gis det slik dispensasjon må det stilles krav om lav standard på veien og bom for å redusere unødig ferdsel.

Ved de mindre veiene innenfor Trollheimen LVO må det merkes bedre og settes opp fysiske sperrer for å hindre ulovlig motorferdsel.

4.9.4 Tiltak

Tiltak:

- Avklare rettighetshaveres bruk av eksisterende veier innenfor verneområdene.
- Dokumentere status og standard på veiene innenfor vernegrensene.
- Skilte om motorferdsel forbud på eksisterende veier og sette opp fysiske sperrer for å unngå ulovlig kjøring.

Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

5. Forvaltningsoppgaver og tiltak

5.1 Verneområdestyret for Trollheimen – verneområdeforvalter

Verneområdestyre for Trollheimen er forvaltningsmyndighet for verneområdene Trollheimen og Innerdalen landskapsvernområder og Svartåmoen og Minilldalsmyrene naturreservat.

Verneområdeforvalteren er sekretær for verneområdestyret og står for de daglige forvaltningsoppgaver. Verneområdeforvalter er lokalisert i Rindal sammen med lokal SNO.

5.2 Statens Naturoppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) har oppsynsmyndighet i egen lov; *lov av 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn (naturoppsynsloven)*.

Lokal SNO i Rindal har ansvar for oppsyn i Trollheimen landskapsvernområde i tillegg til en del mindre nærliggende verneområder i Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag.

SNO Rindal har som oppgave å drive naturoppsyn med hjemmel i naturoppsynsloven for å ivareta nasjonale miljøverdier og forebygge miljøkriminalitet. Mer konkret medfører dette kontroll av bestemmelsene gitt i Friluftsløven, Naturvernloven, Motorferdselloven, Kulturminneloven, Viltloven, Laks og innlandsfiskloven og deler av Forurensningsloven. Oppsynet driver også veiledning og informasjon, skjøtsels-, registrerings- og dokumentasjonsarbeid.

SNO Rindal har i tillegg regionalt rovviltansvar for Møre og Romsdal, med oppgaver knyttet til dokumentasjon av skader forvoldt av rovvilt, bestandsregistrering av rovvilt.

SNO Rindal løser deler av sine oppsynsoppgaver gjennom tjenestekjøp.

Verneområdestyret for Trollheimen ønsker at SNO ressursen knyttet til Trollheimen styrkes med en naturveilederstilling, som i tillegg til informasjonsarbeid og veiledning kan påta seg skjøtselsoppgaver og tilrettelegging.

5.3 Tilrettelegging, skjøtsel og tiltak

Tilrettelegging innenfor og i tilknytning til verneområdene i Trollheimen skjer i dag av flere aktører. Turistforeningene, private, organisasjoner / utmarkslag/ grunneierlag, kommunene, Verneområdestyret for Trollheimen og SNO.

Alle tilretteleggingstiltak innenfor verneområdene skal være avklart med grunneier og ha tillatelse i medhold av verneforskriftene. En del tiltak som ønskes utført for å opprettholde eller fremme naturtilstanden og verneformålet kan gis tillatelse i medhold av NML § 47.

Bildet under viser Vollasetra, et av områdene verneområdestyret for Trollheimen prioriterer tiltaksmidler til for å ivareta både viktige arter og skjøtelsavhengig naturtyper – slåttemark og naturbeitemark.

Dersom skjøtselstiltak som iverksettes berører privat eiendom, skal eier gis mulighet for deltakelse, varsles. Eventuell økonomiske fordeler ved skjøtselstiltaket skal tilfalle grunneier / rettighetshaver.

Besøksplanen for verneområdene i Trollheimen (vedlegg 6) og gjeldene tiltaksplan viser planlagte tiltak i årene framover.

5.4 Informasjon

Det er ønskelig at informasjon om verneområdene i Trollheimen i større grad enn i dag, har forvaltningsmyndighet og SNO som «avsender / utgiver». Dette for å sikre at informasjonen som gis er i tråd med verneformål og ønsket utvikling i verneområdene i Trollheimen.

Også informasjon som gis av andre aktører til brukere og besøkende bør kvalitetssikres. Dette kan skje ved at forvaltningsmyndighet og SNO i større grad er i dialog med og veileder betjeningen ved turisthytter og andre overnattingssteder, og bedrifter / guider som tilbyr opplevelsesbasert aktivitet i Trollheimen.

6. Saksbehandling

6.1 Forvaltningsmyndigheter

Ansvar for forvaltningen av verneområdene i Trollheimen involverer følgende myndigheter:

Klima- og Miljødepartementet er øverste myndighet for miljøforvaltningen i Norge. Departementet har ansvar for at den miljøvernpolitikken som Stortinget har vedtatt blir gjennomført.

Miljødirektoratet er fagmyndighet for verneområdeforvaltningen i Norge. Direktoratet gir faglig veiledning ved forvaltning av verneområder. Klage på vedtak som fattes av lokalt verneområdestyre behandles av Miljødirektoratet. Forvaltningsplan for store verneområder skal faglig godkjennes av Miljødirektoratet.

Fylkesmennene i Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag, har hatt forvaltningsmyndighet for verneområdene i Trollheimen fram til Verneområdestyre for Trollheimen ble konstituert og gitt delegert myndighet for verneområdene i Trollheimen i februar 2011.

I den nye forvaltningsordningen har Fylkesmennene klagerett på vedtak fattet etter NML, jf. § 62, og slik også klagerett på vedtak som fattes av verneområdestyret.

Fylkesmennene har ansvar for grensemerking, eventuelle grenseendringer og erstatninger.

Fylkesmennene har delegert myndighet etter naturmangfoldlovens kap IX §§ 69-73 håndheving og sanksjoner.

Verneområdestyre for Trollheimen er forvaltningsmyndighet for verneområdene Trollheimen og Innerdalen landskapsvernområder og Svartåmoen og Minilldalsmyrene naturreservat.

Styret består av 10 politisk valgte representanter, en fra hver av de berørte kommunene, en fra hver av de berørte fylkeskommunene og to fra Sametinget. Styret skal sørge for en helhetlig og kontinuerlig forvaltning på tvers av administrative grenser og innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriften for det enkelte verneområde.

Arbeidsutvalg for Trollheimen består av verneområdestyrets leder og nestleder, samt en sametingsrepresentant. Utvalget er delegert myndighet i motorferdselsaker av ikke prinsipiell karakter.

Verneområdeforvalter er Verneområdestyrets sekretariat, og forbereder alle saker til styret. Verneområdeforvalter er gitt delegert myndighet i alle typer ferdselsaker innenfor rammen av verneforskriften og vedtatte retningslinjer. Verneområdeforvalter er ansatt hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal, som har personalansvar, men er underlagt verneområdestyret.

Faglig rådgivende utvalg består av en bredt sammensatt gruppe – som representerer grunneierne, bondeorganisasjonene, Trollheimen Sitje, reiselivet, kraftprodusentene,

turistforeningene og andre frivillige organisasjoner. Utvalget skal bistå med innspill til viktige prinsipielle saker, eller ved forvaltningsplanarbeid / utarbeidelse av tiltaksplaner.

Et **administrativt kontaktutvalg** bestående av en saksbehandler fra hver av kommunene og fylkeskommunene, samt reindriftsforvaltningen, skal bidra til å sikre helhet i planlegging og arealbruk innen og utenfor verneområdenes grenser.

6.2 Lovverk, føringer og forvaltning

6.2.1 Verneforskriftene

Verneforskriftene for verneområdene i Trollheimen finnes som vedlegg 1- 4.

6.2.2 Forholdet til andre lovverk

Verneområdene i Trollheimen har sine vedtak om vern gitt med hjemmel i naturvernloven. Naturvernloven ble 1. juli 2009 erstattet av naturmangfoldloven, men eldre verneforskrifter vedtatt i medhold av naturvernloven gjelder ennå, med unntak av den generelle dispensasjonsbestemmelsen som nå skal erstattet av naturmangfoldlovens dispensasjonsbestemmelse, § 48.

Det er viktig å være oppmerksom på at dersom det gis dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert hvorvidt det omsøkte tiltaket strider mot vernevedtakets formål og kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

En vurdering av de miljørettslige prinsippene(NML §§ 8-12) skal gjøres ved et hvert vedtak om dispensasjon fra verneforskriften.

Verneforskriften går foran andre lover eller forskrifter dersom det er motstrid mellom bestemmelser. Likevel gjelder øvrig regelverk i tillegg til verneforskriftene.

Eksempler:

I en byggesak vil man for eksempel trenge både en dispensasjon etter verneforskriften og en dispensasjon etter plan- og bygningsloven.

Ved motorisert ferdsel vil det i de fleste tilfeller være nødvendig med både dispensasjon etter motorferdselloven og etter verneforskriften, samt tillatelse fra grunneier.

Verneforskriftene har normalt strengere bestemmelser vedrørende bruk og tiltak enn annet lovverk. Derfor er det naturlig at en søknad om dispensasjon først blir behandlet etter verneforskriften av forvaltningsmyndigheten og deretter etter plan og bygningslov, motorferdsellov, annet lovverk.

Verneforskriften begrenser ikke rådighetsutøvelsen utenfor verneområdet, men dersom et tiltak som krever tillatelse etter annet lovverk vil kunne få innvirkning på verneområdene skal hensyn til verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen om tillatelse bør gis (NML § 49).

6.2.3 Forvaltning av verneforskriften

Verneforskriftenes hensikt er å ivareta den tilstanden verneområdene var i ved fredningstidspunktet, samt å fremme verneformålet. Det er forvaltningsmyndighetens oppgave å sørge for at forvaltningen skjer i tråd med verneforskriftene.

Verneområdestyret, eller arbeidsutvalget / forvalter i delegerte saker, skal behandle søknader. Eventuelle klager skal, om vedtak ikke omgjøres av verneområdestyret, sendes Miljødirektoratet for faglig tilrådning før de sluttbehandles av Klima- og Miljødepartementet som er klageinstans.

6.2.3.2 Generelle retningslinjer for saksbehandling

Da en sak ofte må behandles etter flere lovverk er det ønskelig at en søknad sendes den enkelte kommune, som videresender saken til verneområdestyret for behandling etter verneforskrift. Dersom saken sendes Verneområdestyret direkte skal saksbehandler sørge for nødvendig koordinering med kommune og ev fylkeskommune.

Generelt kan det sies at det vil bli gitt dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneverdier.

Tiltak som ikke påvirker verneverdiene, dvs. som verken fremmer eller er i strid med disse vil normalt få dispensasjon om tiltaket vurderes som viktig for søker og ikke til forstyrrelse / konflikt for andre brukere.

Tiltak som kan true verneverdiene skal normalt ikke gis dispensasjon.

Litteratur

Bär, Anette (2013): *Kulturmark. Tilstand, overvåkning*. (In press. Miljødirektoratet)

Folden, Harald Egil; *Setre i Trollheimen* i 3 bind:

1. Folldalen og Vindøldalen 1997, 2. oppl. 2000
2. Østlige områder 1998
3. Gjevillvassdalen og Innerdalen 1999.

Folden, Ø. & Oldervik, F.G. 2012. Bioreg AS Rapport 2012: 40
Tilleggsundersøkelser av Biologisk mangfold i ein del utvalgte seterlokalteter innan Trollheimen verneområde.

Hagen, D. og Evju, M. (2012). Rapport bevaringsmål store verneområder. NINA Rapport 652

Hakkespettboka. Miljødirektoratet 2013.

Hanssen, U. & Jordal, J.B. 2012. Miljøfaglig Utredning AS. Rapport J.B. Jordal 2012:01
Kartlegging av naturtyper i kulturlandskapet i Trollheimen landskapsvernområde.

Ljungdal E. og Nordberg E. 2011. *Ett steg till på vägen.*

Møre og Romsdal Fylke 2005. Rapport Areal- og miljøvernnavdelinga; 2005:6
Forvaltningsplan for Trollheimen av 2005.

Trollheimsutvalet 1980. *Verneplan for Trollheimen.*

Vesterbukt, Per 2013. Bioforsk Rapport Vol. 8 Nr. 175 2013. *Skjøtselsplan for Alvstusetra*

Øien, D.-I. 2009. NTNU Vitenskapsmuseet.
Kartlegging av verdifull kulturmark i Jøldalen i Trollheimen landskapsvernområde.

Økolog Vatne, Rapport 2-2013. *Skjøtselsplan for Jelsetra*

Økolog Vatne, Rapport 3-2013. *Skjøtselsplan for Svartdalssetra*

Lov 2009-06-19 nr 100: Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

Miljødirektoratet 2014. Veileder M106-2014. Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter.

Naturbase <http://geocortex.dirnat.no/silverlightviewer/?Viewer=Naturbase>

Artsdatabanken <http://www.artsdatabanken.no/>

Vedlegg

1. Verneforskrift for Trollheimen landskapsvernområde
1. A. Forslag til endringer i vernereglene for Trollheimen Landskapsvernområde
2. Verneforskrift for Innerdalen landskapsvernområde
2 A. Forslag til endringer i vernereglene for Innerdalen Landskapsvernområde
3. Verneforskrift for Svartåmoen naturreservat
3. A. Forslag til endringer i vernereglene for Svartåmoen naturreservat.
4. Verneforskrift for Minilldalsmyrene naturreservat
4. A. Forslag til endringer i vernereglene for Minilldalsmyrene naturreservat.
5. Bevaringsmål
6. Besøksplan for verneområdene i Trollheimen
7. Kart over merkede stier (sommer) og turistforeningshytter
8. Kart over kvistede vinterruter og oppkjørte skiløyper
9. Kart over veier i verneområdene i Trollheimen
10. Kart over vernskog
11. Kart over reindriften arealbruk
12. Kart over inspeksjonspunkt og snøstrekk - Driva og Grana kraftverk - Trønder Energi Kraft AS
13. Kart over anlegg, tunneller og snøstrekk - Trollheim Kraftverk - Statkraft AS
14. Vedtekter verneområdestyre for Trollheimen
14 A Forslag til vedtektsendringer

Vedlegg 1. Verneforskrift for Trollheimen landskapsvernområde

Forskrift om vern av Trollheimen landskapsvernområde, Rindal, Surnadal og Sunndal kommunar, Møre og Romsdal, Oppdal, Rennebu og Meldal kommunar, Sør-Trøndelag.

Fastsett ved kgl. res. av 11. desember 1987. Fremja av Miljøverndepartementet. Endret 17 des 1999 nr. 1447.

I

I medhald av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63, §§ 5, 6, 13, 21 og 23 er eit område i Trollheimen i Rindal, Surnadal og Sunndal kommunar i Møre og Romsdal fylke og i Oppdal, Rennebu og Meldal kommunar i Sør-Trøndelag fylke lagt ut til landskapsvernområde ved kgl.res. av 11. desember 1987 under namnet Trollheimen landskapsvernområde.

II. Grenser

Det freda området omfattar heile eller delar av følgjande gnr./bnr.:

Rindal kommune: 1/1; 1/2; 1/3; 1/4; 1/5; 1/6; 1/7; 4/13; 4/14; 4/15; 4/16; 6/1; 6/3; 7/1; 7/2; 12/1; 12/14; 12/15; 13/3; 67 (Bolme felleseige); 67/1; 67/2; 67/4; 67/14; 67/29; 67/44; 67/81; 67/84.

Surnadal kommune: 1 16/4 + 8; 16/5; 16/8; 16/10, 11; 16/12; 16/13; 16/14; 16/18; 16/19; 16/21; 16/23; 16/25; 16/32; 16/41; 16/44; 16/47; 16/48; 17; 17/2; 17/3; 17/4; 17/5; 17/6; 17/7; 17/8; 17/8; 17/9; 17/10; 17/11; 17/12; 17/13; 17/14; 17/15; 17/16; 17/17; 17/20; 17/21, 22; 17/23; 17/24; 17/25; 17/28; 43/7, 8; 43/1; 43/2; 43/3; 43/4; 43/5; 43/6; 43/7; 43/8; 43/9; 43/10; 43/11; 43/12; 43/13; 43/14; 43/15; 43/16; 43/17; 43/18; 43/19; 43/21; 43/22; 43/24; 43/25; 43/26; 43/27; 43/28; 43/29; 43/30; 43/31; 43/32; 43/33; 43/34; 43/35; 43/37; 43/38; 43/39; 43/40; 47/1; 47/3; 47/6; 47/7; 47/8; 47/11; 47/14; 47/19; 47/21; 47/22; 47/28; 47/29; 47/32; 47/40; 47/42; 47/43; 47/44; 137/1; 137/2; 137/3; 137/3; 137/4; 138/1; 138/3; 139; 139/2; 139/1 + 8; 139/3; 139/4; 139/5; 140/1; 140/4; 140/6; 141/1;

Sunndal kommune: 4/1; 4/2; 4/4; 6/1; 20/1; 21/1; 21/2; 21/4; 25/2; 26/2; 28/1; 29/1; 29/2; 29/4; 30/1; 32/1; 32/2; 33/1; 33/2; 34/1,2; 37/1; 37/2; 37/3; 37/6; 37/8; 37/9; 37/15; 40/1; 40/2; 40/3; 51/29; 51/31; 91/1; 91/74; 102/1; 102/2; 103/1; 103/4; 103/6; 104/1; 104/6; 104/7;

Oppdal kommune: 155/1; 156/1 (Storli sameie); 183/1; 187/1; 188/1; 189/1; 191/1; 191/9; 193/1; 193/8; 197/1; 199/1; 203/1; 203/2; 204/6; 205/2; 205/4; 206/1, 3; 207/1; 208/1; 209/1; 210/1; 211/1; 211/2; 219/1; 220/1; 220/2; 220/3; 224/7; 225/1; 226/1; 229/1; 231/4; 232/1; 236/1; 237/1; 242/1; 244/2; 245/1; 246/1; 247/1; 248/1; 249/1; 251/1; 252/8; 253/1, 2; 257/1; 259/1; 159/3; 262/1; 262/3; 263/1; 265/1; 334/1, 3; 334/2; 334/4.

Rennebu kommune: 10/1; 13/2; 13/11; 15/2; 15/3; 15/4; 15/10, 15; 21/1; 21/4; 21/5; 21/15; 21/40; 21/49; 21/50; 21/51; 21/54; 21/57; 32/1; 37/1; 38/1; 38/4, 6; 39/1; 128/1; 140/1; 140/2; 141/1; 143/1, 2; 144/1; 144/3; 150/8; 152/7.

Meldal kommune: 110/6; 111/1; 113/1; 113/2; 115/1; 115/3; 116/2; 118/1; 127/6; 132/3; 139/6; 140/4.

Det verna arealet er omlag 1165 km².

Grensene for landskapsvernområde er teikna inn på kart i målestokk 1:50.000. Kartet og vernereglane blir oppbevarte i dei berørte kommunane, hjå fylkesmannen i Møre og Romsdal, og i Sør-Trøndelag, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

Dei nøyaktige grensene for reservatet skal merkast opp i marka etter nærare tilvisning frå forvaltningsstyresmakta.

Knekkpunkta bør koordinatfestast.

0 Endra med forskrift 17 des 1999 nr. 1447.

1 Se forskrift 17 des 1999 nr. 1447 om fredning av Svartåmoen naturreservat, Surnadal.

III. Føremålet.

Føremålet med vern av Trollheimen landskapsvernområde er å ta vare på eit særmerkt og vakkert fjellområde med skog og seterdalar og eit rikt plante- og dyreliv.

VI. Vernereglar.

1. Landskapet

1.1 Alle inngrep som vesentlig kan endra karakteren til landskapet er forbodne. Dette gjeld til dømes

a) Oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, framføring av luftleidningar, jordkablar og kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering og anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, lausbryting og fjerning av stein, mineral eller fossilar, bergverksdrift, vassdragsregulering, og sprøyting med kjemiske midlar mot lauvtreoppslag. Opplistinga er ikkje fullstendig.

b) Oppdyrking eller endring i samansetnaden av treslag ved skogkultur.

c) Snauhogst dersom kvar hogstflate er større enn 5 daa. Ny skog skal komme naturleg, men furu kan likevel plantast.

d) Felling av særmerkte og dekorative tre, gaddar og daude tre elles som er med på å prega landskapet.

1.2 Reglane i 1.1 er ikkje til hinder for:

a) Vedlikehald av bygningar, vegar og anlegg, også slike som trengst til drifta av kraftverk.

b) Oppattnying av bygningar som er gått tapt ved brann eller naturskade. Bygningsrådet skal i slike høve gje forvaltningsstyresmakta melding om søknad om byggjeløyve. Forvaltningsstyresmakta kan setja vilkår for utforminga av bygningane.

c) Utbygging av Småvoll kraftverk utan regulering av Kråkvatnet. (Småvoll Alt. B, jf. St.meld. nr. 53 1986-87).

1.3 Unntak etter søknad.

Når verksemda kan skje utan at det strir mot føremålet med vernet kan forvaltningsstyresmakta på nærare vilkår gje løyve til:

- a) Nydyrking og oppføring av nye seteranlegg og framføring av jordbruksveg, kraftline og teleline/telekabel der det er naudsynt.
- b) Snauhogst av flater større enn 5 daa, bygging av vegar for skogsdrift og andre tiltak i samband med skogbruksverksemd når det er naudsynt og det kan skje utan vesentleg terrengingrep.
- c) Oppføring av bygningar, gjerde og andre anlegg i samband med reindrift.
- d) Bygging og fornying av turisthytter og anlegg for friluftslivet.
- e) Opparbeiding av nye turistleier og løyper.

2. Plantelivet.

Planter og plantesamfunn over skoggrensa som er sjeldne i den norske fjellheimen er freda mot all slags skade og øydeleggjing som ikkje følgjer av landbruk, reindrift eller vanleg aktsam ferdsel. Nye viltveksande planteartar må ikkje innførast.

3. Dyrelivet.

3.1 Dyrelivet i landskapsvernområdet vert regulert av viltlova og lov om laksefiske og innlandsfiske, med forskrifter. Jakt og fiske kan drivast i samsvar med dei lover og reglar som til ei kvar tid gjeld.

4. Militær operativ verksemd og andre offentlige tiltak.

Vernereglane er ikkje til hinder for gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i samband med ambulanse, politi-, brannvern-, sikrings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsverksemd.

5. Motorisert ferdsel

5.1 Motorisert ferdsel er forbode, likeeins lågtflyging og landing med fly eller helikopter.

5.2. Unnateke frå reglane i 5.1 er:

- a) Motorferdsel i samband med militær operativ verksemd.
- b) Motorferdsel i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, sikrings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsverksemd.
- c) Køyning på Heldals- og Jøldalsvegane inn til Heldalen og parkeringsplassen på Jølhaugen.
- d) Bruk av snøscooter, merka med skilt utstedt av reindriftsagronomen i Sør-Trøndelag/Hedmark, på vinterføre for utøving av reindrift.

5.3 Forvaltningsstyresmakta kan gje løyve til:

a) Transport som trengst i samband med jordbruk og beitebruk, til dømes frakting av fôr, gjødsel, ved eller hogstvirke, og til framkøyring av felt storvilt.

b) Transport på berr mark for frakting av material til oppføring og vedlikehald av anlegg som er naudsynte i reindriftsnæringa.

c) Transport av varer til turisthyttene og naudsynt transport i samband med bygging og fornying av turisthytter og anlegg for friluftslivet.

d) Transport som trengst ved tilsyn av kraftanlegg.

e) Frakting av materialer og tyngre utstyr (båtar e.a.) til fritidshus, buer og naust.

f) Motorferdsel når andre særlege grunnar ligg føre. Før eit løyve i tilfelle vert gjeve, skal trongen haldast opp mot mogelege skader og ulemper og vurderast i høve til eit mål om å redusera motorferdsla til eit minimum.

6. Unntak i særskilde høve.

Forvaltningsstyresmakta kan gjere unntak frå vernereglane for vitskapelege undersøkingar og arbeid av vesentleg verdi for samfunnet og i spesielle tilfelle, når det ikkje strir mot føremålet med vernet.

7. Skjøtsel.

Forvaltningsstyresmakta, eller den forvaltningsstyresmakta avgjer, kan gjennomføre skjøtseltiltak for å fremja føremålet med vernet. Det kan utarbeidast skjøtselplan som skal innehalde nærare retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltaka.

8. Forvaltning.

Forvaltninga av vernereglane vert lagt til fylkesmannen i Møre og Romsdal og fylkesmannen i Sør-Trøndelag, kvar innanfor sitt fylke.

Det skal nemnast opp eit samarbeidsutval for området med ein representant for kvar av kommunane og dei to fylkeskommunane.

Departementet fastset kven som skal ha sekretariatet for samarbeidsutvalet.

Samarbeidsutvalet skal haldast underretta om forvaltninga i verneområdet, og har uttalerett i større, prinsipielle eller vanskelege saker. Det kan be om at det blir utarbeidd skjøtselplan for området, og skal generelt følgja opp utviklinga og sjå til at den er i samsvar med verneføremålet.

Forvaltningsstyresmakta kan i saker etter pkt. 5.3 a og e delegera til dei som har det daglege oppsynet å ta avgjerd etter nærare retningslinjer.

V. Ikrafttreding. Desse reglane trer i kraft straks.

Vedlegg 1 A.

Forslag til endringer i vernereglene for Trollheimen Landskapsvernområde

Generelt gjelder at verneforskriften for Trollheimen er noe foreldet i forhold til faktisk aktivitet og behov, slik at bruken av de ulike punktene tøytes noe for å kunne nyttes til aktivitet som tolkes å være i tråd med det som punktet var tiltenkt å fange opp. Det bør vurderes en revidering av hele verneforskriften for Trollheimen.

Verneforskriften mangler et punkt for å tillate mindre byggearbeid / endringer på eksisterende bebyggelse. I dag brukes § 48 på alle saker som gjelder byggearbeid på eksisterende bygninger og anlegg.

Verneforskriften mangler mulighet for å kunne regulere organisert ferdsel som i større omfang vil kunne skade for vegetasjon i sårbare områder. Eks. for gruppeturer med hest og sykling.

Verneforskriften mangler konkret grense for lavtflyging over verneområdet.

I tilknytning til motorferdsel er to punkt strekt litt lenger enn formuleringen i teksten tilsier. Det gjelder kap IV punkt 5.3

d) Transport som trengs ved tilsyn av kraftanlegg.

Kraftprodusentene har aktivitet i området knyttet både til tilsyn og vedlikehold. I tillegg har de behov for å utføre snømålinger for slik å bedre utnytte vannressursene og unngå unødig nedtapping av de store vannmagasinene Gjevilvatnet og Gråsjøen om våren. Det bør avklares om punktet 5.3 d kan brukes om også vedlikehold og snømåling, og helst føes inn i verneforskriften ved en revidering.

e) Transport av materialer og tyngre utstyr (båtar e.a) til fritidshus, buer og naust.

Ut fra tolkningen i punkt 5.3 e gjelder muligheten transport av store gjenstander. Det faktiske behovet som oftest omsøkes er transport av gass, ved, bagasje og tyngre utstyr til bruk av fritidshyttene. Det bør avklares om punktet 5.3 e kan brukes om også for slik transport og i tilfelle bør dette føres inn i verneforskriften ved en revidering.

I verneforskriftens kap IV punkt 2 går det fram at *platesamfunn over skoggrensa som er sjeldne i den norske fjellheimen er freda.....* her skulle ny kartlegging og bedre spesifisering i verneforskriften vist til hva plantefredningen gjelder for og hvor. Beskrivelsen i dagen forskrift er for utydelig.

Det stilles spørsmål ved om ikke kulturminner bør inn som del av verneformålet.

I forarbeidene til vernet omtales Trollheimen som et viktig friluftsområde, det bør vurderes om friluftsliv bør inn som del av verneformålet.

Innspill fra reindriftsforvaltningen om at reindriftens bruk av helikopter bør inn i verneforskriften.

Vedlegg 2. Verneforskrift for Innerdalen landskapsvernområde

Forskrift om vernebestemmelser for landskapsvernområde for Innerdalen landskapsvernområde, Sunndal kommune, Møre og Romsdal.

Fastsatt ved kgl.res av 17. juni 1977. Fremmet av Miljøverndepartementet.

I

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63 § 5 jfr. § 6 er gnr. 91, bnr. 1, 3 og 9 i Innerdalen i Sunndal kommune, Møre og Romsdal fylke, På tilsammen ca. 73.000 dekar, ved kgl.res. av 17. juni 1977 vernet som landskapsvernområde under navnet Innerdalen landskapsvernområde.

II

Landskapsvernområdet har følgende grenser:

Fra Jutulgubben (området vestligste punkt) i nordaustlig retning over Grønnhaugen og over nederste Svarthølen til kammen søraust for toppen av Snøfjellet (på denne strekning følges eiendomsgrensen mot Nerdal). Herfra i aust-søraustlig retning etter vannskillet til Slangelifjellet og til brekkpunktet i fylkesgrensen (eiendomsgrensen er på denne strekningen ikke klarlagt). I aust følges fylkesgrensen mot Sør-Trøndelag. i sør går grensen fra Ottadalskammen etter vannskillet til Somrungnebbba og videre til trigonometrisk punkt h. 1.798, derfra til et punkt i Tverrådalen ca. 400 m nord for nordenden av Tverråvatnet, derfra i nordvestlig retning over Navarnebbba (h. 1.662) til h. 1.840, derfra i sørvestlig retning til en stor steinblokk med kors i ved elva Langvatnet og Giklingdalsvatnet (Storvatnet) og videre i samme retning til fjellranden på Trolla. Derfra følges høyeste ryggen av Trolla nord-nordvestover og tilbake til utgangspunktet på Jutulgubben.

Grensen skal på hele strekningen følge yttergrensen for de tre eiendommene når disse sees som en enhet. Der eiendomsgrensen ikke er klarlagt, skal grense for landskapsvernområdet følge eiendomsgrensene ved en senere fastlegging av disse.

Kart i målestokk 1:50.000, datert 17. juni 1977, viser nøyaktig hvor grensene for området går. Kartet oppbevares hos Sunndal kommune, hos fylkesmannen i Møre og Romsdal, hos forvaltningsmyndighetene og i departementet.

III

Formålet med landskapsvernområdet er å bevare et vakkert naturlandskap som på grunn av topografi, vassdrag og vegetasjon har betydelig rekreativ og naturvitenskapelig verdi.

IV For landskapsvernområdet gjelder følgende bestemmelser:

1. Grunneiere og andre rettighetshavere beholder sine rettigheter med de innskrenkninger som følger av disse bestemmelser.

2. Jakt og fiske skal kun foregå etter de regler som gjelder for distriktet til enhver tid. Departementet kan i samråd med grunneierne treffe bestemmelser om fredning av eller innskrenket jakt på enkelte dyrearter når det etter sakkyndiges mening anses nødvendig.

Nye dyrearter må ikke innføres.

3. Vedhogst til bebyggelsen i landskapsvernområdet er tillatt. Hogst skal for øvrig bare foretas til husbehov og bare etter utvisning av forvaltningsmyndighetene.

De granplantninger som finnes skal kunne skjøttes, Men nye granplantninger eller andre skogkulturtiltak må ikke foretas. Kjemisk bekjempelse av lauvskog, høy stubbing ved hogst og rydding, ringbarking av trær på rot og lignende metoder som virker landskapsskjemmende er ikke tillatt. Hule og tørre trær som er egnet som boplass for fugler skal ikke felles.

4. Med de unntak som følger av punkt 3 skal plantelivet være fredet mot all skade og ødeleggelse som ikke skyldes vanlig ferdsel, beite, seterdrift eller gardsdrift. Det er ikke tillatt å ta opp planter med rot.

Bær og soppstaking er tillatt.

5. Bygging av bilveg eller andre anlegg for motorisert trafikk, herunder skiheis, taubane og lignende må ikke foretas. Nødvendig vedlikehold av jeepvegen fra Nerdal til Innerdalshytta er tillatt.

6. Oppmerking av nye turistruter, bygging av klopper og oppsetting av vegvisere og oppslag skal være godkjent på forhånd av forvaltningsmyndighetene.

7. Det er ikke tillatt å føre opp eller utvide bygninger av noe slag.

Unntatt herfra er:

- Nybygg og utvidelser av grunneierens eller andre rettighetshaveres bebyggelse på Renndølsetra. Nybygg skal være begrenset til området for nåværende bebyggelse, d.v.s. innmarka på Renndølsetra mellom de to armene av Renndøla.

- Nybygg og utvidelser av bebyggelse på Innerdalshytta. Nybygg skal være begrenset til området for nåværende bebyggelse, d.v.s. selve Innerdalen gård.

Plassering og utforming av utvidelser og nybygg skal skje under hensyn til landskap og naturmiljø og skal godkjennes av departementet.

8. Gruvedrift, steinbrott, grustak, sandtak o.l. er ikke tillatt. Mindre uttak av sand og grus til vedlikehold av vegen kan foretas etter anvisning av forvaltningsmyndighetene.

9. Vassdragene må ikke reguleres eller utbygges utover den regulering som Langvatnet allerede har. Mindre fiskerikultiveringstiltak er likevel tillatt med samtykke av forvaltningsmyndighetene.

10. Telegraf-, kraft- og telefonledninger må ikke anlegges, unntatt kraft- og telefonledninger til Renndølssetra og Innerdalshytta etter departementets anvisning.

11. Trafikk med motoriserte kjøretøyer til lands og til vanns og landing med luftfartøy er forbudt. Unntatt er nødvendig transport i forbindelse med bosettingen, seterbruken, driften av de to

turisthyttene, politi- og ambulansetjeneste , oppsynet med landskapsvernområdet og vannkraftanlegget ved Langvatn.

12. Forurensing og forøpling av vassdraget og naturen ellers er forbudt.

13. Forøvrig må det ikke iverksettes tiltak som i vesentlig grad kan endre landskapets art eller karakter. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfelle om et tiltak kan settes i verk.

14. Departementet kan gjøre unntak fra vernebestemmene for vitenskapelige formål, for tiltak av vesentlig samfunnsmessig verdi eller i særlige tilfeller når det ikke strider med formålet i vernet.

V

Innerdalen landskapsvernområde forvaltes av Møre og Romsdal fylkesskogkontor i samråd med departementet.

VI

Kongens myndighet etter naturvernloven § 21 om merking av fredninger m.v., etter § 22 om regulering av ferdsel og etter § 23 til å gjøre unntak fra vernebestemmelsene, delegeres til Miljøverndepartementet.

VII

Disse bestemmelser trer i kraft straks. Samtidig oppheves vernebestemmelsene for Innerdalen Landskapsvernområde gitt ved kgl.res. av 31. mars 1967 å gjelde.

Vedlegg 2 A.

Forslag til endringer i vernereglene for Innerdalen Landskapsvernområde

Generelt gjelder at verneforskriften for Innerdalen er noe foreldet. Oppbyggingen av verneforskriften er annerledes enn nyere forskrifter, og litt mer uklar med hensyn på hvilken aktivitet som kan skje i medhold av verneforskriften og hvilken aktivitet som trenger dispensasjon.

For nybygg og utvidelser går det fram av punkt 7. at dette ikke er lov, men med en del unntak. Det framgår derimot ikke hvilke behov som skal ligge til grunn for å kunne gi dispensasjon til utbygging / nybygg.

Innspill fra kulturminnemyndighet om hvor eventuelle nybygg i Innerdalen kan tillates er direkte i strid med området verneforskriften åpner for utvidelser i.

For motorferdsel (punkt 11) mangler forbud mot lavtflyging. Videre bør det skilles mellom motorferdsel som trenger dispensasjon og motorferdsel som kan skje uten særskilt søknad.

For motorferdsel knyttet til vannkraftanlegget ved Langvatnet er det bare åpning for oppsyn med anlegget, ikke drift. Faktisk situasjon er at kraftprodusenten har vedlikeholdsoppgaver på damanlegget og sikringshytta ved Langvatnet, og at regulering av luka i dammen er å regne som en regelmessig fast driftsoppgave (inntil 10 ganger per år). Det bør framgå av verneforskriften at dette er aktivitet som kan gis tillatelse til.

Verneforskriften har åpning for motorferdsel knyttet til seterbrukene (i 2014 er kun Renndølsetra i aktiv drift). Det bør også være åpning for motorferdsel knyttet til beitebruk - sau på utmarksbeite, der transportbehovet både kan innebære transport av saltstein, skadde beitedyr og personell i forbindelse med sankning. Området er vanskelig tilgjengelig og muligheten for å nytte veien for å transportere personer i forbindelse med saueleiting og sankning bør framgå av verneforskriften. Videre har de senere års drift med sau vist at det år om annet kan være behov for å nytte helikopter for å skaffe oversikt over hvor dyrene er og samtidig sette av mannskap for å drive dyrene hjem i forbindelse med (ekstraordinær) sankning.

Verneforskriften mangler mulighet for å kunne regulere organisert ferdsel som i større omfang vil kunne skade for vegetasjon i sårbare områder. Eks. for gruppeturer med hest og sykling.

Vedlegg 3. Verneforskrift for Svartåmoen naturreservat

Forskrift om freding av Svartåmoen som naturreservat, Rindal og Surnadal kommuner, Møre og Romsdal

Fastsett ved kgl.res. 17. desember 1999 med heimel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8 og § 10 jf. § 21, § 22 og § 23. Fremja av Miljøverndepartementet. Endra med forskrift 20 april 2012 nr. 919 (bl.a. overskrifta).

I

I medhald av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63 § 8 og § 10, jf. § 21, § 22 og § 23 er eit barskogområde i Rindal og Surnadal kommunar i Møre og Romsdal fylke freda som naturreservat ved kgl.res. 17. desember 1999 under namnet Svartåmoen naturreservat.

II

Det freda området vedkjem følgjande gnr./bnr.:

Rindal kommune: 1/1, 1/2, 1/3.

Surnadal kommune: 16/1, 16/2, 16/6, 16/7, 16/20, 16/27, 16/28, 16/30, 16/38, 16/43, 16/45, 16/46.

Reservatet dekkjer eit totalareal på 12 825 dekar. Grensene for reservatet går fram av kart i målestokk 1:30 000 datert Direktoratet for naturforvaltning april 2012. Dei nøyaktige grensene for reservatet skal merkast av i marka. Knekkpunkta skal koordinatfestast. Kartet og fredingsforskrifta blir lagra i Rindal og Surnadal kommuner, hos fylkesmannen i Møre og Romsdal, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

0 Endra med forskrift 20 april 2012 nr. 919.

III

Formålet med fredinga er å sikre eit skogområde med alt naturleg plante- og dyreliv. Av spesielle kvalitetar kan nemnast at området er eit lite rørt furuskogområde på grusavsetjingar som er typisk for regionen.

IV

For reservatet gjeld følgjande reglar:

1. Vegetasjon, medrekna daude buskar og tre, er freda mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerne planter eller plantedelar frå reservatet. Nye planteartar må ikkje førast inn. Planting og såing av tre er ikkje tillate.

2. Dyrelivet, medrekna reirplassar og hiområde, er freda mot skade og øydelegging. Det er forbode å føre inn nye dyrearter.

3. Det må ikkje setjast i verk tiltak som kan endre naturmiljøet, som t.d. oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båtar, framføring av kloakkleidningar og luftleidningar, bygging av vegar, drenering og anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller tilførsel av konsentrert forureining, tømning av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske plantevern- eller skadedyrmiddel. Forsøpling er forbode. Opplistinga er ikkje fullstendig.

4. Motorisert ferdsel, på land og vatn er forbode, medrekna start og landing med luftfarty.

5. Idrettsarrangement, jaktprøver og annan organisert bruk av reservatet er forbode.

6. Bruk av sykkel, hest og kjerre og riding utanom eksisterande vegar er forbode.

7. Direktoratet for naturforvaltning kan av omsyn til fredingsformålet forby eller regulere ferdsel i heile eller delar av reservatet ved forskrift.

V

Reglane i kap. IV er ikkje til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak som gjeld ambulanse, politi, brannvern, redning, oppsyn, skjøtsel og forvaltning. Motorferdsel i samband med øving krev særskilt løyve.

2. Sanking av bær og matsopp.

3. Jakt.

4. Fiske.

5. Beiting på eit nivå som ikkje er til skade for fredingsformålet.

6. Vedlikehald av anlegg som er i bruk på fredingstidspunktet.

VI

Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gje løyve til:

1. Naudsynt motorferdsel i samband med tiltak under kap. V pkt. 3 og 6.

2. Merking, rydding og vedlikehald av eksisterande stiar, løyper og gamle ferdselsvegar. Vedlikehald av kulturminne.

3. Avverking av plantefelt og uttak av framande treslag.

4. Avgrensa bruk av reservatet i samband med undervisning.

5. Opplag av båtar.
6. Hogst av ved for bruk på Trollheimshytta.
7. Tiltak som fører til miljøvennlege tekniske forbetringar ved Trollheimshytta.
8. Uttak av ved til hytter og stølar innafor verneområdet.

VII

Forvaltningsstyresmakta, eller den forvaltningsstyresmakta gjev fullmakt, kan gjennomføre skjøtselstiltak for å fremje fredingsformålet. Det kan lagast ein forvaltningsplan som kan innehalde nærare retningsliner for gjennomføring av skjøtsel.

VIII

Forvaltningsstyresmakta kan gjere unntak frå forskrifta når formålet for fredinga krev det, og dessutan for vitskaplege undersøkingar, arbeid som er særleg viktig for samfunnet og i spesielle tilfelle dersom det ikkje strir mot formålet med fredinga.

IX

Direktoratet for naturforvaltning fastset kven som skal ha forvaltningsmyndigheit etter denne forskrift.

X

Denne forskrifta trer i kraft straks.

Vedlegg 3 A.

Forslag til endringer i vernereglene for Svartåmoen naturreservat

Svartåmoen ble vernet gjennom to delprosesser. Samtidig med opprettelsen av Trollheimen landskapsvernområde ble 4,5 km² barskog vernet som Svartåmoen naturreservat i 1987. I forbindelse med barskogplanen ble ytterligere 8,1 km² vernet i 1999 med samme navn. De to naturreservatene ble i 2012 slått sammen til et område og nytter verneforskriften fra kgl.res. av 17.12.1999.

Verneforskriften for Svartåmoen er mangelfull på flere områder og trenger en revidering.

I kap IV punkt 6 framgår det at bruk av sykkel, hest og kjerre og ridning er forbudt utenom eksisterende veier. I svartåmoen er det ingen veier. Det bør derfor avklares om det ikke er lov å ferdes med sykkel eller hest noen steder innenfor naturreservatet, eller om seterveier og / eller stier kan regnes som veier i denne forbindelse. Historisk har det nettopp vært kløvhest som har vært nyttet både for transport av varer til Trollheimshytta og setre / buer i Folldalen. Beitebruken knyttet til eiendommene er ikke begrenset av vernebestemmelsene, dette underbygger uklarheten knyttet til bruk av hest i reservatet, da det kan være hester på beite som er ønskelig fra grunneierhold.

Det finnes et seteranlegg innenfor grensen til Svartåmoen naturreservat. Her ønsker eier å vedlikeholde stølen ved rydding og slått. Verneforskriften gir åpning for beiting på et nivå som ikke er til skade for verneformålet, men inneholder ingen punkt for å kunne åpne for rydding og slått av seterstølen. Tiltaket trenger dispensasjon for tiltaket, og må på grunn av mangler i verneforskriften vurderes i medhold av NML § 48. Likeledes er det ønskelig å kunne vedlikeholde og rydde tidligere seterveier gjennom naturreservatet, både for å nytte dem til å drive sau innover dalen, og for å bevare viktige kulturminner i landskapet.

Videre har forvaltningspraksis vist at det er behov for dispensasjoner for motorisert transport til setre og hytter innenfor grensen til naturreservatet for transport av tyngre varer og utstyr, og i forbindelse med uttak og framkjøring av ved. Tilsvarende også for varetransport og framkjøring av ved til Trollheimshytta. Verneforskriften har kun åpning for å gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med jakt og vedlikehold av anlegg som var i bruk på vernetidspunktet.

Videre bør det finnes åpning i verneforskriften for nødvendig transport gjennom naturreservatet til setre lenger inn i Folldalen, da transport gjennom naturreservatet vinterstid vurderes som en miljømessig (NML § 12) bedre trase enn alternativet over Breiskaret.

Reindriftens rett til å bruke snøscooter og helikopter i forbindelse med tilsyn og drift må også inn i verneforskriften.

Søknader om dispensasjon til disse nevnte formålene må i dag behandles etter den generelle unntaksparagrafen, NML § 48.

Vedlegg 4. Verneforskrift for Minilldalsmyrene naturreservat

Forskrift om Minilldalsmyrene naturreservat, Oppdal og Rennebu kommuner, Sør-Trøndelag.

Fastsatt ved Kronprinsreg.res. av 21. desember 1990. Fremmet av Miljøverndepartementet.

I

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63 § 8, jf § 10 og § 21, § 22 og § 23, er myrområdet Minilldalsmyrene i Oppdal og Rennebu kommuner, Sør-Trøndelag fylke, fredet som naturreservat ved Kronprinsreg.res. av 21. desember 1990 under betegnelsen Minilldalsmyrene naturreservat.

II

Det fredete området berører følgende gnr/bnr: 128/1, 141/1, 334/1,2,3,4 i Oppdal kommune og 21/48,49,50,51,54 i Rennebu kommune.

Reservatet dekker et areal på 1.878 dekar.

Grensene for naturreservatet framgår av kart i målestokk 1:5.000 datert Miljøverndepartementet november 1990. Kartet oppbevares i Oppdal og Rennebu kommuner, hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

De nøyaktige grensene for reservatet skal avmerkes i marka etter nærmere anvisning fra forvaltningsmyndigheten. Knekkpunktene bør koordinatfestes.

III

Formålet med fredningen er å bevare et stort, uvanlig myrområde i denne naturgeografiske regionen, samt å bevare et vakkert landskap og en rik fuglebiotop.

IV

For reservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er fredet mot enhver skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter eller plantedeler fra reservatet. Nye plantearter må ikke innføres, herunder treslagskifte.
2. For dyrelivet gjelder viltlovens bestemmelser og forskrifter.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, opplag av båt, campingvogn o.l., framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veger, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling,

planering og lagring av masse, utføring av kloakk eller konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler. Opplistingen er ikke utfyllende.

4. Motorisert ferdsel er forbudt.

V

Bestemmelsene i kap. IV er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, sikrings- og forvaltningsøyemed. Slik virksomhet innenfor reservatet bør reduseres til et minimum og gjøres mest mulig skånsomt.
2. Nødvendig bruk av snøscooter på snødekt, frossen mark i forbindelse med jordbruks-, skogbruks- og reindriftsnæring. Jakt, fangst og fiske regnes ikke som næring.
3. Tømmertransport med jordbrukstraktor eller hest på frossen, snødekt myr og oppkjøring av fast spor før slik transport.
4. Oppkjøring/preparering av tradisjonelt viktige løypetraséer avmerket på kart som oppbevares hos forvaltningsmyndigheten og kommunen.
5. Utkjøring av felt elg med lett beltekjøretøy som ikke skader myroverflaten.
6. Tradisjonell beiting.
7. Plukkhogst av ved til grunneiers eget bruk.
8. Sanking av bær og matsopp.

VI

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gi tillatelse til:

1. Hogst og andre skoghygieniske tiltak i området etter en plan godkjent av forvaltningsmyndigheten.
2. Ferdsel med hest eller jordbrukstraktor i reservatets ytterkanter etter plan godkjent av forvaltningsmyndigheten.
3. Motorisert ferdsel på snødekt, frossen mark i forbindelse med nødvendig transport til og fra hytter og setrer i og utenfor området.

VII

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak for å fremme fredningsformålet. Det kan utarbeides skjøtselsplan, som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltakene.

VIII

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene når formålet med fredningen krever det, samt for vitenskapelige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i spesielle tilfeller dersom det ikke strider mot formålet med fredningen.

IX

Forvaltningen av fredningsbestemmelsene tillegges Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

X

Forskriften trer i kraft straks.

Vedlegg 5 Bevaringsmål for verneområdene i Trollheimen

Overordnet forvaltningsutfordring for verneområdene i Trollheimen er å bevare fjell- og seterdalenes landskap, området naturlige artsrikdom og særlig viktige naturtypelokaliteter. Vider hindre inngrep som kan endre landskapets art eller karakter, eller tiltak som påvirker artsmangfold i hele eller deler av verneområdene.

Som redskap i arbeidet for å nå forvaltningsmålene for verneområdene i Trollheimen er det satt opp utvalgte bevaringsmål. Gjennom bevaringsmålene, defineres den tilstanden vi ønsker at en naturkvalitet i verneområdet skal ha. Bevaringsmålene skal være målbare og kan for eksempel presiseres gjennom forekomst av en naturtype eller forekomst av bestemte arter.

For å definere naturkvaliteter og bevaringsmål kreves det at forvaltningen har god oversikt over naturtilstanden i område, og utviklingstendenser. Bruk av bevaringsmål og metodikk for å kunne måle ulike naturkvaliteters tilstandsvariabler over tid er i stadig utvikling. Etter hvert som ny kunnskap kommer til, kan det være aktuelt å supplere og revidere bevaringsmålene med tilhørende overvåkingsprogram og registreringsmetodikk.

Utvalgte bevaringsmål for verneområdene i Trollheimen framgår av tabell 1. Valg av tilstandsvariabler og overvåkingsmetodikk i hht. *Hakkespettboka* og *Manual for kulturmark*.

Tabell 1. Bevaringsmål for verneområdene i Trollheimen:

Trollheimen og Innerdalen LVO, Svartåmoen og Minilldalsmyrene NR.

Tilstandsvariabler	Bevaringsmål	Overvåkingsmetode		Tilstand	Tiltak	
		Start	Frekvens			
Gjengroingstilstand (GG)	Utvalgte beite og slåttemark som skjøttes aktivt skal ha GG = god	Strukturert befaring på 10 utvalgte områder (2 områder årlig) der tilstedeværelse / antall av gjengroingsarter reg.	2015	0/5/10	God: NIN trinn 1 Middels: NIN trinn 2≤3 Dårlig: NIN trinn ≥4	
Slitasje og slitasjebetinget erosjon (SE)	- Sti sekvens X, Y og Z skal ikke øke i bredde / dybde. - Unngå at det oppstår nye slitasjepunkt / stier i sentrale deler av Trollheimen.	Transekt / gradientanalyse for å måle slitasje på utvalgte stistrekninger. Gjenfotografering	2015	0/5/10	God: Reduksjon i bredde / dybde på sti Middels: Uendret bredde / dybde på sti Dårlig: Økt bredde /dybde på sti	Kartlegge status og velge ut stisegment (X;Y;Z) som overvåkes framover. Legge klopp på fuktige stistrekninger med tydelig slitasje ev legge om stier med for stor slitasje.
Naturtypen fisketomme tjern med verdivurdering A, Nasjonalt viktig, på grunn av forekomst av <i>Tanymastix stagnalis</i> .	Bevare forekomstene av <i>Tanymastix stagnalis</i> i tre kjente lokaliteter i Trollheimen.	Overvåke tre kjente lokaliteter fisketomme tjern med forekomst av <i>Tanymastix stagnalis</i>	2015	0/5/10	God: <i>Tanymastix stagnalis</i> registrert Dårlig: <i>Tanymastix stagnalis</i> ikke funnet	Informere om forekomsten av "sydlig tusenbeinkreps" - <i>Tanymastix stagnalis</i> (CR- kritisk truet på rødlista)for å unngå uheldige inngrep.

Fremmede gjenstander (FG) punkt (<i>bygninger, telemaster m.m.</i>)	Gjennomsnittsareal av tekniske punkttingrep skal ikke øke med mer enn x % i perioden 2014 – 2024.	Områdevis kartlegging med bildedokumentasjon og GPS-reg. 2015 0/10	God: Punkttingrep er uendret eller redusert Middels: Økning i punkttingrep ≤ x % Dårlig: Økning i punkttingrep ≥ x %	Fjerne skjemmende inngrep som ikke har nødvendig funksjon.
Fremmede gjenstander (FG) linjer (<i>veier, gjerder, kraftlinjer m.m.</i>)	Tekniske linjeinngrep skal ikke øke, og om mulig reduseres fra nivå 2014	Områdevis kartlegging årlig (billedokumentasjon med GPS-reg), med gjentakelse hvert 5 år. 2015 0/5/10	God: Linjeinngrep er redusert Middels: Uendret Dårlig: Linjeinngrep har økt	Om mulig fjerne gjerder, kraftlinjer m.m.
Fremmede gjenstander (FG) løse (<i>midlertidige gjerder, hensatte gjenstander som kjøretøy, campingvogner, båter m.m.</i>)	I Trollheimen skal antall gjerder og løse fremmede gjenstander reduseres	Områdevis kartlegging årlig (billedokumentasjon med GPS-reg), med gjentakelse hvert 5 år. 2015 Årlig	God: Reduksjon i FG Middels: ingen endring i FG Dårlig: økning i FG	Registrere og fjerne rester av gamle bruer, gjensatte kjøretøy, rør, båter m.m.
Vegetasjons-sammensetning (VS)	Naturtypen i utvalgte skjøtselsområder skal være åpen slåttemark / naturbeitemark med verdi B eller bedre.	Årlig skjøtsel. Overvåking ved ruteanalyser hvert 5 år. 2016 0/5/10	God: < 5 % endring Middels: < 10 % endring Dårlig: > 25 % endring	Tiltaksmidler til skjøtsel i form av rydding, slått og beite i utvalgte kulturlandskap.
Aktuell bruksform (BF) og Aktuell bruksintensitet (BI)	Minst 1/2 av arealet i Trollheimen er ekstensivt beitet eller slått - BF / BI middels eller god.	BF - registrere pågående bruk BI - innhente data om antall beitedyr, -periode, omfang av slått og rydding 2015 0/5/10	BF og BI: God: NIN trinn 3 Middels: NIN trinn 2 Dårlig: NIN trinn #2-3	Legge til rette for å bruke Trollheimen som beiteområde.

Oppsettet må være å se på som et utkast til bevaringsmål som det arbeides videre med å konkretisere og tilpasse mulige overvåkingsmetoder.

Vedlegg 6. Besøksplan for verneområdene i Trollheimen

Besøksplan – Trollheimen

Besøksplanen er enkel og utarbeidet med bakgrunn i dagens områdebruk og som innledning på framtidig plan for «bruk og vern» av verneområdene i Trollheimen - med fokus på å opprettholde områdenes verneformål i et langsiktig perspektiv.

Verneområdestyret har fått innspill til utforming av besøksplanen fra kommunene, grunneiere og turistforeningene. Besøksplanen legger opp til framtidig informasjon og områdebruk som vil bidra til lokal verdiskaping samtidig som verneformål og verneverdier ivaretas. Brukerne / de besøkende skal få en god opplevelse, ved riktig og god informasjon både før de reiser til Trollheimen og når de ankommer Trollheimen. Ulike områder av Trollheimen passer for ulike brukergruppene, og til de ulike årstider.

Noen innfallsporter passer for en bredere gruppe besøkende som barnefamilier, funksjonshemmede, syklende og ridende. På mange av disse stedene finnes mulighet for opplevelser og turer av kortere varighet, i tillegg til å være startpunkt for lengre turer i Trollheimen. Andre startpunkt har enklere informasjon og tilrettelegging.

Verdiskapingsprosjektet Opplev Trollheimen har sammen med kommunene arbeidet fram en plan for punkter for ønskede veiskilt til Trollheimen. Dette er samkjørt med innfallsporter i besøksplanen og Turistforeningens startpunktmerking. Statens Vegvesen vil følge dette opp med en skiltplan, og oppsett av de første skiltene i løpet av høsten 2013.

Bruker grupper og områdebruk

De ulike brukerne har ulike behov for tilrettelegging og informasjon om verneområdene. Vi har flere typer brukere av Trollheimen:

- Grunneiere med næringsinteresse i verneområdene i Trollheimen
- Fastboende som bruker Trollheimen i fritidssammenheng
- Hytteeiere som bruker deler av Trollheimen mer intensivt i rekreasjon
- Fotturister som besøker Trollheimen for kortere eller lengre vandringer
- Turister på gjennomreise med korte opphold ved hoved innfallsporene

Grunneiere har tilknytning til buer / setre og næringseiendom i hele fjellområdet i Trollheimen, og er i stor grad brukere av Trollheimens seterdaler. De utnytter området både i næringsammenheng og rekreasjon, og er ofte lokalkjente. De har mindre behov for tilrettelegging og informasjon enn andre besøkende.

Fastboende i kommunene rundt Trollheimen bruker randområdene i fritidssammenheng, på dagsturer til fots, på ski eller med sykkel. Noen områder brukes i forbindelse med bading

(Vindøldalen, Resvatnet) på varme sommerdager. Denne gruppen er ofte kjent i områdene, men nytter seg av tilrettelegging i form av stier, oppkjørte løyper osv.

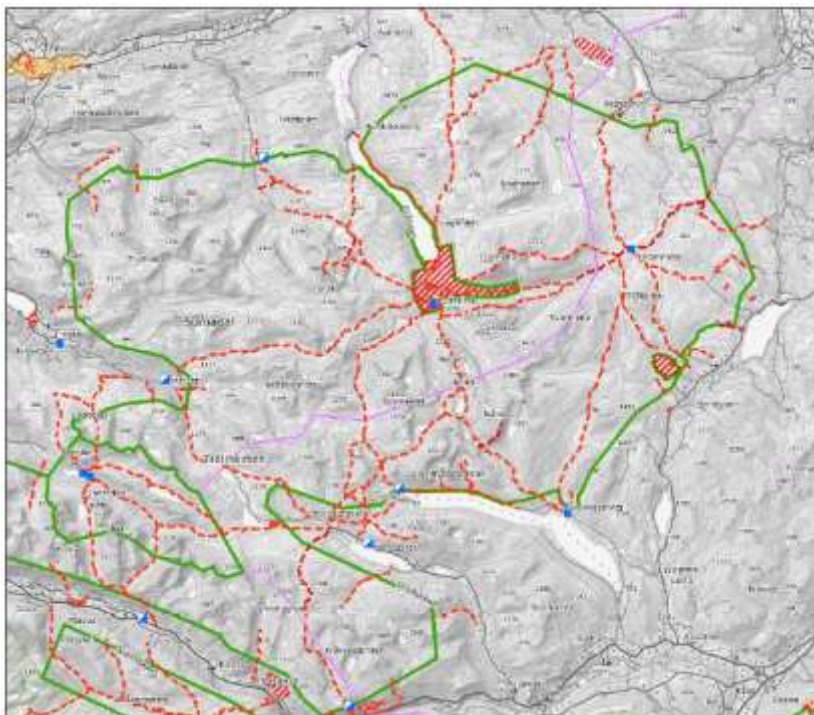
Hytteeierne har hovedsakelig hyttene sine utenfor, men nært opptil grensen til verneområdene i Trollheimen. Vi har hyttekonsentrasjoner i Vindøldalen, i området Romundstadbygda / Resdalen, på Nerskogen, i Gjevillvassdalen og Storlidalen. Denne brukergruppen ønsker ofte tilrettelegging i form av merkede kortere turer og oppkjørte skiløyper i nærområdet.

Fotturistene bruker i hovedsakelig etablerte rutenett og turistforeningens hytter på vandring gjennom Trollheimen. Det er i alt 10 betjente / selvbetjente turishytter i Trollheimen. Hyttene til KNT og TT har et samlet besøkstall på omkring 15.000 overnattinger per år. I tillegg er det flere turistbedrifter i randsonen rundt Trollheimen som tilbyr overnatting.

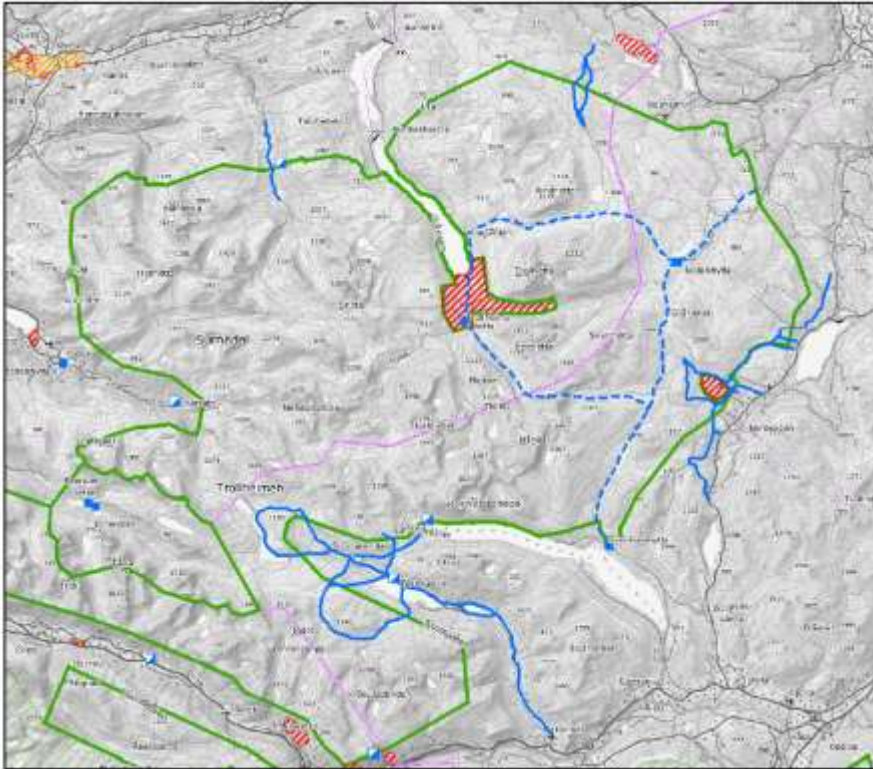
Den siste gruppen av brukere er tilreisende på gjennomfart i området. Denne gruppen besøker bare randsonen av Trollheimen, og har ofte et ønske om å oppleve / se Trollheimen på 1 time eller ev ½ dag.

Det er ønskelig at bruken av verneområdene i Trollheimen skjer etter samme mønster som tidligere – der næringsaktivitet som setring / beite / jakt og fiske har sin plass sammen med enkle friluftaktiviteter som ikke krever vesentlig tilrettelegging, forstyrrer beitedyr eller setter spor. Det er ikke ønskelig at det tilrettelegges for aktiviteter som medfører økt behov for motorferdsel innenfor verneområdene i Trollheimen. I randområdene er det i noen deler av området oppkjørte skispor og kortere turløyper som egner seg for dagsturopplevelser av Trollheimen. Framover skal tilrettelegging utover vedlikehold av eksisterende merkede stier kun skje i randsonen av verneområdene.

Bilde 1 viser merkede turstier (rød stiptet strek) i Trollheimen. Turistforeningens hytter eller kvarteravtaler er merket med blå firkant.

Bilde 2 viser kvistede løyper (stiplede blå linjer) og oppkjørte skispor (blå linjer) i Trollheimen. Skiløypene på Nerskogen og Storlidalen kjøres opp fra sesongstart, mens de andre skiløypene er oppkjørt i perioden vinterferie - påske. Kartet er ikke fullstendig (mangler trekanten) og vil bli erstattet med et oppdatert kart.

Bilde 3 viser veier - områder egnet for sykling og ridning.

Det er utover dette ikke forbudt å sykle / ri i Trollheimen, men syklister og ryttere oppfordres til å tenke over hvor de ferdes slik at de velger seg traseer der det ikke så lett blir hjulspor eller opptråkket. For organisert ridning må det innhentes tillatelse fra grunneier. Sykling og ridning er forbudt i Svartåmoen naturreservat, og kan her bare skje etter særskilt dispensasjon.

Informasjon

Det er viktig å formidle riktig informasjon om verneområdene i Trollheimen – informasjon både om verneformål og verneverdier, samt egnet bruk og tilrettelegging av områdene til ulike brukergrupper.

Det i dag 22 store informasjonstavler på innfallsportene til Trollheimen, og 50 mindre plakater satt opp på tavler, turisthytter og bomhus. Alle disse skal skiftes ut med nye oppdaterte informasjonsplakater. Framover planlegges til sammen 35 innfallsporter (H/S/E), med ulik mengde informasjon og størrelse på tavler. Det kan i tillegg settes opp informasjonstavler på turistforeningshytter og bomhus.

Eksisterende tavler skal benyttes der de er i god stand, og skiftes etter hvert som behov og økonomi gjør det mulig. Ved utskifting av informasjonsplakater vurderes informasjonspunktene fortløpende.

Informasjonen bør i tillegg til å finnes på informasjonsplakater ved alle innfallsportene, også være tilgjengelig på nett og i form av brosjyrer som kan legges ut på turistforeningenes hytter og andre overnattingsbedrifter. Informasjon om Trollheimen bør være tilgjengelig i kommunesentrene / turistinformasjonene rundt Trollheimen.

Informasjonsmengden på de ulike innfallsportene vil variere. Deler av informasjonen / informasjonsmaterialet bør finnes på flere språk. Det anbefales å lage en enkel brosjyre på Norsk og Engelsk.

På innfallsportene bør det legges til rette for en ryddig presentasjon av informasjon fra forvaltningsmyndigheten og andre aktuelle grupper. Informasjonen bør om mulig formidles på samme informasjonstavle og i samme standard / form.

Informasjon er et viktig forvaltningsverktøy og er med på å ta vare på naturverdiene, samtidig som det er verdiskapende.

Det er viktig å formidle informasjon om verneverdiene og riktig adferd for å ivareta verneverdiene over tid, samt oppfordre til hensynsfull og til sporløs ferdsel. Trollheimen er viktig som beiteområde for tamrein, sau og storfe - det er derfor viktig å formidle hvordan fotturistene bør opptre i møte med rein / andre beitedyr. Egne skilt med opplysning om båndtvangregle bør settes opp.

Konkret informasjon om hva som finnes av opplevelsesmuligheter, krav til ferdigheter og utstyr, grad av tilrettelegging og besøkstrykk på de ulike innfallsportene / områdene er også viktig. Å utvikle god informasjon på hjemmesiden er her et viktig redskap, likeså arbeide med å kvalitetssikre informasjon som andre legger ut om Trollheimen.

Trollheimen har store områder uten telefondekning – dette er det viktig at de besøkende vet, og kan formidle til sine nærmeste når de er på tur i Trollheimen. På den måten unngås en del unødige leteaksjoner som oppstår når bekymret familie ikke får kontakt med vandrere i området.

Innfallsporter

Med ulike brukergrupper er det viktig å synliggjøre hvor de riktige «besøkpunktene» for de ulike besøkende er, og vurdere behovet for tilrettelegging i forhold til den aktuelle brukergruppen og verneområdenes tåleevne. Det vil være behov for ulik tilrettelegging på ulike innfallsporter rundt området.

For noen besøkende er de største innfallsportene til verneområdene stedet der de får et førsteinntrykk av området, for andre kan det være det eneste stedet de besøker. En del besøkende bruker slike større innfallsporter som utgangspunkt for 1/2- heldagsturer til fots, med sykkel / kano e.l. For å gi et tilbud til de som bare opplever verneområdet fra randsonen, er en kort natursti (1 time) med informasjon om verneverdiene aktuelt. Det er ønskelig at slike stier er tilpasset barnefamilier, bevegelseshemmede og eldre. Slike større innfallsporter/ besøkpunkt bør ha tilrettelegging i form av rasteplasser og tilgjengelig toalett.

Andre innfallsporter er startpunkt for besøkende som skal på flere dagers tur, eller for fastboende/ hytteiere. Slike startpunkt har ikke det samme behovet for tilrettelegging og informasjon.

En godt utformet innfallsport vil ”inspirere, instruere og informere”. Det vil si gi nødvendig informasjon og skape lyst til å ferdes i naturen på en skånsom og god måte. Godt tilrettelagte innfallsporter kan også brukes for å kanalisere ferdselen i et verneområde, og slik direkte ivareta hensynet til naturen og landskapet.

Trollheimen har mange innfallsporter, og det er derfor viktig å prioritere opprusting av disse i forhold til hvilken funksjon de har eller skal ha i framtiden.

Gode rasteplasser/sitteplass mangler i dag på de fleste innfallsportene. Toalettmulighetene er svært variable.

På bakgrunn av dagens bruk av de ulike innfallsportene og ønsker om tilrettelegging for enkelte typer brukere utformes en tiltaksplan for informasjon og tilrettelegging. Denne tiltaksplanen legges til grunn for forvaltningens bestillingsdialog med SNO for å løse ut midler til nødvendige tiltak. Tiltaksplanen vil skiftes ut oftere enn forvaltningsplanen og besøksplanen for verneområdene i Trollheimen.

Det anbefales følgende inndeling av innfallsportene:

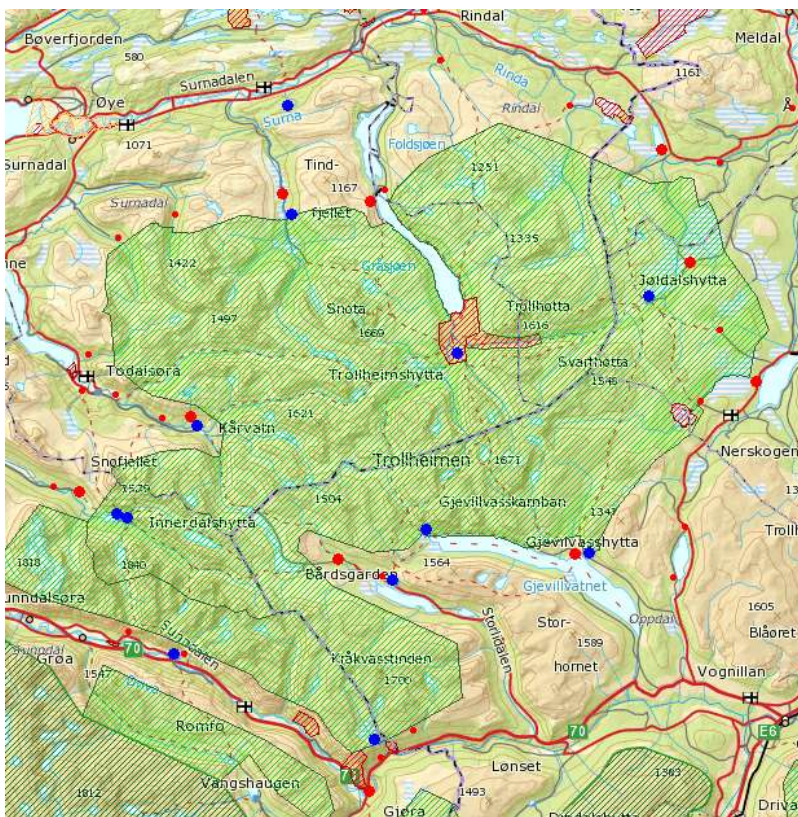
- 1. Hoved innfallsport (H)** Steder som egner seg til kortere turer/ opphold, og som har god tilgang på parkering. Her ønskes høy grad av tilrettelegging (sitteplasser, toalett) og om mulig natursti/ sti tilgjengelig for bevegelseshemmede, eldre og barnevogn/ sykkel. Viktig med god generell informasjon om verneområdene i Trollheimen og informasjon om dette området spesielt.

2. Standard startpunkt (S) Steder som er naturlige startpunkt for flere dagers turer eller startpunkt for fastboende/ hytteeiere som skal på tur i Trollheimen. Slike startpunkt har parkeringsmulighet eller er egnet startsted for reisende med kollektiv trafikk. Her er det viktig med god generell informasjon om verneområdene i Trollheimen og dette området spesielt. Ellers ingen spesiell tilrettelegging.

3. Enkelt startpunkt (E) Steder som brukes som startpunkt for mindre grupper - ofte lokale brukere (grunneiere, fastboende, hytteeiere). Startpunktet har ofte ikke god tilgang på parkering. Her er det ønskelig med generell informasjon om verneområdene i Trollheimen. Ellers ingen spesiell tilrettelegging.

Oversikt over innfallsportene / startpunktene for verneområdene i Trollheimen:

Bilde 4 viser startpunkter / innfallsporner, H i stor rød prikk og S/E i mindre røe prikk. Blå prikk er turistforeningshytter.

Rindal kommune

Hølstoen – utgangspunkt til flere turer **(S)**

Langlia – sti til Trollheimshytta **(E)**

Folldalen – Storbekklia – sti til Ura **(E)**

Folldalen – Gråhaugen - sti til Trollheimshytta **(S)**

Surnadal kommune

Folldalen – Gråsjøen / Breiskaret – sti til Trollheimshytta og Snota **(H)**

Vindøldalen – utgangspunkt til flere turer **(H)**

Søyådalen **(E)**

Kvenndalen **(E)**

Kvensetdalen **(E)**

Romådalen **(E)**

Kårvatn – utgangspunkt til flere turer **(H)**

Talgøysetra – sti mot Innerdalen **(E)**

Todalshytta – sti mot Innerdalen **(E)**

Sunnadal kommune

Nerdalen - start til Innerdalen **(H)**

Dalsbøen – utgangspunkt for vinterturer til Vinnufjell **(E)**

Hoås – sti til Nerdalen **(E)**

Fale – sti til Innerdalen **(E)**

Sunnalsporten Gjøra **(H)**

Gjøra – sti til Gjørashaugen **(E)**

Vollan - sti til Vollasetra **(E)**

Oppdal kommune

Klevgardene / Liabø – sti til Vollasetra / Storlidalen (E)

Storlidalen – Bårdsgården – utgangspunkt til flere turer(S)

Storlidalen – Storli – utgangspunkt til flere turer (H)

Gjevillvassdalen – utgangspunkt til flere turer (H)

Skarvatnet (E)

Skugglia (E)

Rennebu kommune

Nerskogen – Sørøyåsen (S)

Nerskogen – Svartdalen(S)

Nerskogen – utløp Minilla (S)

Heldalen (S)

Jøldalen (H)

Meldal kommune

Å (E)

Vei inn til frostmyra/ Bjugntjern (?) (E)

Resdalen (H)

For reisende med kollektiv trafikk til vandringer i Trollheimen er det Langlia i Rindal, Å i Meldal, Liabø i Oppdal eller Gjøra og Fale i Sunndal som er egnede startpunkt.

Tilretteleggingstiltak på innfallsportene

Oversikten over innfallsportene viser at det er 9 hoved innfallsporter til Trollheimen og Innerdalen. Disse er sammenfaller godt med punktene som skiltes fra hovedvei mot Trollheimen i *skiltprosjektet* i regi av Opplev Trollheimen. Hoved innfallsportene vil prioriteres med noe mer tilrettelegging enn de øvrige startpunktene.

Ønskede tiltak

Generelle informasjonstiltak

1. Utarbeidelse av nye informasjonspakater med generell informasjon om verneområdene i Trollheimen, som erstatter dagens plakater for:

- Trollheimen LVO
- Innerdalen LVO
- Svartåmoen NR
- Minilldalsmyrene NR

Skiftes alle steder der dagens plakater henger. Trollheimen og Innerdalen prioriteres først.

2. Utarbeidelse av områdevis informasjonspakater for til sammen 9 områder:

- Kårvatn
- Vindøldalen
- Folldalen
- Resdalen
- Jøldalen
- Nerskogen
- Gjevillvassdalen
- Storlidalen
- Innerdalen

Noen av områdeplakatene skal brukes på flere informasjonstavler. I tillegg kan de brukes som områdevis informasjon på nettsiden.

3. Utarbeide nye informasjonstavler for Trollheimen til erstatning for dagens tavler etter hvert som det er behov for å skifte dem ut. Hoved tavlene bør inneholde plass til annen informasjon i det enkelte område, men på en ryddig og god måte. Det er viktig at informasjon om verneverdiene ikke overskygges av informasjon fra andre aktører.

4. Lage en enkel informasjonsbrosjyre om verneområdene i Trollheimen

5. Lage en informasjonsbrosjyre om båndtvang og hund i Trollheimen

6. Utvikle hjemmesiden med informasjon om verneverdier, botanikk i Trollheimen, vilt og fugleliv, mulighet for fiske og generell informasjon om anbefalte turer sommer og vinter. Viktig å få fram behovet for ferdighet for ferdsel i ulike områder og (manglende) mobildekning.

Tiltak på den enkelte innfallsport

Innspill fra noen kommuner og grunneierlag er tatt med her. Denne delen må oppdateres i en årlig tiltaksplan for verneområdene i Trollheimen som grunnlag for bestillingsdialog med SNO.

Folldalen (H)

- Informasjonstavle x 2 (ved veibom Kvammen og parkeringsplass ved Gråsjødammen)

- Ny parkeringsplass / utvidelse av eksisterende (sammen med veglaget)
- Utbedring av båtutslipp ved Gråsjødemningen (forlengelse) – med Statkraft
- Sikring av overløpet på demningen med rekkverk e.l. – med Statkraft
- Sittebenker

Vindøldalen (H) Ny skilttavle ved p-plass Pebua, og informasjonsskilt i bomhuset

Kårvatn (H) Utbedring av sti til Nauståfossen, sittebenker og info.hus /sanitetsanlegg ved parkeringsplass.

Nerdalen (H) sammen med Dalsbøen (S) er det behov for mer parkeringsplass.

Sunnalsporten - Gjøra (H) Skilttavle ved Nasjonalparksenteret

Storlidalen – Storli (H) Skilttavle, sittebenker

Gjevillvassdalen (H) Skilttavle

Nerskogen – utløp Minilla (H) Skilttavle, ferdigstilling sti og grind på hengebru ved Minilla

Nerskogen – Svartdalen (S) Ny skilttavle

Nerskogen – Sørøyåsen (S) – Stein for å stenge motorferdsel mot Minilldalssetrin, benker til eksisterende bord, tilrettelegge for bål / alt skilt med bålforbud ved bade plass Minilla.

Jøldalen (H) Skilttavle

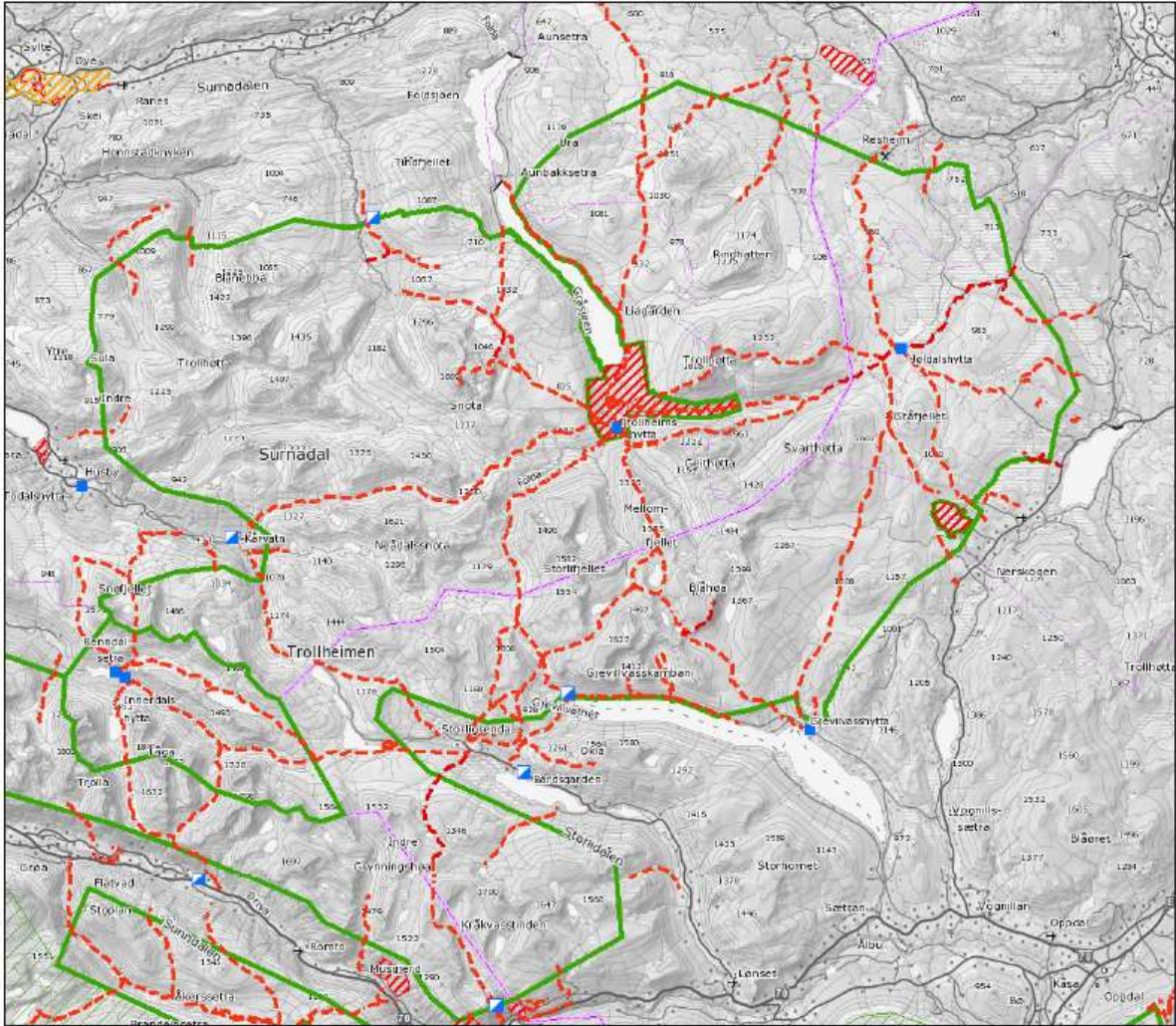
Resdalen (H) Skilttavle, natur/kulturminnesti, sitteplasser, vinterbål plass / skispor langs vernegrensen(?), sanitetsanlegg (?)

Rindal

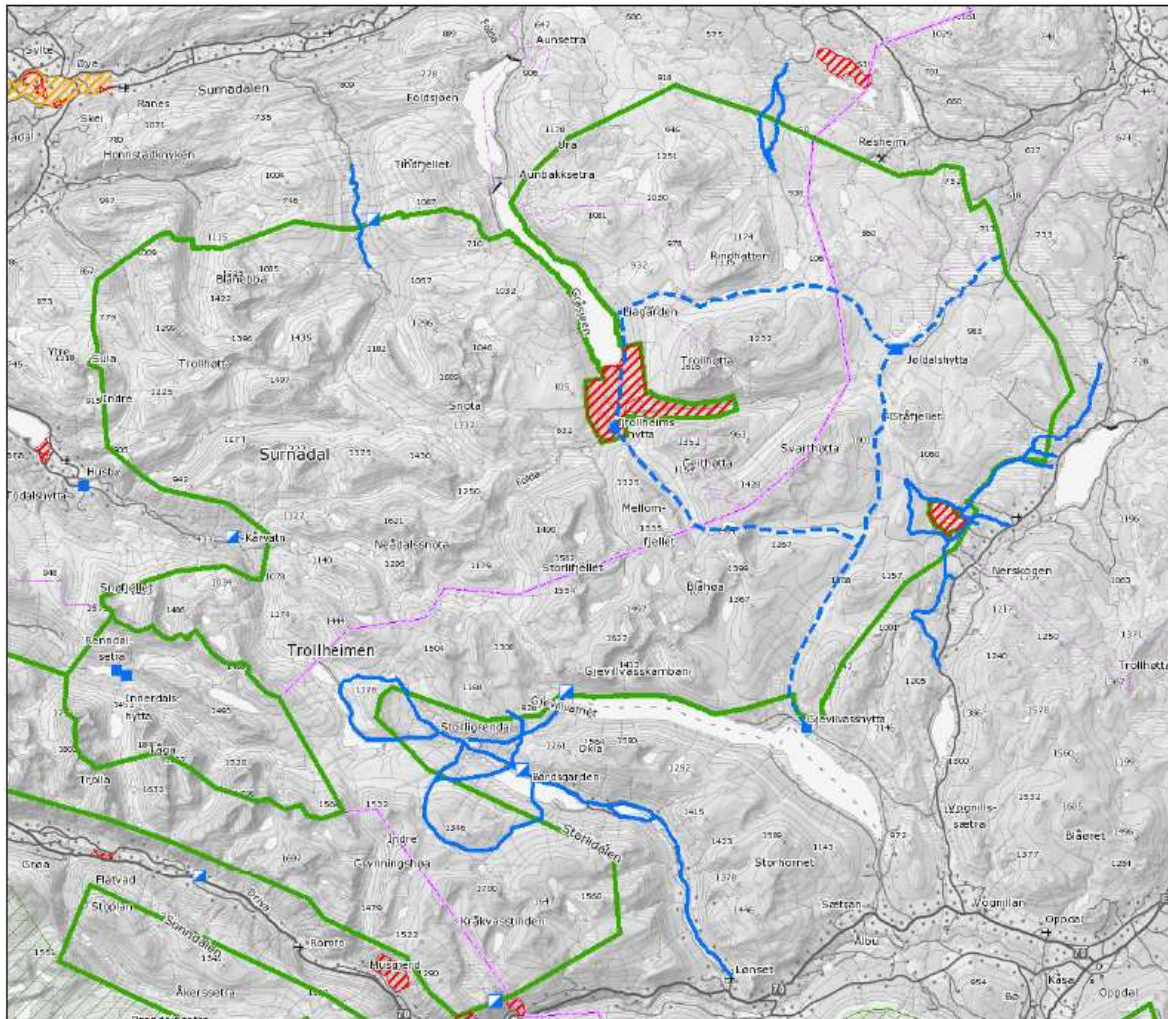
Infotavle ved start Langliruta / Saga Skysstasjon

Infotavle ved kontoret til SNO / Verneområdeforvalter.

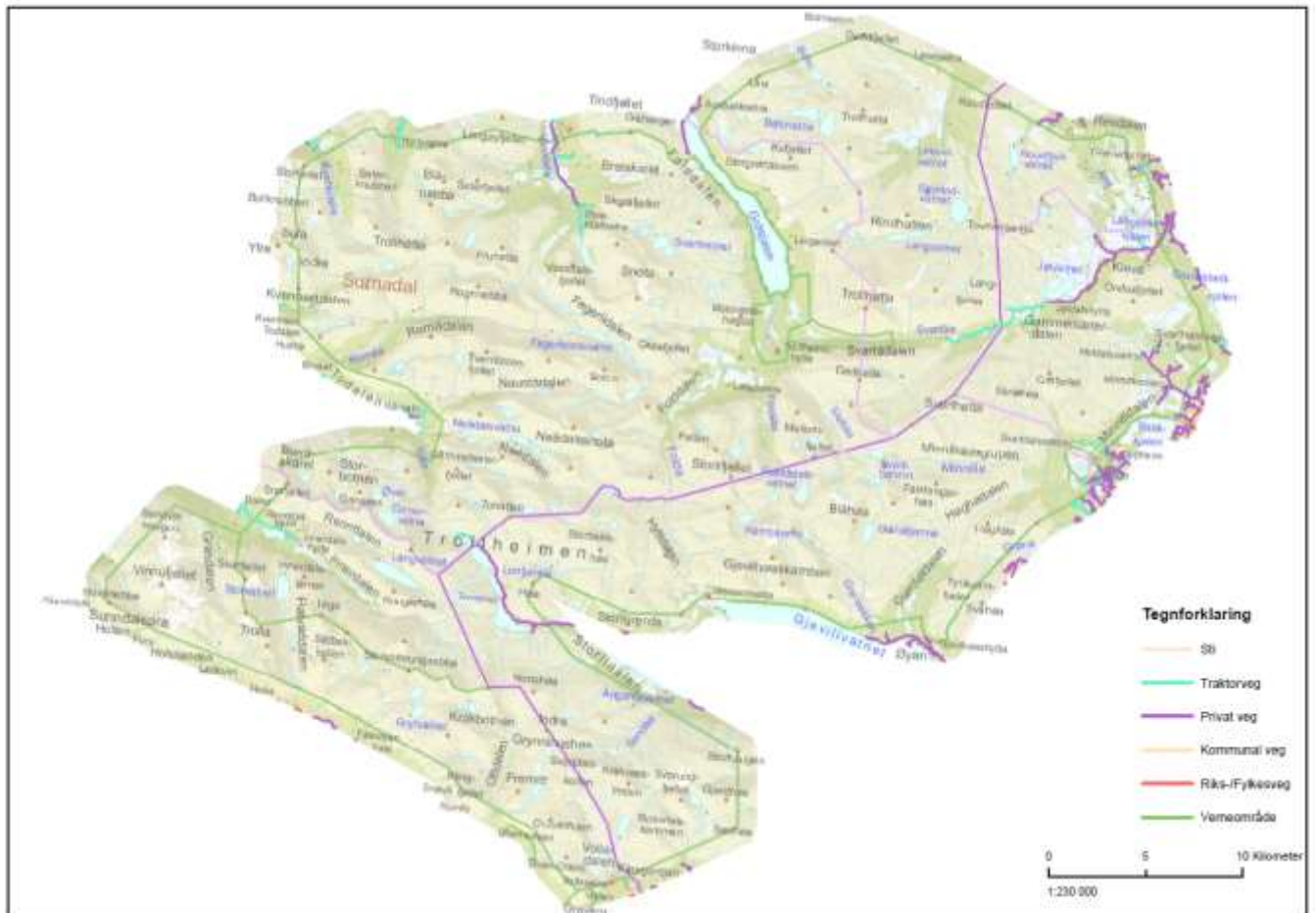
Vedlegg 7. Kart over merkede stier (sommer) og turistforeningshytter

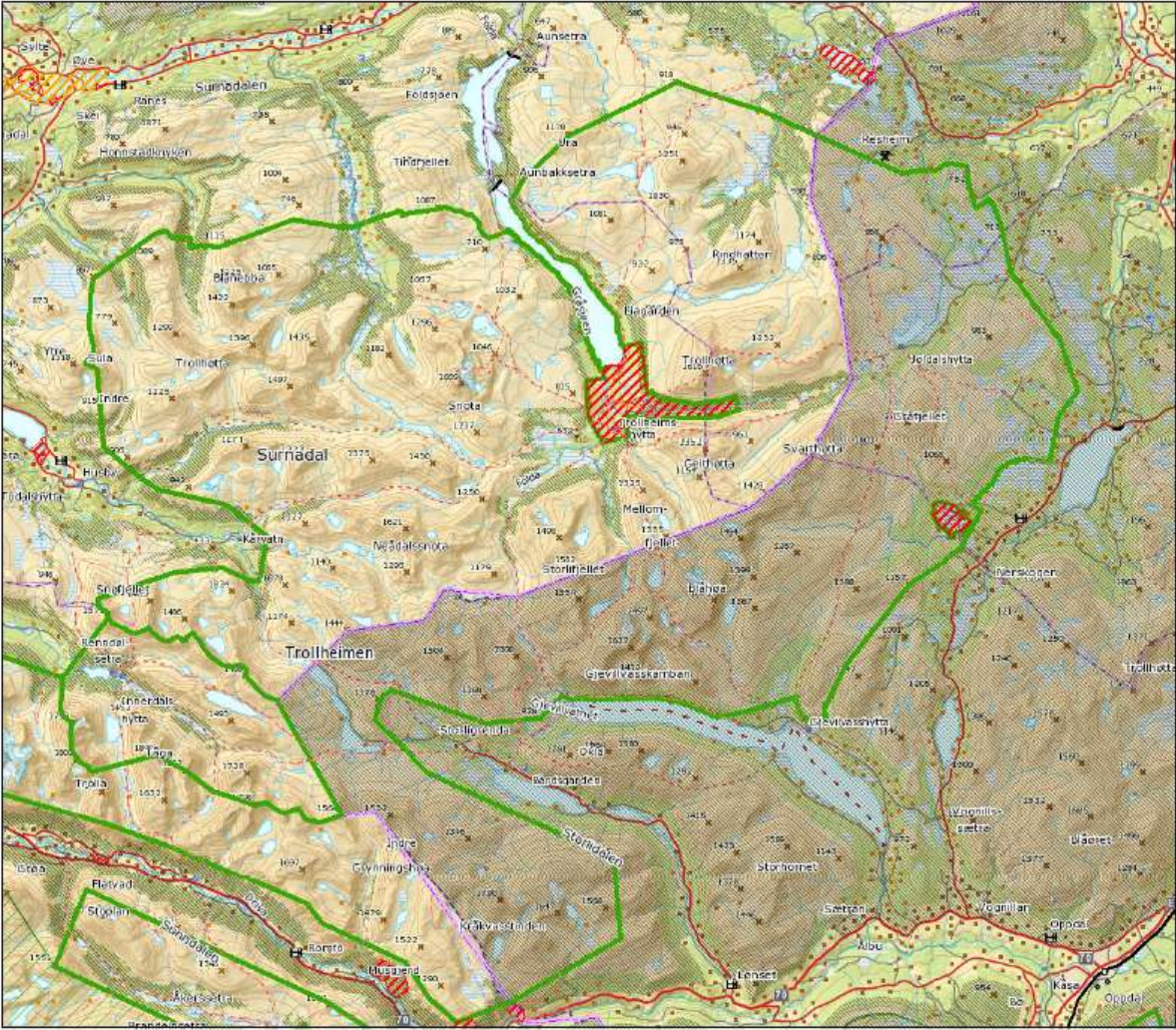
Vedlegg 8. Kart over kvistede vinterruter og oppkjørte skiløyper

Vedlegg 9. Kart over veier i Trollheimen.

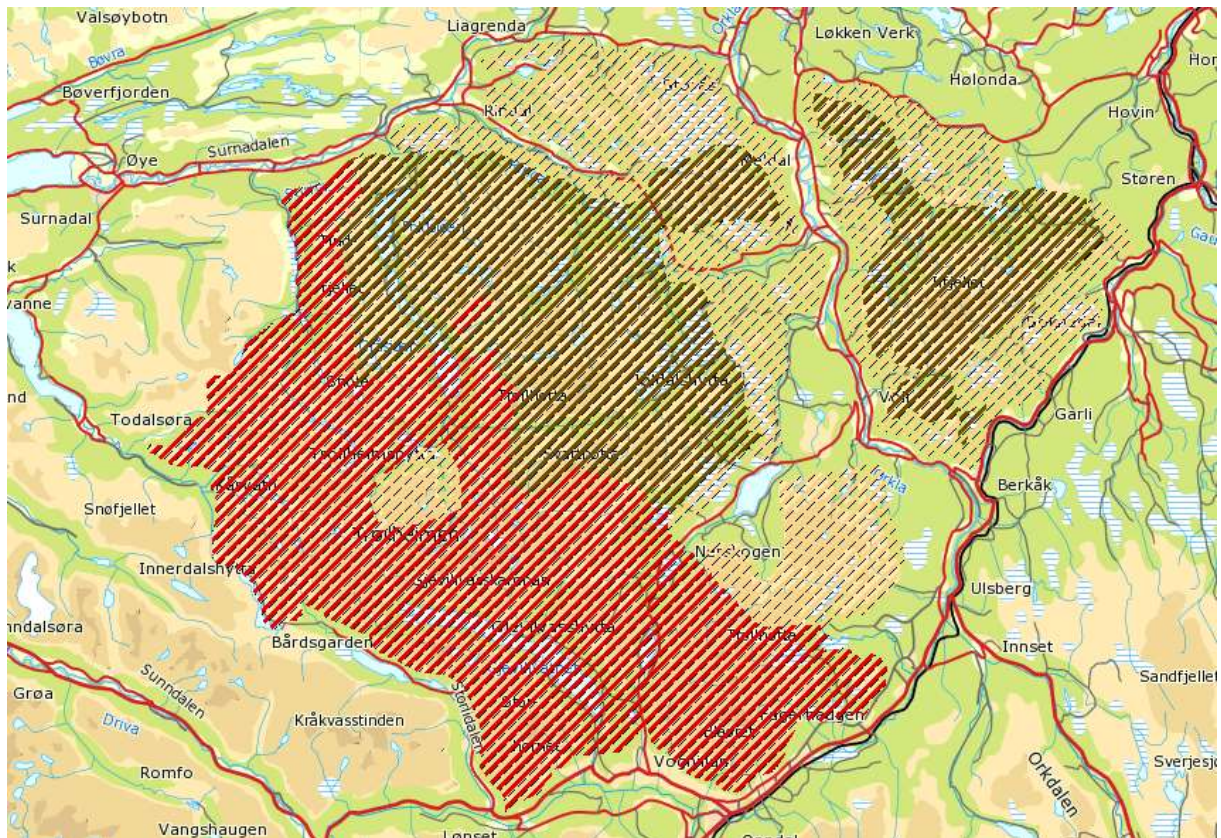
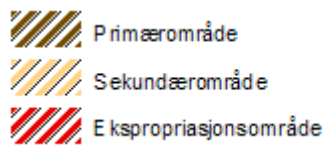

Vedlegg 10. Kart over vernskog

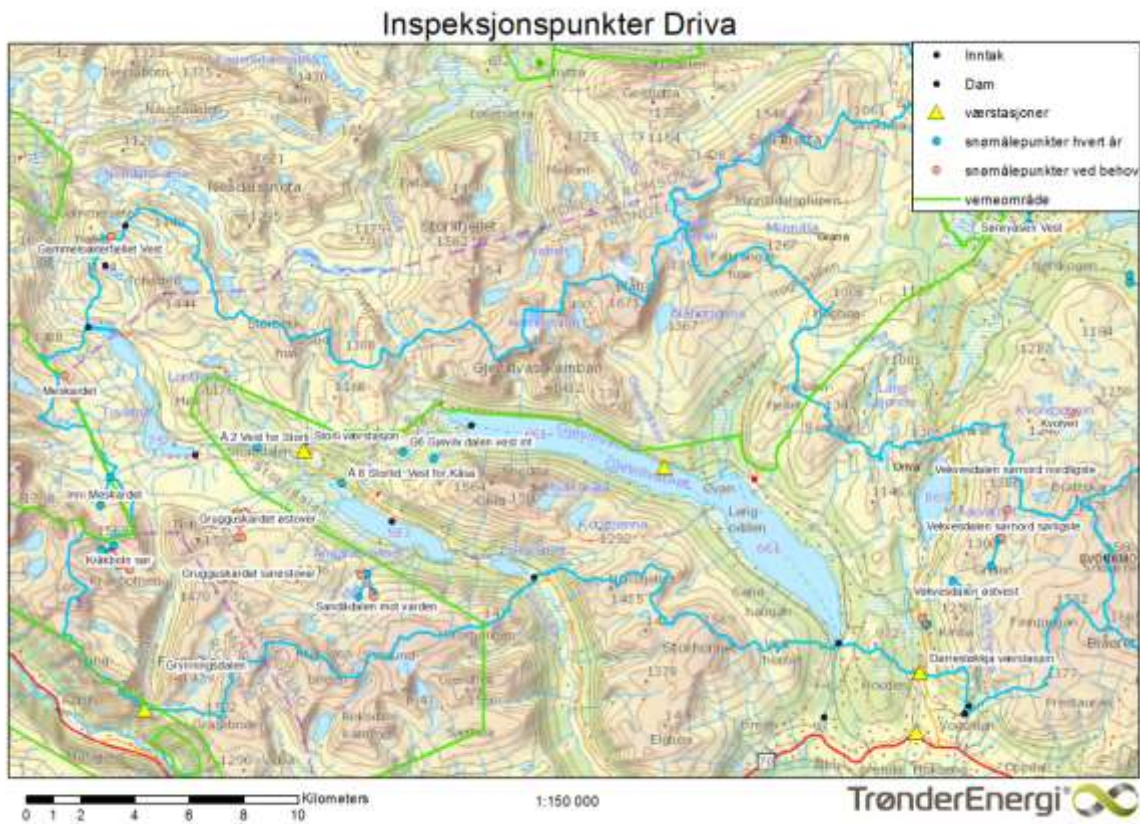
Vedlegg 11. Kart over reindriftens arealbruk

Kart over reindriftsområder i Trollheimen

Vedlegg 12.

Kart over inspeksjonspunkt og snøstrekk - Driva og Grana kraftverk Trønder Energi Kraft AS – Vest

Trønder Energi Kraft AS - Øst

Inspeksjonspunkter Grana

Vedlegg 13.

Kart over anlegg, tunneller og snøstrekk - Trollheim Kraftverk Statkraft AS

Snømålinger Trollheimen

Vedlegg 14

Vedtekter for verneområdestyret for landskapsvernområdene Trollheimen, Innerdalen og naturreservatene Minilidalsmyrene og Svartåmoen i Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag fylker

Departementet har med hjemmel i naturmangfoldloven § 62 annet ledd og tredje punktum, jf. kongelig resolusjon av 4. juni 2010 fastsatt følgende vedtekter for verneområdestyret:

1. VEDTEKTENES FORMÅL

Formålet med disse vedtektene er å legge til rette for en helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning av landskapsvernområdene Trollheimen og Innerdalen og naturreservatene Minilidalsmyrene og Svartåmoen.

Vedtektene skal sørge for at verneområdestyret skal kunne oppfylle formålet med vernet i tråd med nasjonale mål og internasjonale forpliktelser.

2. STYRETS MYNDIGHET

Disse verneområdene skal forvaltes av et verneområdestyre, jf. naturmangfoldloven § 62 annet ledd tredje punktum, innenfor rammen av naturmangfoldloven, herunder lovkapittel II Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk, lovkapittel V Områdevern og verneforskrifter for de enkelte verneområdene.

3. GEOGRAFISK VIRKEOMRÅDE

Verneområdestyret skal ha forvaltningsansvaret for følgende verneområder:

- Trollheimen landskapsvernområde i kommunene Meldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal
- Innerdalen landskapsvernområde i kommunen Sunndal
- Minilidalsmyrene naturreservat i kommunene Oppdal og Rennebu
- Svartåmoen naturreservat i kommunene Surnadal og Rindal
- Svartåmoen naturreservat i kommunen Surnadal

4. VERNEOMRÅDESTYRETS MEDLEMMER, OPPNEVNING, SAMMENSETTING MV

Sammensetningen av styret skal følge kravene til kjønnsfordeling i likestillingsloven § 21.

Verneområdestyret skal ha 10 medlemmer med personlige varamedlemmer som møter når det faste medlemmet har forfall. Verneområdestyret oppnevnes av Miljøverndepartementet etter innstilling fra kommunene, fylkestingene i Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag og Sametinget.

Hver kommune skal være representert med ett medlem og innstiller en kvinne og en mann blant kommunestyrets medlemmer. Hver fylkeskommune skal være representert med ett

medlem fra fylkestinget, og innstiller en kvinne og en mann blant fylkestingets medlemmer. Sametinget skal være representert med to representanter, og innstiller en kvinne og en mann med varamedlemmer av samme kjønn.

Oppnevningsperioden for medlemmene følger valgperioden for kommunestyret, fylkestinget og Sametinget.

Verneområdestyret velger selv sin leder og nestleder.

5. OPPRETTELSE AV ARBEIDSUTVALG

Styret kan nedsette et arbeidsutvalg bestående av 3 representanter. Ett av medlemmene i et slikt arbeidsutvalg velges blant de samiske styremedlemmene.

Styret kan gi arbeidsutvalget myndighet til å treffe vedtak etter naturmangfoldloven/verneforskriftene i enkeltsaker som ikke er av stor betydning for verneverdiene. Arbeidsutvalgets vedtak skal treffes innenfor rammen av prinsipper fastsatt av styret for de ulike saksområdene i tråd med naturmangfoldloven/verneforskriftene.

6. VERNEOMRÅDESTYRETS SEKRETARIAT

Sekretariatet for verneområdestyret består av en eller flere verneområdeforvaltere som ansettes av en av de berørte fylkesmennene i dialog med styret.

Fylkesmannen i det fylket knutepunktet blir etablert vil få ansettelses- og personalansvaret for verneområdeforvalteren.

Sekretariatet kan fremme innstillinger overfor styret om saker som gjelder forvaltning av verneområdet. Sekretariatet er underlagt verneområdestyret i alle saker som angår forvaltningen av verneområdene.

Inntil det er ansatt verneområdeforvalter skal fylkesmannen i Møre og Romsdal og fylkesmannen i Sør-Trøndelag dele sekretariatsansvaret for verneområdestyret og er i utøvelsen av denne sekretariatsfunksjonen underlagt verneområdestyret i alle saker som gjelder forvaltningen av verneområdene.

Miljøverndepartementet har utarbeidet egen instruks for prosessen knyttet til ansettelse av verneområdeforvalter.

7. OM MØTENE I VERNEOMRÅDESTYRET

Kommuneloven kap 6 om saksbehandlingen i folkevalgte organer kommer til anvendelse så langt de passer, med de tilpasninger som er fastsatt i denne vedtekten. Kommuneloven § 40 gjelder tilsvarende.

Styret trer sammen minst to ganger hvert år og ellers når lederen bestemmer.

Lederen plikter å kalle inn dersom minst en tredel av medlemmene ønsker det.

Innkalling til møte i verneområdestyret skal skje med 2 ukers varsel. Innkallingen skal inneholde oversikt over de saker som skal behandles. Saksdokumentene sendes samtidig med innkallingen.

Det føres protokoll fra møtene. Protokollen underskrives av styreleder og to medlemmer som velges ved møtets begynnelse. Representanter og sekretariatsleder har rett til protokolltilførsel.

For at forvaltningsstyret skal være beslutningsdyktig må minimum halvparten av representantene være til stede. Vedtak fattes ved flertallsbeslutninger. Ved stemmelikhet har lederen dobbelstemme.

8. STYRETS OPPGAVER

8.1 Forvaltningsplan

Styret skal utarbeide/revidere forvaltningsplan for verneområdet/verneområdene. Oppstart av planarbeidet bør skje i dialog med Direktoratet for naturforvaltning. Forvaltningsplaner skal utarbeides innenfor rammene av naturmangfoldloven og verneforskriftene. Forvaltningsplanen skal konkretisere hvordan formålet med vernet skal nås, Forvaltningsplanene skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

8.2 Skjøtsel og tilrettelegging

Som forvaltningsmyndighet skal styret ut fra naturmangfoldloven § 33 og verneformålet i de enkelte verneforskrifter vurdere behov for og nødvendig gjennomføring av skjøtsel og tilrettelegging. Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging skal, jf. §§ 35 og 36 siste ledd, inngå i en forvaltningsplan godkjent av Direktoratet for naturforvaltning.

Forvaltningstiltak iverksettes på et kunnskapsbasert grunnlag i samsvar med vedtatte forvaltningsplaner/ skjøtelsesplaner. Styret skal etablere et nært samarbeid med Statens naturoppsyn lokalt.

Verneområdestyret skal utarbeide årlige prioriteringer av skjøtelses- og forvaltningstiltak i verneområdene.

Det skal være en bestillingsdialog mellom styret og Direktoratet for naturforvaltning /Statens naturoppsyn sentralt, og styret tildeles årlig midler til skjøtsel og forvaltning til prioriterte tiltak i henhold til vedtatte forvaltningsplaner/skjøtelsesplaner. Tildelingene skjer over budsjettet til Direktoratet for naturforvaltning/Statens naturoppsyn ut i fra de budsjettmessige rammer det enkelte året.

8.3 Myndighetsbeslutninger

Styret har myndighet til å treffe vedtak etter de enkelte tillatelsesbestemmelser i verneforskriftene. Styret har også myndighet til å gi dispensasjoner etter naturmangfoldloven § 48, jf. § 77 annet punktum.

8.4 Merking og informasjon

Styret har ansvar for at det gjennomføres nødvendig grensemerking og vedlikehold av merkingen i verneområdene. Førstegangsmerking av et nytt verneområde utføres av Jordskifteverket på oppdrag av fylkesmannen.

Som forvaltningsmyndighet skal styret vurdere behovet for særskilte informasjonstiltak. Styret er hovedansvarlig for informasjonstavler og plakater, både førstegangsoppsett og vedlikehold. Styret har ansvaret for utarbeiding av brosjyrer. Brosjyrer og annet informasjonsmateriale skal utarbeides i tråd med gjeldende maler. Styret har også ansvar

for kontakt med grunneiere, rettighetshavere, brukere, aktuelle lag og organisasjoner mv. i forvaltningen av verneområdet.

8.5 Brudd på naturmangfoldloven/verneforskriftene

Styret har som forvaltningsmyndighet et selvstendig ansvar for å påse at alle brudd på reglene i verneforskriftene som styret får kjennskap til, enten blir rapportert/anmeldt til politiet eller blir rapport til Direktoratet for naturforvaltning for eventuelle administrative sanksjoner, jf. naturmangfoldloven kap. VIII.

8.6 Orientering om vedtak

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Direktoratet for naturforvaltning skal ha tilsendt kopi av alle vedtak truffet av verneområdestyret eller arbeidsutvalget. Rapporter og anmeldelser for brudd på naturmangfoldloven/verneforskriftene skal sendes til fylkesmannen, Statens naturoppsyn og Direktoratet for naturforvaltning.

8.7 Rapportering om forvaltning

Styret har ansvar for årlig å rapportere om forvaltningen til fylkesmennene etter maler fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning.

Dersom forutsetningene for delegeringen av forvaltningsmyndighet endres vesentlig, plikter styret å informere fylkesmannen.

9. FAGLIG RÅDGIVENDE UTVALG

Styret skal oppnevne et faglig rådgivende utvalg. Utvalget skal bestå av representanter for de ulike interessene i området, som bl. a. grunneiere, andre særlige berørte offentlige organer som for eksempel fjellstyrer, næringsliv, frivillige organisasjoner, bl.a. natur- og miljøorganisasjoner og lignende.

Verneområdestyret bør ha minst et årlig dialogmøte med faglig rådgivende utvalg.

10. ADMINISTRATIVT KONTAKTUTVALG

For å sikre at forvaltningen av verneområdene blir godt integrert i den kommunale forvaltningen, bør styret oppnevne et administrativt kontaktutvalg bestående av representanter fra administrativt nivå i de ulike kommunene.

11. TILSYN

Statens naturoppsyn har tilsynsmyndighet i områdene, jf. lov om statlig naturoppsyn.

12. KLAGEADGANG OG KLAGEMYNDIGHET

Fylkesmannen har klagerett på vedtak fattet av verneområdestyret jf. naturmangfoldloven § 62 tredje ledd siste setning. For øvrig gjelder de alminnelige regler om klageadgang. Miljøverndepartementet er klageinstans for vedtak som treffes av styret som forvaltningsmyndighet. Klager skal fremsettes for Direktoratet for naturforvaltning som forbereder klagen og avgir innstilling til vedtak.

13. INSTRUKSJON, TILBAKEKALLING AV DELEGERT

MYNDIGHET

Departementet kan gripe inn gjennom instruksjon eller eventuelt tilbakekalling av delegert myndighet dersom forvaltningen av verneområdene ikke er i samsvar med naturmangfoldloven og verneforskriftene.

14. OMGJØRING AV VEDTEKTENE

Departementet kan endre disse vedtektene.

Vedlegg 14 A

Forslag til endringer i Vedtekter for verneområdestyret for landskapsvernområdene Trollheimen, Innerdalen og naturreservatene Minilidalsmyrene og Svartåmoen i Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag fylker

Verneområdestyrets utvides med to grunneierrepresentanter som velges av kommunene.

Saken ble konsultert det faglig rådgivende utvalg for Trollheimen den 14.11.2012 og verneområdestyret fattet enstemmig følgende vedtak i saken (VO sak 88/2012) den 15.11.2012:

«Verneområdestyret ber Miljøverndepartementet om å få utvide verneområdestyret for Trollheimen med to grunneierrepresentanter. Verneområdestyret vil da bli på 12 medlemmer.

For å få en god kontinuitet i styret er det ønskelig at grunneierrepresentantene følger samme periode som sametingsrepresentantene. Slik sett vil styret bli skiftet med henholdsvis 8 og 4 representanter ved kommune / fylkestingsvalg og Stortings / Sametingsvalg.

For utvelging av grunneierrepresentantene foreslås en rullerende ordning, der to kommuner (en fra hvert fylke) har en grunneierrepresentant sittende i 4 år, før det skifter til ny kommune i neste periode. Grunneierrepresentantene skal velges av sitt kommunestyre (en mann og en kvinne innstilles) etter innspill fra grunneierorganisasjoner.

Det foreslås følgende rullering for grunneierrepresentantene:

Møre og Romsdal fylke - Surnadal, Rindal, Sunndal osv..

Sør-Trøndelag fylke - Rennebu, Oppdal, Meldal osv..»